

Jill Mehlbye

Skoleudvikling i Københavns Kommune 2006-2008

Vejledningen på skolerne og skole-hjem-samarbejdet

Publikationen *Skoleudvikling i Københavns Kommune 2006-2008* kan downloades fra hjemmesiden www.akf.dk

AKF, Anvendt KommunalForskning
Nyropsgade 37
1602 København V
Telefon: 43 33 34 00
Fax: 43 33 34 01
E-mail: akf@akf.dk

© 2009 AKF og forfatterne

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til AKF.

© Omslag: Phonowerk, Lars Degnbol

Forlag: AKF
ISBN: 978-87-7509-901-6
I: \..\forlaget\jm\kvalitetsløft til folkeskolen\2766\skoleudvikling_kk_rapport.docx
Maj 2009

AKF, Anvendt KommunalForskning

AKF's formål er at levere ny viden om væsentlige samfundsforhold. Hovedvægten ligger på forskning i velfærds- og myndighedsopgaver i kommuner og regioner. Det overordnede mål er at kvalificere beslutninger og praksis i det offentlige.

Jill Mehlbye

Skoleudvikling i Københavns Kommune 2006-2008

Vejledningen på skolerne og skole-hjem-samarbejdet

Forord

I 2006 iværksatte Københavns Kommune projekt "Kvalitetsløft til folkeskolen" (Ktf). Projektet havde følgende målsætninger:

- Styrkelse og udvikling af læseundervisningen
- Styrkelse af AKT-funktionen på skolerne
- Udvikling af en evalueringskultur
- Udvikling af skole-hjem-samarbejdet
- Kvalitetssikring af undervisningen ved styrkelse af ledelsesfunktionen

Evalueringen er iværksat på foranledning af Københavns Kommune og finansieret af kommunen.

Evalueringsopgaven var at følge projektets forløb og forankring på skolerne i perioden 2006-2008.

Samme forår, som evalueringen startede med en beskrivelse af skolernes status på området, blev der taget en politisk beslutning om, at iværksætte et nyt skoleudviklingsprojekt, nemlig "Faglighed for alle", hvor det overordnede formål også var at styrke de københavnske skoleelevers faglige færdigheder. Med iværksættelsen af det nye skoleudviklingsprojekt var "Kvalitetsløft til folkeskolen" ikke længere et selvstændigt skoleudviklingsprojekt. Men væsentlige elementer i Ktf-projektet fortsatte. Det gjaldt etableringen af AKT- vejledere, læsevejledere og evalueringsvejledere på skolerne, lærernes 30 timers kursus i "Læsning på tværs", styrkelse af skole-hjem-samarbejdet ved hjemmebesøg og styrkelse af ledelsesfunktionen på skolerne.

Der er gennemført evalueringer en gang årligt, foråret 2006, foråret 2007 og foråret 2008. Anvendte metoder i evalueringen har været spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppeinterview med skoleledere, lærere (inkl. børnehaveklasseledere) og vejledere samt elever.

Der er, ud over den foreliggende, afsluttende rapport, udarbejdet to working paper hhv. efter evalueringen i 2006 og 2007, nemlig: "Kvalitetsløft til folkeskolen – et skoleudviklingsprojekt i Københavns Kommune", 1. Delrapport af Jill Mehlbye og Olaf Rieper, AKF, august 2006, og "Evaluering af skoleudvikling i Københavns Kommune – Kvalitetsløft til folkeskolen", 2. Delrapport af Jill Mehlbye, Olaf Rieper, Flemming Troels Jensen, AKF, oktober 2007.

De skoleledere, lærere, børnehaveklasseledere, vejledere og elever, der har bidraget til evalueringens gennemførelse ved deltagelse i spørgeskemaundersøgelser og interview, takkes hermed for deres bidrag til undersøgelsens gennemførelse.

Foreliggende rapport er udarbejdet af programleder Jill Mehlbye. Selve den afsluttende evaluering er gennemført af Jill Mehlbye i samarbejde med studentermedarbejder Katrine Willaa.

Jill Mehlbye
April 2009

Indhold

1	Sammenfatning og anbefalinger	7
1.1	Sammenfatning og konklusioner	7
1.2	Anbefalinger til den videre udvikling.....	11
2	Formål, metoder og datagrundlag	15
2.1	Formål med evalueringen	15
2.2	Metoder	16
2.3	Datagrundlag.....	16
2.4	Afrapportering.....	19
2.5	Læsevejledning.....	19
3	Kvalitetsløftprojektet og skolernes parathed	21
3.1	Introduktion	21
3.2	Formålet med kvalitetsløftprojektet	21
3.3	Kvalitetsløftprojektets indhold	22
3.4	Skolernes forventninger til kvalitetsløftprojektet.....	25
3.5	Skolernes brug af kommunens vejledninger	27
3.6	Skolernes planlægning af projektet	29
4	Vejledningen på skolerne	31
4.1	Introduktion	31
4.2	Vejledningens status på skolerne foråret 2006	31
4.3	Uddannelsen til vejledere.....	32
4.4	Vejledernes funktionsbeskrivelser	34
4.5	Vejledernes organisatoriske og faglige forankring	36
4.6	Skolelederne om brugen af vejlederne på skolen	37
4.7	Lærerne om brugen af vejlederne på skolen.....	40
4.8	Vejlederne om brugen af vejledning på skolen.....	44
4.9	Udbyttet af vejledningen på skolerne	46
5	Lærernes efteruddannelse	51
5.1	Introduktion	51
5.2	Lærernes udbytte af efteruddannelsen	51
6	Skole-hjem-samarbejdet	54
6.1	Introduktion	54
6.2	Skolernes status foråret 2006	55
6.3	Forældrenes opbakning til deres børns skolegang	55
6.4	Skolernes holdninger til hjemmebesøg.....	56
6.5	Skolernes erfaringer med effekten af hjemmebesøg	59
6.6	Evalueringsamtaler med forældrene.....	61
6.7	Elevplaner.....	63
6.8	Eleverne om evaluering og skole-hjem-samarbejdet	64
7	Skoleledelsen og ledelsesfunktioner	67
7.1	Introduktion	67
7.2	Ledelsens interne ledelsesfunktioner	67
7.3	Skolernes samarbejde med forvaltning og andre skoler	71
	Litteratur	73
	English Summary	74

1 Sammenfatning og anbefalinger

1.1 Sammenfatning og konklusioner

Evalueringens fokus

I 2006 iværksattes projekt "Kvalitetsløft til folkeskolen" (Ktf). Projektet tog udgangspunkt i PISA-undersøgelserne og kan sammenfattes i følgende hovedtemaer og målsætninger:

- 1 Styrkelse og udvikling af læseundervisningen
- 2 Styrkelse af AKT-funktionen på skolerne
- 3 Udvikling af en evalueringskultur
- 4 Udvikling af skole-hjem-samarbejdet
- 5 Kvalitetssikring af undervisningen ved styrkelse af ledelsesfunktionen

Evalueringsopgaven var at følge projektets forløb og forankring på skolerne over tre år. Samme forår, som evalueringen startede med en beskrivelse af skolernes status på området, blev der taget en ny politisk beslutning om at iværksætte et nyt skoleudviklingsprojekt, nemlig "Faglighed for alle", hvor det overordnede formål også var at styrke de københavnske skoleelevers faglige færdigheder. Med iværksættelsen af det nye skoleudviklingsprojekt var "Kvalitetsløft til folkeskolen" ikke længere et selvstændigt skoleudviklingsprojekt.

Men stort set alle elementer i Ktf-projektet fortsatte. Det gjaldt etableringen af vejledningsfunktionen på skolerne, herunder uddannelse af AKT-vejledere, læsevejledere og evalueringsvejledere i hhv. dansk, matematik og naturfag, lærernes 30 timers efteruddannelse i "Læsning på tværs", styrkelse af skole-hjem-samarbejdet ved hjemmebesøg og styrkelse af ledelsesfunktionen på skolerne.

Formålet med den foreliggende evaluering har været at kortlægge, hvordan kvalitetsudviklingsarbejdet på skolerne er forløbet med fokus på følgende hovedtemaer: Hvor parate er skolerne til at tage fat på indsatserne i skoleprojektet i foråret 2006? Hvor langt er skolerne i implementeringen i foråret 2007. Hvilke effekter af indsatserne kan ses på skolerne i foråret 2008.

Der er gennemført evalueringer en gang årligt, foråret 2006, foråret 2007 og foråret 2008. Anvendte metoder i evalueringen har været spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppinterview med skoleledere, vejledere, lærere (inkl. børnehaveklasseledere) og elever. Det skal her bemærkes, at mens skolelederes og vejlederes besvarelser vurderes som repræsentative for de to grupper, da svarprocenterne er høje, må lærerbesvarelsernes repræsentativitet tages med et vist forbehold, da det i 2006 kun er en fjerdedel af lærerne og i 2007 og 2008 kun er halvdelen af lærerne, der besvarer spørgeskemaet.

I det følgende redegøres for evalueringens væsentligste resultater.

Skolernes parathed foråret 2006 til de nye initiativer

Det er afgørende for et nyt initiativ, at det implementeres målrettet og planlagt i den eksisterende organisation på skolen. Evalueringen viser, at set i dette perspektiv forløber implementeringen ikke optimalt.

Foråret 2006 viste det sig således, at selv om stort set alle skolelederne var godt orienteret om mål og indhold i Ktf, gjorde det samme sig ikke gældende for undersøgelsens lærere, som gennemgående ikke vidste ret meget om skoleprojektet. Ifølge næsten alle skolelederne blev der på skolerne orienteret om projektet på møder med lærerne, mens det var forholdsvis få lærere, der oplevede, at de havde fået information om projektet. Det tyder

på, at mødeorienteringen ikke har været den optimale informationskanal. Desuden syntes skolerne foråret 2006 endnu ikke at være gået i gang med planlægning af den egentlige implementering af projektet. Det kunne også være en forklaring på, hvorfor lærerne ikke bemærkede sig projektet som en kommende virksomhed på skolen, der var relevant for dem.

Set fra skolelederside var lærerne meget motiverede for at arbejde med Ktf, mens der var forholdsvis få af undersøgelsens lærere, der gav udtryk for det samme, hvilket ikke kan overraske, da en stor del af lærerne angav, at de ikke kendte til projektet.

Dette skal ses i forhold til, at et flertal af såvel ledere som lærere gav udtryk for, at lærerne var stressede og syntes, at der blev stillet for mange nye krav til dem.

Især fra skolelederside var der forventninger om positiv effekt af skoleprojektet, og især at projektet ville styrke den faglige udvikling på skolen, læseindsatsen og evalueringen af undervisningen.

Skolelederne havde især høje forventninger til de nye vejledere på skolerne, og det gjaldt såvel AKT-vejledere som læse- og evalueringsvejledere. Lærerne gav også udtryk for, at de forventede at bruge de kommende vejledere meget. Det gjaldt især evalueringsvejledningen, som over halvdelen af lærerne angav, at de havde stort behov for.

Styrkelse af læseundervisningen, AKT-funktionen og evalueringskulturen

Med hensyn til vejlederuddannelsen oplyser skolelederne foråret 2006, at der er rigtig stor interesse blandt lærerne på skolerne i at få en PD-uddannelse i vejledning, men også, at det er vigtigt at vælge de rigtige vejledere, som lærerne har tillid til, og som kan udfylde rollen som vejleder kvalificeret.

De næste to skoleår færdiguddannes vejlederne løbende. De deltagende vejledere synes, at de især får udbytte af det faglige modul i vejlederuddannelsen, mens der er knap så stor tilfredshed med vejledermodulet, bl.a. fordi vejledning sjældent lader sig gøre i praksis af tidsmæssige årsager, samtidig med at det opleves som meget svært at skulle vejlede kolleger. Dette problem nævnes flere gange i de to år, evalueringen forløber.

Foråret 2006, umiddelbart før vejledningen skal igangsættes på skolerne, oplyser lidt under halvdelen af skolelederne, at skolen har udarbejdet en funktionsbeskrivelse for AKT-vejledningen, en fjerdedel oplyser, at læsevejledningen er funktionsbeskrevet, mens kun et par procent af skolelederne angiver, at evalueringsvejledningen er funktionsbeskrevet.

I 2007 og 2008 har stadig kun lidt under halvdelen af vejlederne en skriftlig formuleret beskrivelse af deres opgaver på skolen (ud over kommunens generelle vejledninger). Det er især AKT-vejledernes og dernæst læsevejledernes opgaver, der er beskrevet, mens evalueringsvejledernes opgaver sjældent er beskrevet. Især det sidste er et problem, fordi det viser sig, at evalueringsvejlederne har svært ved at definere deres arbejdsfelt samtidig med, at der er usikkerhed hos undersøgelsens lærere med hensyn til, hvordan de skal bruge evalueringsvejlederne.

Organisatorisk er AKT- og læsevejlederne i 2008 især knyttet til skolernes specialcentre, mens de færreste evalueringsvejledere har en bestemt organisatorisk tilknytning. Set fra vejlederside kan det være en ulempe, at vejlederne er knyttet til skolens specialcenter, fordi, som nogle vejledere siger, lærerne måske mener, at de henviser en elev til specialcentret, når de kontakter en vejleder.

Evalueringsvejledernes manglende organisatoriske tilknytning kan være en yderligere forklaring på, hvorfor evalueringsvejlederne kun bruges lidt på skolerne.

I 2007 og 2008 er der således især bud efter AKT- og læsevejlederne, mens der ikke så ofte er bud efter evalueringsvejlederne. Det er især yngre lærere og lærere med klasselærerfunktion samt lærere i de mindste klasser, der anvender vejlederne. Dette er ikke helt i over-

ensstemmelse med de politiske mål om øget fagligt fokus på læseundervisningen på skolens mellemtrin og på udskolingen.

En væsentlig barriere for brugen af vejledere blandt lærerne er, ifølge lærere og vejledere, at der ikke er afsat tid til lærerne til også at modtage vejledning.

Det er værd at bemærke, at to tredjedele af lærerne i 2008 oplyser, at de ikke har haft behov for evalueringsvejledning, især set i forhold til, at over halvdelen af lærerne, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen i 2006, mente, at de havde stort behov for evalueringsvejledning. Samtidig er det kun en fjerdedel af evalueringsvejlederne, der i 2008 oplever, at lærerne er interesseret i at modtage vejledning fra dem.

Disse resultater kunne tolkes som en lav prioritering af evaluering hos lærerne. Det kan også tolkes som, at organiseringen af evalueringsvejlederne ikke er optimal i forhold til skolernes brug af evalueringsvejledere. Endelig kan det skyldes, at lærerne ikke ved nok om, hvordan de kan bruge evalueringsvejlederne.

Hvad angår indholdet i vejledningen, efterspørger lærerne især vejledning eller støtte til enkeltelever eller til en gruppe af elever samt til valg af materialer. AKT-vejlederne anmodes især om vejledning og støtte omkring enkeltelever samt metoder, ligesom de ofte deltager i forældresamtaler. Læsevejlederne bruges fortrinsvis i forbindelse med vejledning om test og materialer. Evalueringsvejlederne, som kun bruges i mindre omfang, efterspørger mest i forhold til anvendelse af materialer og metoder.

Ledelsen på skolerne, som kun bruger vejlederne i lille omfang, dvs. typisk en enkelt gang eller to i løbet af et år, bruger især AKT-vejlederne til indsats over for enkeltelever og hele klasser. Læsevejlederne bedes især om hjælp i forbindelse med (elev)test og til udarbejdelse af læsestrategi for hele skolen. Evalueringsvejlederne, som bruges mindst også af skolelederne (over halvdelen af evalueringsvejlederne har aldrig været brugt af skoleledelsen), er især blevet bedt om hjælp til test og udarbejdelse af en evalueringsstrategi for hele skolen.

Set i forhold til skolens samlede virksomhed, fx i planlægningen af nye tiltag, har de nyuddannede vejledere kun deltaget i planlægningen af evalueringssamtaler og i forhold til elevplaner på noget under halvdelen af skolerne.

Med hensyn til udbyttet af vejledningen på skolerne er et stort flertal af skolelederne begejstrede. De mener, at det især har givet positive resultater, hvad angår skolens mulighed for at håndtere urolige og vanskelige elever og elever med læsevanskeligheder samt for skolens metodeudvikling.

Lærerne mener også, at udbyttet især ses i forhold til deres egen evne til at håndtere urolige og vanskelige elever og til at sætte tidligt ind over for elever med læsevanskeligheder. Derimod ses ikke noget udbytte i form af, at lærerne henviser færre elever til specialundervisning. Denne effekt vil formodentlig også først vise sig på længere sigt.

Med hensyn til lærernes udbytte af 30 timers kurset i "Læsning på tværs" mener såvel skoleledere som lærere og vejledere, at lærerne især har fået et fagligt og et socialt udbytte (samvær med kolleger) af at deltage i efteruddannelsen. Over halvdelen af lærerne mener også, at de i kraft af kurset er blevet bedre til at samarbejde på tværs af fag. Kun få skoleledere, lærere og vejledere mener, at lærerne er blevet bedre til at evaluere egen undervisning. Så for at opnå dette mål, er det oplagt, at skolerne i højere grad udnytter de evalueringsvejledere, der er tilknyttet skolerne.

Udvikling af skole-hjem-samarbejdet

Målet om udvikling af samarbejdet mellem skole og hjem ved hjemmebesøg står centralt i Kvalitetsløft til folkeskolen. Gennem de to skoleår 2007 og 2008 er der afsat penge til at iværksætte hjemmebesøg i 25% af alle hjem. Gennem de tre år, evalueringen forløb, skete der

en lille stigning i andelen af lærere, der gennemførte hjemmebesøg, nemlig fra en femtedel til en tredjedel af lærerne.

Der er ikke en udpræget positiv holdning blandt de lærere, der deltog i undersøgelsen, i forhold til at gennemføre hjemmebesøg eller til effekten af at gennemføre hjemmebesøg. Denne holdning synes ikke at ændres hen over de to år, som evalueringen omfatter.

Kun knap halvdelen af de lærere, der deltager i spørgeskemaundersøgelsen, mener, at det vil styrke samarbejdet med forældrene. Skolelederne er derimod udpræget mere positive, idet to tredjedele af skolelederne mener, at det vil styrke forældresamarbejdet.

Omkring halvdelen af såvel lærere som skoleledere giver samtidig udtryk for, at det giver bedre udbytte, hvis skole-hjem-samtalerne gennemføres på skolen. Dette skal måske også ses i lyset af, at langt de fleste lærere og skoleledere mener, at skolen allerede har et godt samarbejde med forældrene.

Tre fjerdedele af skolelederne giver udtryk for, at deres lærere er usikre ved at skulle tage på besøg i hjem, de ikke kender så godt. På trods af dette er det kun omkring en fjerdedel af undersøgelsens lærere, der giver udtryk for, at de kan hente hjælp og støtte hos skoleledelsen til at gennemføre hjemmebesøg.

Langt de fleste lærere, der har gennemført hjemmebesøg, har positive erfaringer med hjemmebesøgene. De oplever forældrene som motiverede, og at de får en god konstruktiv samtale med forældrene om deres barns undervisningssituation. Effekten af hjemmebesøgene er derimod ikke så entydig. Kun en tredjedel af de lærere, der har gennemført hjemmebesøg, synes, at de kan se en effekt i forhold til forældrenes engagement i skolen og barnets adfærd og præstationer i undervisningen. Det kan ikke udelukkes, at den manglende oplevelse af effekt skyldes flere læreres noget forbeholdne indstilling til hjemmebesøg.

I skoleåret 2007/08 startede skolerne med at gennemføre evalueringssamtaler med forældrene. Skolernes planlægning af disse forud for gennemførelsen af dem synes ikke særlig omfattende. Kun en fjerdedel af skolerne har haft en temadag om emnet, og kun en tredjedel af skolerne har udarbejdet en samlet strategi for skolens afholdelse af evalueringssamtaler. Hvad angår effekten af evalueringssamtalerne, ser såvel skoleledere (97%) som lærere (67%) især en positiv effekt i form af en styrket dialog med forældrene om elevens faglige udvikling.

Hvad angår elevplaner, set som en del af grundlaget for såvel evalueringssamtaler med forældrene som elevsamtaler, synes planlægningen af disse på skolerne at være mere omfattende end planlægningen af evalueringssamtalerne. Der er således afholdt en temadag om emnet på tre fjerdedele af skolerne, og næsten alle skoler (85%) har udviklet et koncept for elevplanen. Hvad angår udbyttet af elevplanerne, synes omkring halvdelen af undersøgelsens lærere også, at disse har betydet større fokus på elevernes faglige udvikling og en styrket faglig dialog med forældrene.

Eleverne på deres side synes at være blevet godt integreret i den evalueringskultur, der er ved at udvikle sig på skolerne, og de giver i fokusgruppeinterviewene udtryk for, at det er godt med prøver, test (og karakterer) samt skole-hjem-samtaler, fordi det giver dem en melding om, hvordan de klarer sig fagligt, og hvad de skal gøre mere ud af i deres skolearbejde.

Med hensyn til hjemmebesøg synes især de mindste elever og elever på mellemtrinnet, at det er rart og mere afslappende, at skole-hjem-samtalen foregår hjemme hos dem selv frem for på skolen. Blandt de største elever gives udtryk for det stik modsatte, nemlig at læreren kommer alt for tæt på deres privatliv, når de besøger dem i deres hjem.

Samlende kan det konkluderes, at skolerne oplever en positiv effekt af hjemmebesøg i form af en god kontakt og dialog med forældrene om deres barns undervisningssituation, men derudover synes forholdsvis få, at der kan ses en effekt af hjemmebesøgene. Samtidig skal det bemærkes, at der ikke synes at have været den store opbakning fra skolernes side til

gennemførelsen af hjemmebesøgene, som der ikke er en udelt positiv holdning til fra lærer- og skolelederside, idet synspunktet blandt halvdelen af lærerne og skolelederne er, at det giver bedre udbytte at afholde skole-hjem-samtalerne på skolen.

Styrkelse af ledelsesfunktionen på skolerne

I forbindelse med ønsket om at styrke kvaliteten i undervisningen har der også været fokus på styrkelse af ledelsesfunktionen på skolerne.

Evalueringen af skolernes ledelsesfunktion i forhold til kvaliteten af undervisningen viser, at det er de færreste lærere (18% i 2008), der oplever, at deres skoleledelse følger undervisningen i klasserne (ved fx tilstedeværelse eller samtaler) og yder vejledning individuelt til lærerne eller kollektivt til det enkelte lærerklasse-team (33% af lærerne i 2008).

Det er kun halvdelen af lærerne, der angiver, at de har en skoleledelse, der deltager i lærerteammøder, mens de fleste skoleledere (83% i 2008) angiver, at de deltager i lærerteammøder. En stor andel (73% i 2008) af skolelederne angiver også, at de deltager i klassekonferencer om eleverne i klasserne, mens kun en fjerdedel af lærerne mener det samme. Selv om skoleledelsen ikke nødvendigvis gennemfører møder med alle lærerteam på skolerne, er der en forskel på skolelederes og læreres opfattelse af samarbejdet, som umiddelbart er svært at forklare.

Kort sagt har skolelederne en langt mere positiv opfattelse af deres egen ledelsesfunktion, end lærerne har.

Med hensyn til kvaliteten af undervisningen kræver langt de fleste skoleledere (96% i 2008), at der foreligger årsplaner for undervisningen i alle klasser. Ledelsen på tre fjerdedele (77% i 2008) af skolerne kræver også, at der foreligger en beskrivelse i årsplanen af, hvordan lærerne evaluerer deres undervisning.

Fra skoleåret 2006/07 opdeltes kommunen i otte skoledistrikter med hver deres forvaltningsenhed bl.a. med henblik på at sikre et tættere samarbejde mellem skoler og forvaltning og dermed lette skoleledelsens administrative procedurer og opgaver på skolen.

Det er her værd at bemærke, at såvel i 2007 som 2008 oplever to tredjedele af skolelederne, at distriktssamarbejdet har forbedret samarbejdet med kommunens forvaltning.

Derimod oplever kun en femtedel af skolelederne i 2007 en lettelse af skoleledelsens administrative opgaver på skolen, men i 2008 er der sket en markant stigning, idet næsten halvdelen af skolelederne nu mener, at det er tilfældet. På denne måde synes en del af målet med distriktsinddelingen at være opnået.

På skoleledermøderne drøftes især administrative problemstillinger, mens skolelederne i de ledernetværk, de deltager i med andre skoleledere, især bruger hinanden til pædagogisk og faglig sparring. Halvdelen af skolelederne oplyser, at de også har drøftet brugen af vejledere på deres skoler på disse netværksmøder.

1.2 Anbefalinger til den videre udvikling

Vejledningsindsatsen

Vejledningsindsatsen på skolerne har været det centrale i den foreliggende evaluering. Evalueringen viser, at der er en række problemstillinger i udviklingen og implementeringen af vejledningsindsatsen samt organiseringen af denne, som betyder, at vejlederne ikke udnyttes fuldt ud. Evalueringen viser, at der er følgende problemstillinger omkring vejledningsindsatsen:

- 1 Vejlederne anvendes især til støtte til enkeltelever og hjælp til materialer, mens vejlederne i mindre omfang anvendes til vejledning af lærerne omkring deres undervisning og i planlægningen af skolens strategi omkring skolens læseindsats, udvikling af en evalueringskultur og nyudvikling på skolen fx med hensyn til elevplaner og evalueringssamtaler.
- 2 Evalueringsvejlederne bruges ikke særlig meget; dette mener skoleledere og lærere samt evalueringsvejlederne skyldes usikkerhed med hensyn til, hvordan evalueringsvejlederne skal bruges på skolerne.
- 3 Omkring en tredjedel af lærerne oplever ikke, at de får deres behov for vejledning dækket.
- 4 Lærerne mener, at en væsentlig barriere for at modtage vejledning er manglende tid. Der er således ikke afsat særlig tid til lærerne til at modtage vejledning. Andre, væsentlige barrierer, set fra vejledernes side, er, at lærerne mener, at de selv skal kunne klare undervisningen og usikkerhed over for brugen af vejlederne.

Det anbefales, at de nye vejledere integreres målrettet i skolens organisation og med fuld opmærksomhed fra skoleledelsens side. Denne opgave ligger på skoleledelsens bord. I den foreliggende evaluering er der meget, der peger i retning af, at dette ikke er sket. I stedet har det været meget op til lærerne selv at henvende sig.

Det betyder fx, at vejlederne bør være repræsenteret i skolens udviklingsgruppe, og at de deltager i skoleledelsens møder med klassernes lærerteam samt evt. i klassernes elevkonferencer. En måde at integrere vejlederne på kunne også være øget opmærksomhed fra skolens side på at knytte dem til lærernes teammøder både omkring planlægning og evaluering af årsplanerne for de enkelte klasser. En integration i skolens virksomhed vil på denne måde også betyde, at lærerne ikke nødvendigvis skal bruge ekstra timeressourcer på at modtage vejledning, når vejlederne i videst muligt omfang indgår i den eksisterende mødestruktur.

Det må i denne sammenhæng være en fordel i forhold til fuld udnyttelse af vejlederressourcerne på skolen, at skoleledelsen på den enkelte skole skaffer sig fuldt overblik over de samlede vejlederressourcer og vurderer, hvordan de anvendes bedst muligt i forhold til skolens planlægning af og strategi for læsning, evaluering og AKT-funktion. Især for at undgå, at enkeltelever sluger alle eller for mange vejlederressourcer.

Desuden foreslås følgende, hvad angår de enkelte vejlederfunktioner:

AKT-vejlederne

- AKT-vejlederne er de vejledere, der bruges mest af lærerne og skolelederne, men oftest til enkeltelever. Spørgsmålet er, om de anvendes som egentlige vejledere for lærerne i tilstrækkeligt omfang. Det bør derfor sikres, at de ikke blot bliver lærere med en AKT-funktion, men egentlige vejledere for lærerne på et mere overordnet fagligt niveau, så deres kompetencer udnyttes fuldt ud.
- Skolerne bør overveje, om AKT-vejlederne i dag i større eller mindre omfang anvendes som "stedfortrædende psykologer". Der er noget i evalueringen, der peger i den retning. Det sker, fordi ventetiden til psykolog opleves som lang. Derfor bør AKT-vejledernes funktion også afklares i forhold til skolernes psykologer, så de to faggrupper ikke udfører overlappende arbejdsopgaver.

Læsevejlederne bør bruges mere overordnet og bredere

- Skoleledelsen bør sikre læsevejledernes integration i skolens virksomhed fx ved læsevejledernes deltagelse i lærerteammøder, ved planlægning og evaluering af årets læseundervisning samt ved deltagelse i relevante fagteammøder og eventuelle klassekonferencer om enkeltelever.
- Læsevejlederne bør i højere grad kunne bruges til udarbejdelse af strategi for og planlægning af læseundervisningen på skolerne samt til vejledning af lærerne i tilrettelæggelsen af skolernes læseundervisning, herunder i udviklingen af læseundervisningen på tværs af fag. De anvendes i dag mest til enkeltelever, materialevalg og test – og de er i langt de fleste tilfælde knyttet til specialcentret. Spørgsmålet er, om det er den mest hensigtsmæssige organisatoriske placering i forhold til skolens samlede virksomhed.
- Skoleledelsen bør sikre, at læsevejlederne anvendes under hele skoleforløbet og ikke kun i indskolingen, og sikre udarbejdelse af funktionsbeskrivelser for de forskellige typer af opgaver hhv. på begyndertrinnet, mellemtrinnet og i udskolingen. Læsevejledernes virksomhed kunne også med fordel opdeles i hhv. støtte til enkeltelever og planlægning af og strategi for læseudviklingen på skolen.
- Skoleledelsen bør i samme forbindelse sikre forankringen af ”Læsning på tværs”-kurset i skolens virksomhed.
- Læsevejlederne og evalueringsvejlederne i dansk bør arbejde tæt sammen.

Evalueringsvejlederne bør være mere synlige i skolens virksomhed

- Evalueringsvejledningen er en ny funktion på skolerne, og evalueringsvejlederne er typisk i deres funktion som vejledere ikke fast forankret på et bestemt sted. De skal derfor have skolernes særlige opmærksomhed for at sikre, at de bliver en del af skolens samlede virksomhed, og at deres kompetencer udnyttes.
- Distriktsledelsen bør derfor sammen med distriktets skoleledere sørge for, at der udarbejdes en funktions- og opgavebeskrivelse, dvs. en fælles arbejdsbeskrivelse på tværs af skoler i distriktet.
- Evalueringsvejledernes funktion og evaluering bør være et jævnlige punkt på dagsordenen på distriktsledermøderne, da det er en ny funktion på skolerne.
- Evalueringsvejlederne bør integreres mere i skolens virksomhed, fx ved deltagelse i ledelsens møder og møder i skolens lærerteam/fagteam.
- Evalueringsvejlederne bør deltage i klasse-/årgangsteammøderne, når der skal udarbejdes årsplaner, og når disse skal evalueres.
- Skolelederen bør fastholde, at evaluering er en vigtig opgave for lærerne, og stille krav om, at evaluering (fortsat) skal indgå i årsplanerne for klasserne og evt. først drøftes med eller kommenteres af evalueringsvejlederne.
- Evalueringsvejlederne bør være repræsenteret i skolens udviklingsgruppe og dermed være involveret i udvikling på skolen af for eksempel elevplaner og evalueringssamtaler.
- Evalueringsvejlederne bør være knyttet til et center/en enhed, og de kunne være en del af vejledergruppen på skolerne også med henblik på løbende, gensidig, intern sparring i vejledergruppen.

- Skoleledelsen bør sikre en udvikling af en vejleder- eller sparringskultur på skolen, så det bliver en naturlig del af samarbejdet mellem lærerne, at man modtager og giver vejledning til hinanden.

Hjemmebesøg

Der er ikke udelt begejstring for hjemmebesøg på skolerne. Det er nu besluttet, at lærerne fremover kun skal foretage hjemmebesøg omkring børn fra hjem, som betragtes som socialt svage. I den foreliggende evaluering af skolernes hjemmebesøg er hjemmebesøgene foretaget i et bredt udsnit af forskellige hjem, og den viser, at en del lærere er usikre over for at skulle tage på besøg i hjem, de ikke kender. Skoleledelsen synes at være opmærksom på dette problem, men set fra lærerside er lederne ikke opmærksomme på lærernes behov for støtte og vejledning omkring hjemmebesøg.

Det anbefales, at skoleledelsen sikrer, at de lærere, der er usikre på hjemmebesøgene, får støtte og vejledning i at gennemføre hjemmebesøg, som ikke nødvendigvis bliver lettere af, at de fremover fortrinsvis skal foretages i socialt svage hjem. Det kunne være skoleledelsen selv, der foretog denne vejledning, men det kunne også være andre på skolen, fx AKT-vejlederne.

Skoleledelsen

Målet er at sikre kvaliteten af undervisningen ved en styrket skoleledelse. Skoleledelsen på de fleste skoler kræver, at der foreligger årsplaner for undervisningen, men ifølge lærerne er de ikke tæt på den daglige undervisning, hverken i form af vejledning, tilstedeværelse eller ved mødevirksomhed. På denne måde er det svært at se, hvordan skoleledelsen kan følge undervisningen og sikre dens kvalitet.

Der er gennem de sidste par år ud fra ønsket om at styrke skoleledelsen fra kommunens side arbejdet på at udvikle en firleddet ledelse på skolerne. Organiseringen af denne ledelse og dens arbejdsopgaver er central i forhold til de mange både overordnede, strategiske opgaver på skolen, tilsynsfunktionen med undervisningen og de behov, lærerne har for støtte og vejledning, især når nye tiltag dukker op og skal implementeres. Netop deres opgave med at sikre implementering og organisering af nye tiltag fra kommunens side bør have opmærksomhed, og her bør skoleledelserne støttes af distriktsledelsen, og nye tiltag på skolerne bør drøftes og planlægges på ledermøderne i distrikterne. Her har distriktsledelsen således en vigtig opgave i at støtte og hjælpe dens skoleledere i forhold til de strategiske og planlæggende opgaver, som skolerne har, især i forhold til nye tiltag. Det gælder også de tiltag, som det foreliggende skoleudviklingsprojekt indeholder.

2 Formål, metoder og datagrundlag

2.1 Formål med evalueringen

Den samlede evaluering

Evalueringen af "Kvalitetsløft til folkeskolen" (Ktf) sættes i gang foråret 2006, hvor evalueringsopgaven var at følge projektets forløb og forankring på skolerne over tre år. Ktf-projektet iværksættes som en konsekvens af PISA-undersøgelserne i København og havde til formål at styrke elevernes læsefærdigheder.

Imidlertid blev der taget en politisk beslutning samme forår om at iværksætte et nyt skoleudviklingsprojekt, nemlig "Faglighed for alle", hvis overordnede formål også var at styrke de københavnske skoleelevers faglige færdigheder. Med iværksættelsen af det nye skoleudviklingsprojekt var "Kvalitetsløft til folkeskolen" ikke længere et selvstændigt skoleudviklingsprojekt.

Men væsentlige elementer i Ktf-projektet fortsatte. Det gjaldt etableringen af vejledningsfunktionen på skolerne, herunder uddannelse af hhv. AKT-, læse- og evalueringsvejledere, lærernes 30 timers efteruddannelse i "Læsning på tværs", hjemmebesøg og styrkelse af ledelsesfunktionen på skolerne.

Formålet med den foreliggende evaluering, som gennemførtes fra foråret 2006 frem til sommeren 2008, var at undersøge følgende: 1. Skolernes status foråret 2006 i forhold til implementeringen af Ktf's centrale indsatsområder (jf. ovenfor). 2. Forløbet af implementeringen af indsatserne. 3. Resultaterne af indsatserne.

I det følgende redegøres for evalueringens og projektets centrale elementer. Da Ktf-projektet meget tidligt i forløbet blev erstattet af et andet skoleudviklingsprojekt (Faglighed for alle), vil det tidligere Ktf-projekt i den foreliggende evalueringsrapport blive betegnet som "skoleudviklingsprojektet".

Første devaluering foråret 2006

Formålet med den første del af evalueringen er at 1) give viden om skolernes parathed i forhold til at gennemføre de aktiviteter, som indgår i skoleudviklingsprojektet, 2) give en status over, hvor skolerne er henne i deres udvikling foråret 2006 for at kunne sammenholde dette med, hvor langt skolerne er kommet i 2008, hvor sidste devaluering gennemførtes.

Spørgsmålet er, hvilket forhold på skolerne der henholdsvis hæmmer og fremmer gennemførelsen af de tiltag, der igangsættes foråret 2006, hvor målet med tiltagene især er at sikre den faglige fokusering på læseundervisningen på mellemtrinnet og i udskoling, og hvor der skal være særlig opmærksomhed på svage læsere, herunder de tosprogede elever. Et vigtigt element i denne er uddannelsen af læsevejlederne samt sikringen af arbejdsroen i klasserne ved uddannelse af AKT-vejledere.

Anden devaluering skoleåret 2007

I denne devaluering vurderes uddannelsesindsatsernes effekter på praksis med hovedvægten lagt på vejlederelementet og første runde af skoleledernes resultatsamtale med deres nærmeste chef. Med mindre vægt vil det blive evalueret, hvordan indsatserne på dette tidspunkt anvendes og indsatsernes effekt på skabelsen af et kvalitetssikringssystem. Skolernes erfaringer og holdninger til hjemmebesøg indsamles ligeledes.

Hovedvægten skal altså lægges på: Vejlederelementet, som omfatter AKT-vejlederuddannelse, opfølgingskurser for AKT-vejledere, læsevejlederuddannelse, netværk for læseve-

jledere og evalueringsdelen af den pædagogiske diplomuddannelse. Første runde af resultatsamtalerne mellem skoleledere og børn- og ungechefen.

Mindre vægt skal lægges på erfaringerne med evalueringssamtalerne mellem lærere og elever/forældre samt erfaringer med hjemmebesøgene.

Tredje devaluering skoleåret 2008

Devaluering 3 er en samlet evaluering af de nævnte fokusområder. I den afsluttende rapport samles der op på alle tre devalueringer.

Hovedtemaer i tredje devaluering er: Ændringer, der har fundet sted i skolens praksis som resultat af efteruddannelsesindsatsen, herunder brugen af de uddannede vejledere på skolerne. Hvordan har evaluingskulturen udviklet sig på skolerne? Erfaringen med og betydningen af lærernes hjemmebesøg.

2.2 Metoder

Grundelementer i de tre devalueringer

For at kunne belyse forløbet af implementeringen og hvilken effekt indsatserne har over tid, tilrettelægges evalueringen som en cyklus med en fast grunddataindsamling, der gentoges tre gange over de 2½ år, projektet forløb. Evalueringen i hver cyklus, som forløber henholdsvis over foråret 2006, foråret 2007 og foråret 2008, består dermed af følgende to grunddataindsamlinger:

- 1 Spørgeskemaundersøgelse blandt alle skoleledere, vejledere, lærere og børnehaveklasseledere på alle skolerne.
- 2 Fokusgruppeinterview med skoleledere, vejledere, lærere, børnehaveklasseledere samt i sidste devaluering forældre og elever.

Vægten i evalueringen er især lagt på følgende temaer: Vejledningsfunktionen på skolerne, samarbejdet mellem skole og hjem ved hjemmebesøg, lærernes 30 timers kursus i "læsning på tværs" samt ledelsesfunktionen.

2.3 Datagrundlag

Første devaluering foråret 2006

I denne devaluering, som omfatter skoleåret 2005/06, er data indsamlet dels gennem fokusgruppeinterview med lærere, afdelingsledere, skoleledere samt chefer og konsulenter fra distrikterne, og dels gennem en spørgeskemaundersøgelse til lærere (inklusive børnehaveklasseledere), afdelingsledere og skoleledere.

Interview

Der gennemførtes indledningsvist ét interview med distriktsledere, ét interview med skoleledere, to med afdelingsledere samt to med nøglepersoner på skolerne, dvs. tillidsrepræsentanter, vejledere, medlemmer af skolens pædagogiske udvalg, faggruppeformand o.l.

Samlet set var der inviteret ca. 50 personer. Udvælgelsen foregik ud fra følgende to hovedkriterier: Der skulle være repræsentanter fra alle skoledistrikter og fra både skoler med mange og med få tosprogede elever. Det lykkedes imidlertid kun at gennemføre interview med 27 personer, heraf fire distriktsledere, seks skoleledere, fire afdelingsledere, og resten

var nøglepersoner på skolerne. Data fra interviewene blev anvendt i konstruktionen af spørgsmål til spørgeskemaundersøgelsen samtidig med, at de gav indsigt i skolernes indstilling til kvalitetsløftprojektet på skolerne.

Afsluttende gennemførtes også fokusgruppeinterview. Formålet med denne interviewrunde var at få uddybet og få hjælp til fortolkning af spørgeskemabesvareelserne. Der gennemførtes igen ét interview med distriktsledere, ét interview med skoleledere, to med afdelingsledere samt to med nøglepersoner på skolerne, dvs. tillidsrepræsentanter, vejledere, medlemmer af skolens pædagogiske udvalg, faggruppeformand o.l. Disse valgtes ud fra de samme kriterier, som ved de indledende interview, og det forsøgte at få de samme personer til at deltage. Imidlertid lykkedes det kun samlet set at gennemføre interview med 21 personer, heraf to distriktschefer, fire skoleledere og fem afdelingsledere. Resten var nøglepersoner på skolerne.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt alle kommunens folkeskoler

Skoleledernes svarprocent var 87, afdelingsledernes 52 og lærernes (inkl. børnehaveklasseledernes) 26. Den lave svarprocent for afdelingsledere og lærere samt fra lærere og børnehaveklasseledere gør, at man ikke direkte kan sammenholde svarene fra henholdsvis skoleledere, afdelingsledere samt børnehaveklasseledere. Det er vigtigt også at være opmærksom på, at disse gruppers svarprocent er så lav, at svarerne fra disse grupper ikke er repræsentative for de enkelte personalegrupper, men alene siger noget om dem, der har svaret.

Spørgeskemaundersøgelsen var netbaseret, og alle skoleledere, afdelingsledere og lærere (inkl. børnehaveklasseledere) fik en kode, som de skulle bruge til at logge sig ind på spørgeskemaet.

Samlet set anmodedes 3171 personer på skolerne om at deltage. Heraf svarede 894 personer, dvs. den samlede svarprocent var på 28, hvilket statistisk set er alt for lille et datagrundlag til at kunne sige noget sikkert og repræsentativt om skolernes motivation og parathed til at gå i gang med projekt Kvalitetsløft til folkeskolen. Den samlede svarprocent på de enkelte grupper blev følgende:

Skolelederne havde en svarprocent på 87, dvs. ud af 63 skoleledere svarede 55, hvilket må betragtes som rimeligt repræsentativt og dækkende for skoleledergruppen som helhed. Der var ikke forskelle i svarprocenten på distrikter, på skolestørrelse og andel tosprogede på skolerne.

Afdelingslederne havde en svarprocent på 52, dvs. 80 afdelingsledere ud af 155 besvarede spørgeskemaet. Det skal dog i den forbindelse nævnes, at der var en del usikkerhed i opgørelsen over, hvilke personer på skolerne der kunne betegnes og blev betegnet som afdelingsledere, det gjaldt især bibliotekarerne. I de efterfølgende analyser er besvareelserne fra afdelingslederne ikke anvendt. Dels på grund af den lave svarprocent, dels fordi deres besvareelser lå tæt op ad skoleledernes på flere spørgsmål, og dels fordi gruppen optrådte meget heterogent, hvor afgrænsningen til lærerne og bibliotekarfunktionen ikke var tydelig.

Lærere og børnehaveklasseledere havde en svarprocent på 26. Børnehaveklasselederne udgjorde en meget lille gruppe på 54 personer. Derfor er lærere og børnehaveklasseledere samlet under et, da de to gruppers funktioner og placering ligger tæt op ad hinanden. På skoleniveau var svarprocenten på de enkelte skoler meget forskellig. En enkelt skole havde en svarprocent blandt lærere og børnehaveklasseledere på 76, og på fem skoler havde omkring halvdelen af lærerne og børnehaveklasselederne svaret på skemaet. Men der var også skoler, hvor svarprocenten lå helt nede på 2 og 4, dvs. hvor meget få havde svaret. Svarprocenten var højest på små skoler og på skoler med en stor andel tosprogede elever, men alligevel alt for lille til at være repræsentativ selv på disse skoler.

Konklusionen på repræsentativiteten af spørgeskemaundersøgelserne er, at kun skoleledernes besvarelser kan betragtes som repræsentative. De øvrige personalegruppers besvarelser er kun et fingerpeg, men er på ingen måde repræsentative for alle skolerne.

Anden devaluering i 2007

Denne anden del af evalueringen, som dækker skoleåret 2006/07, er baseret på spørgeskemaundersøgelser med skoleledere, vejledere og lærere (inkl. børnehaveklasseledere), individuelle interview med otte skoleledere (en fra hvert distrikt), og to tematiserede fokusgruppeinterview med i alt 10 vejledere.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt personalet på skolerne gennemførtes februar-marts 2007. Der var tale om en papirbaseret postspørgeskemaundersøgelse, hvor skolelederne uddelte og indsamlede lærernes spørgeskemaer.

I spørgeskemaundersøgelsen var svarprocenten for skolelederne på 90 (56 skoleledere), for vejledere på 63 (74 vejledere) med en svarprocent på skoleniveau på 81 (38 ud af 47 skoler med vejledere). Svarprocenten blandt lærerne var på ca. 50 (1256 lærere), repræsenterende alle skoler i kommunen. På nogle skoler deltog kun nogle få lærere, på andre skoler deltog mellem halvdelen og op til tre fjerdedele af lærerne.

Besvarelserne blandt vejledere og skoleledere kan betragtes som repræsentative, mens lærerbesvarelserne er mere tvivlsomme, hvad angår repræsentativitet, især fordi på nogle skoler havde rigtig mange af lærerne (inkl. børnehaveklasselærerne) besvaret spørgeskemaet, mens der på andre kun var få eller ingen lærere, der havde besvaret spørgeskemaet.

Tredje devaluering i 2008

Den tredje del af evalueringen, som dækker skoleåret 2007/08, er baseret på spørgeskemaundersøgelser med skoleledere, vejledere og lærere. Spørgeskemaundersøgelsen gennemførtes februar-marts 2008. Der var tale om en papirbaseret postspørgeskemaundersøgelse, hvor skolelederne uddelte og indsamlede lærernes spørgeskemaer. Spørgeskemaerne til vejlederne blev sendt direkte til disse.

I spørgeskemaundersøgelsen var svarprocenten for skolelederne på 66 (40 skoleledere), for vejledere på 75 (150 vejledere) – og nogenlunde ens for de tre vejledergrupper (AKT-vejledere 68, læsevejledere 78 og evalueringsvejledere 74%). Der var en forholdsvis lav svarprocent blandt skolelederne i forhold til de to foregående år, da der på undersøgelsestidspunktet var en række skolesammenlægninger. Dog er svarprocenterne så høje, at de med rimelighed betragtes som repræsentative for de pågældende respondentgrupper.

Svarprocenten blandt lærerne var derimod kun på ca. 50 (1113 lærere) repræsenterende alle skoler i kommunen. På nogle skoler deltog kun nogle få lærere, på andre skoler deltog mellem halvdelen og op til tre fjerdedele af lærerne. Fem skoler indgik slet ikke i spørgeskemaundersøgelsen, da de blev "fritaget" grundet skolesammenlægning eller vakant skolelederstilling. Besvarelserne er derfor mere tvivlsomme, hvad angår repræsentativitet. Resultaterne herfra må derfor tages med nogen forbehold.

Desuden gennemførtes en række tematiserede fokusgruppeinterview. To fokusgruppeinterview med skolelederne (hvor kun hhv. to og tre skoleledere deltog, selv om det tredobbelte antal var inviteret), to fokusgruppeinterview med vejledere (fire evalueringsvejledere og fire AKT-vejledere).

Der gennemførtes fire fokusgruppeinterview med elever fra 3., 6., 7. Og 8. klasse på tre forskellige skoler. Samlet deltog 23 elever i disse interview. Desuden gennemførtes tematiserede fokusgruppeinterview med forældre fra skolebestyrelser på forskellige skoler i kommunen. Det lykkedes imidlertid kun at få tre forældre til at deltage.

2.4 Afrapportering

Resultaterne fra evalueringen er blevet formidlet løbende. Der udarbejdedes en delrapport hhv. efter evalueringen foråret 2006 og efter evalueringen foråret 2007. Desuden præsenteredes hver delrapport på en konference for skolernes ledere kort tid efter udgivelse af hver delrapport. Den foreliggende, afsluttende evalueringsrapport er en opsamling af alle tre delundersøgelser, som er gennemført foråret 2006, foråret 2007 og foråret 2008.

I den første devaluering "Kvalitetsløft til folkeskolen – et skoleudviklingsprojekt i Københavns Kommune – delrapport 1" (august 2006) er der især fokus på skolernes parathed til at gennemføre Ktf og dets elementer. Det gjaldt vejlederfunktioner, skole-hjem-samarbejdet, skoleledersamarbejdet i de otte nyetablerede skoledistrikter samt skoleledernes resultatsamtaler med deres nærmeste chef.

I den anden devaluering "Evaluering af skoleudvikling i Københavns Kommune. Kvalitetsløft til folkeskolen – delrapport 2" (oktober 2007) er der især fokus på skolernes brug af kommunens skriftlige vejledninger udarbejdet i forbindelse med skoleprojektet, vejledningen på skolerne, skole-hjem-samarbejdet, skoleledersamarbejdet i de otte skoledistrikter, lærernes udbytte af den 30 timers efteruddannelse samt skoleledernes resultatsamtaler med deres nærmeste chef.

I den foreliggende, afsluttende evaluering er der især fokus på udviklingen i vejledningen på skolerne, hjemmebesøg, lærernes efteruddannelse og ledelsesfunktionen på skolerne samt elevplaner og evalueringssamtaler med forældrene set i 2008 og i forhold til udviklingen over de tre år.

Det betyder, at hvis man ønsker at vide noget om skoleledernes resultatsamtaler, er resultaterne herfra beskrevet i delrapport 2 (og ikke i den foreliggende, afsluttende rapport).

2.5 Læsevejledning

Da børnehaveklasselederne udgjorde en meget lille gruppe i forhold til lærergruppen, og da børnehavelederfunktionen på mange måder ligger tæt op ad klasselærerfunktionen, er lærere og børnehaveklasseledere slået sammen, og der anvendes fællesbetegnelsen "lærere" i tabeller og tekst igennem hele rapporten.

Evalueringerne er gennemført over tre skoleår, nemlig skoleårene 2006, 2007 og 2008. I den foreliggende rapport betegnes de tre skoleår ved det tidspunkt, hvor evalueringen har fundet sted, nemlig 2006 (skoleåret 05/06), 2007 (skoleåret 06/07) og 2008 (skoleåret 07/08).

I de tre omgange, som spørgeskemaundersøgelserne på skolerne gennemførtes, er det så vidt muligt forsøgt at stille de samme spørgsmål hver gang til hhv. skoleledere, lærere og vejledere med henblik på at kunne sammenligne udviklingen over de tre år 2006, 2007, og 2008. Da der fra kommunens side indgik ønsker om at prioritere nye eller andre emner undervejs i evalueringen, bl.a. ud fra det politiske fokus det pågældende år, har dette princip ikke været muligt at fastholde, idet det var aftalt med lærerne, at skemaet maksimum måtte tage 20 minutter at udfylde.

I alle tabellerne, der sammenligner udviklingen i perioden 2006, 2007 og 2008, er der gennemført signifikanstest. Det betyder, at når der står under en tabel, at forskellene er signifikante, betyder det, at der er under 0,05%'s sandsynlighed for, at forskellene er helt tilfældige. I tabellerne er overvejende anvendt valide procenter, dvs. procentopgørelsen er sket på basis af den del af respondenterne, som har forholdt sig til spørgsmålet (dvs. uoplyst indgår ikke). Såfremt svarprocenten er baseret på samtlige, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen, er dette angivet i tabellen. N illustrer antallet af respondenter, som har svaret på

det enkelte spørgsmål. I de tilfælde, hvor N er angivet med to tal, såsom N = 53-59, betyder det, at der i tabellen har været en variation i antallet af respondenter på de enkelte spørgsmål.

Endelig skal der gøres opmærksom på, at besvarelsesprocenterne på spørgeskemaundersøgelserne de tre år må anses som repræsentative, hvad angår skoleledere og vejledere med en svarprocent på minimum 66 de tre år for hver af de to gruppe.

Det samme gælder ikke lærerne, idet kun 25% af lærerne i 2006 besvarede spørgeskemaet i 2006, og kun omkring 50% af lærerne besvarede dem i hhv. 2007 og 2008. Resultaterne, hvad angår lærerne, må derfor tages med forbehold og siger alene noget om de lærere, der har deltaget. Samtidig skal der gøres opmærksomhed på, at der godt kan være tale om, at det er en bestemt gruppe lærere, der har deltaget, fx kan det være lærere, der er særligt aktive på deres skole, eller lærere, der kendte meget til Ktf-initiativet. Men det kan også være lærere, der er særlig kritiske i forhold til de igangsatte initiativer med fx hjemmebesøg.

Overskrifter og svarkategorier i de enkelte tabeller viser, hvordan spørgsmålet er stillet, og de mulige svarkategorier, som respondenterne kunne sætte kryds ved.

3 Kvalitetsløftprojektet og skolernes parathed

3.1 Introduktion

I dette kapitel gøres der rede for Ktf's mål og indhold samt skolernes parathed i foråret 2006 til de nye initiativer, skoleprojektet Ktf indeholdt.

Formålet med Ktf var først og fremmest at sikre kvaliteten af undervisningen og at styrke skolernes forudsætninger for at opnå bedre skoleresultater for deres elever, især hvad angår elevernes læsefærdigheder. Med henblik på at opnå disse mål sættes en række initiativer i værk, nemlig følgende: uddannelse af AKT-, læse- og evalueringsvejledere på skolerne, efteruddannelse af lærerne i "Læsning på tværs" og udvidet forældresamarbejde ved hjemmebesøg ved skolernes lærere.

Foråret 2006 viste det sig, at skolelederne gennemgående var godt orienteret om mål og indhold i Ktf, mens det samme ikke gjorde sig gældende for lærerne, som gennemgående ikke vidste ret meget om skoleprojektet. Der har ifølge næsten alle skolelederne været orienteret om projektet på møder med lærerne. Men kun forholdsvis få af de deltagende lærere oplyser, at de har fået information om projektet på møder e.l.

Der blev udsendt vejledninger i forbindelse med projektet, men det er overvejende skolelederne, der har læst dem, mens lærerne i mindre omfang har læst dem.

Set fra skolelederside var lærerne meget motiverede for at arbejde med Ktf, mens der var forholdsvis få lærere, der gav udtryk for, at lærerne var motiverede for at indlede arbejdet med Ktf. Desuden gav et flertal af såvel ledere som lærere udtryk for, at lærerne synes, at der stilledes for mange nye krav til lærerne.

Især fra skolelederside var der forventninger om positiv effekt af skoleprojektet, mens det ikke i samme omfang gjorde sig gældende blandt lærerne.

Det forventes især, at projektet vil styrke den faglige udvikling på skolen, og at det vil styrke læseindsatsen og brugen af evaluering af undervisningen.

3.2 Formålet med kvalitetsløftprojektet

Foråret 2006 indledtes skoleprojektet "Kvalitetsløft til folkeskolen" (Ktf) i Københavns Kommune bl.a. med baggrund i PISA-undersøgelsen om skoleelevers læsefærdigheder. Hvad angår Københavns Kommune var resultaterne herfra ikke tilfredsstillende. Derfor besluttedes det politiske foråret 2005 at igangsætte skoleprojektet "Kvalitetsløft til folkeskolen", som skulle løbe over de to skoleår med start skoleåret 2006/07. Det besluttedes også, at projektet skulle evalueres, og denne evaluering sættes i gang i foråret 2006 med en undersøgelse af skolernes aktuelle situation på de områder, skoleprojektet omhandlede.

Projektet havde to hovedformål:

1. Kvalitetssikring af den københavnske folkeskole
2. Styrkelse af de københavnske skolars faglige forudsætninger for at opnå bedre skoleresultater for deres elever

I det første hovedformål indgik bl.a. følgende: Krav om opmærksomhed på elevernes faglige niveau via test. Resultatsamtaler med skolelederne med særligt fokus på skolens faglige resultater, og hvad der kunne gøres, såfremt resultaterne ikke stemte overens med forventningerne til elevernes faglige niveau. Krav om, at forvaltningen søgte at implementere den nye ledelsesstruktur med en administrativ leder, en pædagogisk leder og en leder for undervis-

ningsmiljøet (ud over skolelederen), og at denne ledelsesstruktur især iværksattes hurtigt på de skoler, der ud fra bl.a. testresultater vurderedes at have det største behov for en pædagogisk styrkelse. Skoleledelsen pålagdes at have et konkret kendskab til undervisningen i klasserne – opnået fx ved overværelse af undervisningen, gennem indsigt i årsplanerne og gennemført evaluering og ud fra dialog med lærerne – som forudsætning for at kunne gennemføre sparring med og vejledning af lærerne.

I det andet hovedformål indgik bl.a. følgende: Forvaltningen og skolerne pålagdes en øget ressourcemæssig og faglig fokusering på læseundervisningen på skolens mellemtrin og på udskolingens støttet af uddannede læsevejledere på samtlige skoler. Der skulle foretages en vurdering af lærernes særlige efteruddannelse med henblik på at styrke den faglige fokusering og evalueringskulturen, herunder brugen af test. Efteruddannelsen skulle tilrettelægges, så den i mindst muligt omfang greb forstyrrende ind i afviklingen af den daglige undervisning. Forvaltning og skoler skulle udvide og opkvalificere samarbejdet med forældre. Forvaltningen skulle foranstalte uddannelse af AKT-vejledere på alle skoler og gennemføre andre uddannelses tiltag, som kan støtte lærerne i at skabe den nødvendige trivsel og arbejdsro i klasserne.

Imidlertid besluttede politikerne i Københavns Kommune umiddelbart efter at igangsætte skoleprojektet "Faglighed for alle". Det betød, at der i evalueringen i foråret 2007 og foråret 2008 sattes fokus på de elementer, der indgik både i Ktf-projektet og "Faglighed for alle". I det følgende beskrives kort de elementer der var fokus for evalueringen i de to skoleår.

3.3 Kvalitetsløftprojektets indhold

Borgerrepræsentationen afsatte 60 mio. kr. til Ktf-projektet. En væsentlig del af pengene skulle bruges til efteruddannelse af et stort antal lærere i læsning og "Læsning på tværs" og til at uddanne vejledere i læsning, AKT og evaluering.

Ktf sigtede mod at give fagligheden i den københavnske folkeskole et løft og at skabe en god evalueringspraksis på de enkelte skoler. For at ruste skolerne til denne opgave skulle der uddannes vejledere i AKT, læsning og evaluering. Som led i kvalitetsløftprojektet skulle der således være uddannede læse- og AKT-vejledere på alle skoler.

Som et vigtigt element i udvikling af en evalueringskultur har forvaltningen ligeledes vurderet, at der er behov for evalueringsvejledere med fagligt fokus på skolens fagområder – i første omgang dansk, matematik og naturvidenskabelige fag.

AKT-, læse- og evalueringsvejlederne skulle spille en central rolle i det efteruddannelsesforløb, der knyttede sig til kvalitetsløftet. Vejlederuddannelserne omfatter hver to PD-moduler, hvert modul er på seks uger, hvor den studerende fik orlov fra skolen.

Desuden iværksattes der i forbindelse med projektet en 30 timers efteruddannelse af lærerne i evaluering og læsning.

Desuden afsattes midler til vejledningstimer til de lærere, der skulle videreuddannes, til nye undervisningsmaterialer og til at styrke skole-hjem-samarbejdet gennem hjemmebesøg og evalueringssamtaler.

Læsning på tværs – lærernes efter- og videreuddannelse

Som en del af Kvalitetsløft til folkeskolen skulle alle skoler i løbet af de første to år sende medlem en tredjedel og halvdelen af skolens lærere på efteruddannelse i "Evaluering i fagene og læsning på tværs, 5.-9. Klasse".

”Læsning på tværs” var et toårigt udviklingsprojekt, som udgjorde et læsesamarbejde mellem dansk, naturfag og matematik. Læsning på tværs bygger på et utraditionelt samarbejde mellem fagene dansk, matematik og naturfag, hvor dansklæreren med sine danskfaglige kompetencer støtter faglæreren i at udvikle elevernes evner til at læse, forstå og skrive faglige tekster. Målet med projektet er både at styrke elevernes læse- og skrivekompetencer og at bidrage til elevernes forståelse for matematik og naturfag.

Efteruddannelsen varer 30 timer og suppleres med sparring, vejledning og supervision. De 12 af de 30 timer handler om ”Evaluerings i fagene”. De øvrige 18 om ”Læsning på tværs”.

Skolerne skulle selv sammensætte deres efteruddannelseshold, således at: minimum 25% er lærere i dansk, samfundsfag eller historie, minimum 25% er lærere i matematik, og minimum 25% er lærere i naturvidenskabelige fag (inkl. geografi).

Har skolen uddannede evaluerings- og læsevejledere, skal disse deltage i uddannelsen.

Uddannelsen var struktureret over en femugersperiode, hvor de deltagende lærere havde en skemafridi dag om ugen.

Efteruddannelse i ”Faglig evaluering, børnehaveklasse-4. klasse” er for børnehaveklasseledere og dansklærere i børnehaveklasse-4. klasse, og er et frivilligt tilbud til skolerne. Denne efteruddannelse fokuserede særligt på evaluering af den sproglige udvikling og varede ni timer.

I den foreliggende evaluering er der alene fokus på 30 timers kurset i ”Læsning på tværs” og betydningen af dette for arbejdet på skolerne.

Læsevejledningen på skolerne

Et af målene for Kvalitetsløft til folkeskolen var at styrke elevernes læsekompetencer. Som led i at opnå dette mål besluttedes det at uddanne læsevejledere på de skoler, der ikke allerede har en læsevejleder, og at give tid til, at uddannede læsevejledere kan vejlede deres kolleger og iværksætte nye initiativer inden for læsning og skabe et netværk for uddannede læsevejledere. Læsevejlederuddannelsen foregår på CVU København Nordsjælland og består af to PD-moduler: Et forsknings- og teorimodul og et vejledningsmodul.

Målet med uddannelsen er, at de kommende læsevejledere får et godt indblik i læse- og vejledningsteori. Desuden at de bliver gode til at reflektere over praksis og indgå i vejlederrollen.

Hvert modul løber over en periode på seks uger. Lærerne har skemafridi i de uger, de deltager i uddannelsen.

AKT-vejledningen på skolerne

Et andet formål med skoleprojektet var at sikre trivsel og arbejdsro på skolerne. Et trygt læringsmiljø er en forudsætning for faglig læring. Derfor rummer skoleprojektet flere initiativer inden for trivselsområdet med særligt fokus på AKT-vejlederfunktionen.

En Adfærd-, Kontakt- og Trivselsvejleder (AKT) er skolens specialist på områder, der vedrører elevernes trivsel og psykiske arbejdsmiljø. En AKT-vejleder iværksætter overordnede initiativer inden for trivselsområdet. For eksempel socialtræningsforløb for børn med særlige vanskeligheder. Desuden rådgiver AKT-vejlederen kolleger i, hvordan man forebygger konflikter og genopretter trivslen i klasser, i grupper og for enkeltbørn.

Som en del af skoleprojektet skulle de skoler, der ikke i forvejen havde en AKT-vejleder, have en lærer uddannet på området.

AKT-vejlederuddannelsen foregår på CVU København Nordsjælland og består af to moduler fra de pædagogiske diplomuddannelser. Det ene modul sætter fokus på arbejdet med elever med sociale og psykiske vanskeligheder. Det andet er et vejlednings- og supervisionsmodul, der skal ruste de studerende til at kunne vejlede deres kolleger i praksis.

Hvert modul løber over en periode på seks uger. Og lærerne har skemafri i de uger, de deltager i uddannelsen.

Som en del af kvalitetsløftet får uddannede AKT-vejledere timer til at iværksætte nye initiativer og fungere som vejleder for kollegerne. Helt præcis tildeltes der fem timer pr. klasse på skolen fra det år, vejlederen er uddannet.

Desuden etableres der distriktsvise netværk for AKT-vejlederne.

Evalueringsvejledningen på skolerne

Uddannelsen til evalueringsvejleder foregår på CVU København Nordsjælland og består af to PD-moduler: Et evalueringsmodul med fokus på evaluering i henholdsvis dansk, matematik og naturfag. Et vejlednings- og supervisionsmodul, som senere ændredes alene til et vejledningsmodul.

Målet med uddannelsen er, at de kommende evalueringsvejledere får viden om og redskaber til at evaluere undervisningen i det aktuelle fagområde. At de kommende evalueringsvejledere gennem indsigt i vejledningsteori og refleksioner over praksis bliver gode til at fungere som vejledere for deres kolleger.

Hvert modul løber over en periode på seks uger. Og lærerne har skemafri, når de deltager i uddannelsen.

Som en del af kvalitetsløftet afsættes der penge til at give de uddannede evalueringsvejledere tid til at vejlede deres kolleger i forbindelse med efteruddannelsen i "Evaluering i fagene".

Evaluering og dokumentation

Evaluering og dokumentation står centralt i skoleprojektet og har i projektet både et internt og et eksternt sigte. For at klæde skolerne på til at udvikle en god evalueringspraksis besluttedes det at give et stort antal lærere en efteruddannelse i "Evaluering i fagene", og at uddanne en evalueringsvejleder i hvert distrikt, som skulle betjene samtlige skoler i distriktet.

Det interne sigte er, at skolerne tager stilling til og synliggør, hvordan man arbejder for at udvikle egen praksis. Det skal bidrage til at skabe en systematisk og løbende kvalitetsudvikling af skolens arbejde.

Det eksterne sigte er dels rettet mod skolens interessenter – primært forældre og elever – dels mod forvaltningen, der på vegne af borgerrepræsentationen fører tilsyn med skolen og er med til at sikre kvaliteten.

Lærerteamet er ansvarligt for evaluering på undervisningsniveau, skolelederen er ansvarlig for evaluering på skoleniveau, og forvaltningen er ansvarlig på forvaltningsniveau.

Det betyder, at det enkelte lærerteam skal kunne forklare deres valg af evalueringspraksis og dokumentere resultater over for skolelederen, at skolelederen skal have et konkret indblik i undervisningen, så han kan vejlede lærerne i forhold til blandt andet deres evaluering af undervisningen. Desuden skal skolelederen i forbindelse med, at alle folkeskoler skal teste eleverne i læsning og matematik, sikre, at opfølgningen på disse test indgår i skolernes evalueringspraksis. Endelig skal skolelederen ved en årlig resultatsamtale med forvaltningen redegøre for skolens resultater og evalueringspraksis.

Skole-hjem-samarbejdet

Udvikling af samarbejdet mellem skole og hjem står centralt i skoleprojektet. I skoleårene 2007 og 2008 afsættes penge til at iværksætte hjemmebesøg i 25% af alle hjem.

Desuden skal der iværksættes evalueringssamtaler med alle forældre. Evalueringssamtalernes mål er at øge fokus på læsning og evalueringspraksis på skolerne.

Styrkelse af ledelsesfunktionen: Resultatsamtalen

Resultatsamtalen er en samtale mellem de enkelte skoleledere og forvaltningen, der skal sikre kvaliteten på de enkelte skoler. Det betyder, at alle skoleledere i København én gang om året redegør for skolernes valg af evalueringspraksis og metoder samt dokumenterer skolens læseresultater. Det sker i en resultatsamtale med distriktschefen, hvor det også drøftes, hvad der kan gøres, såfremt skolens resultater ikke lever op til forventningerne.

3.4 Skolernes forventninger til kvalitetsløftprojektet

Foråret 2006, umiddelbart før skoleprojektet skulle implementeres i det følgende skoleår, angiver lidt over fire femtedele af skolelederne, at de har en høj prioritering af skoleprojektet. Tre fjerdedele af skolelederne mener også, at lærerne på deres skole er meget motiverede for at indlede arbejdet med skoleprojektet, og næsten alle angiver, at lærerne på skolen er motiverede for at tage fat på nye tiltag og initiativer.

Men samtidig angiver næsten to tredjedele af skolelederne også, at lærerne er skeptiske over for at tage fat på nye initiativer, og næsten alle mener, at lærerne på deres skole er overvældet af mange nye krav, og de føler sig meget stressede. Det samme billede kommer til udtryk i interviewene med skolelederne og afdelingslederne.

Jeg tror, de fleste er enige om, at der skal ske et eller andet i forbindelse med PISA-resultaterne, men så længe det ikke står klokkeklart for dem, hvad det er, føler de blot, at nu pålægges de endnu en ny ting, og ingen fortæller dem, hvilke opgaver de så ikke skal løse. Og de har lige sluppet det, de sidste gang blev pålagt at lave. De ved heller ikke, at de fx allerede har beskæftiget sig i et stykke tid med evaluering, nu kalder man det bare for evaluering. Og den enkelte skole har gang i hundredvis af opgaver.

Tabel 3.1 Skolelederne og lærerne foråret 2006: Omfanget af skoleledere og lærere, der "i høj eller nogen grad" er enige i følgende udsagn om lærerne

	Skole- lederne N = 52	Lærerne N = 712
Lærerne på skolen er meget motiverede for at indlede arbejdet med Ktf	73%	36%
Lærerne er motiverede for at arbejde med evaluering	92%	77%
Lærerne er motiverede for at tage fat på nye ting og initiativer	96%	81%
Lærerne er skeptiske over for at tage fat på nye ting og initiativer	60%	42%
Lærerne synes, at der stilles for mange nye krav til dem hele tiden	80%	92%
Lærerne på skolen er generelt meget stressede	58%	90%

Knap så positivt ser det ud blandt de lærere, som deltog i undersøgelsen. Kun lidt over halvdelen mener, at projektet skal prioriteres højt, og kun en tredjedel vurderer, at lærerne er meget motiverede for at indlede arbejdet med projektet. Dette på trods af, at fire femtedele mener, at lærerne generelt er motiverede for at tage fat på nye initiativer, men næsten alle vurderer også, at lærerne generelt er meget stressede og synes, at der stilles mange nye krav til dem hele tiden. Her ses det samme billede i interview med nøglepersoner, herunder lærere og medlemmer af skolernes ledelse.

Det er ikke underligt. Der kommer mange nye initiativer... folk har ikke nået at afslutte det forrige projekt ordentligt. Det er ikke tilfredsstillende, og det er stressende. Nu er Ktf kommet, men inden for de seneste fem år er der mange rigtig store programmer, der er sat i gang af forvaltningen...der har været: læring i it, projektledelse, klare mål, grøn skole... alle projekter med store, fine hæfter. Det ene er ikke blevet afsluttet, før det næste er kommet! De gamle i gårde har erfaringen med, at hver gang forvaltningen [og politikerne?] forandrer sig, så sendes et nyt projekt ned til os, som vi skal knokle med. Efter et stykke tid begynder de at kede sig og finder på noget nyt. Så bliver man lidt træt og skeptisk...Desuden gælder det for os og for kontoret og lederne, at hver gang der kommer et nyt projekt, så kan vi ikke få fat i de folk, der står for det. Sekretærerne ved ikke, hvem det er. På hjemmesiden er måske et gammelt telefonnummer.

De to gruppers besvarelser efterlod et billede af en gruppe lærere, der gerne vil udvikling, men som føler sig stressede og overvældede af stadig nye krav. Det kan være en forklaring på, at de færreste af de deltagende lærere og børnehaveklasseledere i deres besvarelser angiver, at de er enige i udsagnet om, at lærerne er meget motiverede for at indlede arbejdet med Ktf.

Blandt skolelederne er der en generel positiv holdning til Ktf. Stort set alle mener, at investeringen i projektet vil styrke den fortsatte faglige udvikling på deres skole og vil styrke læseindsatsen og evalueringen i skolen, hvilket også er de to hovedformål med Ktf.

Tabel 3.2 Skolelederne og lærerne 2006: I hvor høj grad er I enige om følgende udsagn om det forventede resultat af projekt Ktf? Andel skoleledere og lærere, der svarer "i høj grad" og "i nogen grad"

Forventninger til Ktf	Skolelederne N = 52	Lærerne N = 712
Ktf vil fjerne fokus fra undervisningen	20%	21%
Den samlede investering i Ktf (både skolens og kommunens) vil styrke den fortsatte faglige udvikling på vores skole	94%	55%
Ktf vil styrke indsatsen over for elever, der skaber uro i undervisningen	71%	50%
Ktf vil styrke forældresamarbejdet	66%	46%
Ktf vil give øget respekt for skolerne og lærerne i den offentlige debat i København	53%	34%
Ktf er et initiativ, der hurtigt vil gå over	13%	24%
Ktf vil styrke læseindsatsen på skolen	87%	53%
Ktf vil styrke brugen af evaluering i undervisningen	89%	52%

To tredjedele af skolelederne mener, at projektet vil leve op til formålet om at udvide og forbedre forældresamarbejdet, mens den øvrige del af skolelederne mener, at det næppe vil styrke forældresamarbejdet. Dette kan dels tolkes som, at de dermed indirekte giver udtryk for tvivl om, hvorvidt det udvidede forældresamarbejde vil nytte, dels at de på skolen allerede har et godt forældresamarbejde. En fjerdedel af skolelederne mener, at projektet næppe vil styrke indsatsen over for elever, der skaber uro i undervisningen, på trods af den efteruddannelse, der nu sættes i gang af AKT-vejledere.

Dette kunne pege i retning af, at skolelederne vurderer, at skoleprojektet og de initiativer, der ligger i projektet, især vil styrke den faglige udvikling på skolen og forældresamarbejdet, men ikke skabe en øget indsats over for de særligt udsatte elever.

En betydelig del af lærerne og børnehaveklasselederne angiver i den gennemførte spørgeskemaundersøgelse, at de ikke ved ret meget om projektet. Der er således en del lærere og børnehaveklasseledere, der ikke ved særlig meget om de enkelte dele af Ktf, ligesom de angiver kun i ringe omfang eller slet ikke at have fået tilstrækkelig information om Ktf. Omvendt har de heller ikke på eget initiativ sat sig ind i, hvad projektet omfatter.

Foråret 2006 har langt de fleste skoleledere en indgående viden om skoleprojektet. De angiver at være godt informeret og oplyst, at de især ved noget om formålet med og baggrunden for Ktf. Der er mest usikkerhed omkring resultatsamtalernes indhold og indholdet af vejlederuddannelserne.

3.5 Skolernes brug af kommunens vejledninger

Introduktion

Kommunen udsendte foråret 2006 vejledninger om skole-hjem-samarbejde, elevplaner og evalueringspraksis. Foråret 2007 angiver de fleste skoleledere, at de især har læst "Elevplanen og evalueringssamtalen" (89% af skolelederne) grundigt. Og det er også især den, de synes har været anvendelig på deres skole (61%).

Vejledningen om "Skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg" er den, færrest skoleledere har læst (66%). Og det er også den, færrest skoleledere (32%) synes er anvendelig.

De færreste lærere har læst vejledningerne. Den vejledning, som flest lærere (38%) har læst grundigt, er ligesom skolelederne "Elevplanen og evalueringssamtalen". Der er flest lærere, der synes, at "AKT-vejleder på skolen" har været anvendelig (20%), mens der er lidt færre (12%), der synes, at "Elevplanen og evalueringssamtalen" har været brugbar på deres skole.

Blandt vejlederne er det også især "Elevplanen og evalueringssamtalen", der har været i fokus med hensyn til grundig gennemlæsning (54%). Men kun få (16%) synes, at den har været anvendelig. Det samme gælder vejledningen om "skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg".

Opsummerende kan det siges, at skolernes fokus især har været på "Elevplanen og evalueringssamtalen", men at ikke alle synes, at den har været anvendelig.

Skolelederne

Skolelederne har for flertallets vedkommende sat sig ind i kommunens forskellige vejledninger, men de har især sat sig ind i "Elevplanen og evalueringsvejledningen" samt "Læsevejleder på skolen" og "AKT-vejleder på skolen". Det er især også de vejledninger, de synes, at de har kunnet bruge i skolens arbejde. Vejledningen om "Skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg" er den vejledning, som flest skoleledere synes, skolen kun kunne bruge "i nogen grad".

Tabel 3.3 Skoleledere 2007: I hvilken grad har du sat dig ind i indholdet i følgende af kommunens vejledninger? Hvor anvendelige er de på din skole?

	Har læst grundigt eller overfladisk N = 56	Blandt de ledere, der har læst den grundigt eller overfladisk N = 53-54		
		Er anvendelig "i høj grad"	Er anvendelig "i nogen grad"	Er kun "lidt" eller "slet ikke" anvendelig
Læsevejleder på skolen	98%	59%	39%	2%
AKT-vejleder på skolen	100%	57%	39%	4%
Dokumentation af god evalueringspraksis	96%	46%	54%	-
Skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg	96%	32%	59%	9%
Elevplanen og evalueringssamtalen	100%	61%	37%	2%
Evalueringsvejleder på skolen og i distriktet	91%	43%	49%	8%

Lærerne

De færreste lærere har læst kommunens vejledninger grundigt. Den vejledning, de fleste lærere har sat sig ind i, er "Elevplanen og evalueringssamtalen". Det er også især den vejledning samt vejledningen om AKT-vejlederen og læsevejlederen, de synes, de har kunnet bruge.

Tabel 3.4 Lærerne 2007: Hvordan har du sat dig ind i indholdet i følgende af kommunens vejledninger? Hvor anvendelige er de for dig?

	Har læst grundigt eller overfladisk N = 1136-1156	Blandt de lærere, der har læst vejledningen grundigt eller overfladisk N = 357-883		
		Er anvendelig "i høj grad"	Er anvendelig "i nogen grad"	Er kun "lidt" eller "slet ikke" anvendelig
Læsevejleder på skolen	51%	16%	44%	40%
AKT-vejleder på skolen	56%	20%	45%	35%
Dokumentation af god evalueringspraksis	61%	9%	48%	43%
Skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg	61%	10%	45%	45%
Elevplanen og evalueringssamtalen	76%	12%	51%	37%
Evalueringsvejleder på skolen og i distriktet	32%	6%	44%	50%

Bem.: Der er stor forskel på, hvor mange lærere der har læst de enkelte vejledninger grundigt eller overfladisk. Færrest har læst "Evalueringsvejleder på skolen og i distriktet", nemlig kun 357 lærere, mens flest (883) lærere har læst "Elevplanen og evalueringssamtalen". Derfor er der stor spredning i N under "Blandt de lærere, der har læst vejledningen grundigt eller overfladisk".

Vejlederne

De fleste vejledere har læst kommunens vejledninger og især "AKT-vejleder på skolen" og "Elevplanen og evalueringssamtalen" samt "Læsevejleder på skolen". "Evalueringsvejleder på skolen og i distriktet" er der færrest, der har læst.

Vejlederne synes især, at "Læsevejleder på skolen" og "AKT-vejleder på skolen" har været anvendelige for dem i deres arbejde. Der er færrest vejledere, der mener, at vejledningen "Skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg" har været anvendelig.

Læsevejlederne, AKT-vejlederne og evalueringsvejlederne har især læst kommunens vejledning på deres eget område (Læsevejleder på skolen, AKT-vejleder på skolen, Dokumentation af god evalueringspraksis og Evalueringsvejleder på skolen og i distriktet). Det er især evalueringsvejlederne, der synes, at vejledningerne på deres område "i høj grad" er anvendelig (43% af evalueringsvejlederne), mens hhv. AKT-vejledernes og læsevejledernes opfattelse af nytten af netop vejledningen på deres område "i høj grad" er anvendelig ikke afviger fra det samlede billede (se tabel 3.5). Det er dog i 2007 forholdsvis få vejledere, der deltager i spørgeskemaundersøgelsen, nemlig 16 AKT-vejledere, 26 læsevejledere og 12 evalueringsvejledere).

Det er dog værd at bemærke, at de fleste vejledere kun synes, at vejledningerne inden for eget og de øvrige områder kun er anvendelig i "nogen grad" (se tabel 3.5),

Tabel 3.5 Vejlederne 2007: Hvordan har du sat dig ind i indholdet i følgende af kommunens vejledninger? I hvilken grad synes du, at kommunens vejledninger har været anvendelige for dig?

	Har læst grundigt eller overfladisk N = 65-71	Blandt dem, der har læst vejledningen grundigt eller overfladisk N = 53-54		
		Er anvendelig "i høj grad"	Er anvendelig "i nogen grad"	Er kun "lidt" eller "slet ikke" anvendelig
Læsevejleder på skolen	85%	23%	50%	27%
AKT-vejleder på skolen	91%	23%	50%	27%
Dokumentation af god evalueringspraksis	82%	16%	53%	31%
Skole-hjem-samarbejde – hjemmebesøg	74%	7%	48%	45%
Elevplanen og evalueringssamtalen	89%	16%	43%	41%
Evalueringsvejleder på skolen og i distriktet	68%	17%	50%	33%

3.6 Skolernes planlægning af projektet

Skolelederne

Foråret 2006 oplyser to tredjedele af skolelederne (62%), at de har informeret lærerne om projektet på et eller flere møder på skolen, samt at de (66%) har inkluderet indsatsen i skolens udviklingsplan for 2007, hvilket i øvrigt også er en forventning fra forvaltningens side.

Tre fjerdedele af skolelederne (75%) oplyser, at de især har planlagt at forankre indsatsen i forbindelse med projektet i skolens pædagogiske udviklingsgruppe, mens kun få skoler (18%) har nedsat et særligt udvalg eller arbejdsgruppe til planlægning af indsatsen. På halvdelen af skolerne angiver skolelederen, at man har drøftet, hvordan projektet kan bygge videre på tidligere projekter og initiativer.

Skolerne har ikke i særlig vid udstrækning taget fat på den egentlige planlægning af projektet endnu. Forklaringen angives i interviewene med skolelederne at være, at der er vældig travlt på skolerne, og at skolelederne gerne ville have haft længere tid til at forberede og indstille skolens lærere på projektet. Samtidig, og noget modstridende, er det også nogle skolelederes synspunkt, at det er for tidligt i projektets forløb at starte en egentlig debat på skolerne.

Hos mig har der måske været lidt information på et frokostmøde, men en reel debat omkring Ktf vil ikke komme før næste skoleår. Det er spild at sætte diskussioner i gang om en masse, der først sker til næste år.

Lærerne

Det er kun en femtedel (28%) af de lærere, der deltager i spørgeskemaundersøgelsen, der har planlagt at inkludere arbejdet med Ktf i deres årsplan for næste skoleår, mens en tredjedel (35%) har drøftet gennemførelsen af projektet på skoleniveau på et eller flere møder. Forholdsvis mange svarer "ved ikke" på spørgsmålene, hvilket kunne tyde på, at projektet ikke har deres store opmærksomhed.

Man kunne godt forestille sig, at det især er de 25% af lærerne, der ved noget om Ktf i 2006, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, så det samlede billede af, hvor stor en andel lærere, der ved noget om Ktf i 2006, i virkeligheden er noget mindre.

Et stort flertal af de deltagende lærere (62%) er i høj grad eller i nogen grad enige i, at tiden til forberedelsen af Ktf, som indledtes august 2005, har været for kort. Omkring halvdelen af lærerne er i nogen grad eller i høj grad enige i udsagnet om, at der er planlagt for lidt kursusvirksomhed, som led i Ktf.

Det er også kun få lærere og børnehaveklasseledere (18%), der angiver, at man på skolen har drøftet, hvordan Ktf kan bygge videre på tidligere projekter og initiativer. Det er værd at bemærke, at der er en del lærere, der ikke synes, at de har kunnet besvare spørgsmålene.

Set ud fra lærerbesvarelsene er der kun en mindre andel lærere, der kan bekræfte, at de har drøftet og planlagt Ktf på deres skole.

Det er ikke mærkeligt, at der er en del, der siger, det ikke har været drøftet fælles på skolerne. Informationshæfterne kom for 1½-2 mdr. siden, og på det tidspunkt er fællesmøderne allerede planlagt. Drøftelserne skal planlægges som en del af dagligdagen.

4 Vejledningen på skolerne

4.1 Introduktion

I det følgende kapitel beskrives udviklingen i vejledningsfunktionen på skolerne i perioden 2006-2008.

Foråret 2006 oplyser skolelederne, at der er rigtig stor interesse blandt lærerne på skolerne i at få en PD-uddannelse i vejledning. De næste to skoleår færdiguddannes vejledere løbende. De deltagende vejledere synes, at de især får udbytte af den faglige del af vejlederruddannelsen, mens der er knap så stor tilfredshed med vejledermodulet, selv om det ændres efter, at de første vejledere har været igennem uddannelsen.

Foråret 2006, umiddelbart før vejledningen skal igangsættes på skolerne, oplyser lidt under halvdelen af skolelederne, at AKT-vejledningen er funktionsbeskrevet, en fjerdedel oplyser, at læsevejledningen er funktionsbeskrevet, mens kun en enkelt skoleleder angiver, at evalueringsvejledningen er funktionsbeskrevet på hans skole.

I 2007 og 2008 har stadig kun lidt under halvdelen af vejlederne en skriftlig formuleret opgavebeskrivelse (ud over kommunens vejledninger), og det gælder især AKT-vejlederne, mens det samme gælder de færreste evalueringsvejledere.

Organisatorisk er AKT- og læsevejlederne i 2008 især knyttet til skolernes specialcentre, mens de færreste evalueringsvejledere har en bestemt organisatorisk tilknytning.

På skolerne er der især bud efter AKT- og læsevejlederne, mens der ikke så ofte er bud efter evalueringsvejlederne. En barriere for brugen af vejledere blandt lærerne er, ifølge lærere og vejledere, at der ikke er afsat tid til lærerne til at modtage vejledning. Hvad angår evalueringsvejlederne, mener vejledere og lærere, at der især er usikkerhed med hensyn til, hvad evalueringsvejlederne kan bruges til.

Lærerne ønsker især vejledning eller støtte til enkeltelever eller til en gruppe af elever samt til valg af materialer. AKT-vejlederne, som især efterspørges, anmodes især om vejledning og støtte omkring enkeltelever samt metoder, ligesom de ofte deltager i forældresamtaler. Læsevejlederne bruges især i forbindelse med test og materialer. Evalueringsvejlederne, som kun bruges i mindre omfang, efterspørges især i forhold til materialer og metoder.

Ledelsen på skolerne, som kun bruger vejlederne i mindre omfang, bruger ifølge vejlederne især AKT-vejlederne til indsats over for enkeltelever og hele klasser. Læsevejlederne er især bedt om hjælp i forbindelse med (elev)test og til udarbejdelse af læsestrategi for hele skolen. Evalueringsvejlederne, som også bruges mindst af skolelederne, er især blevet bedt om hjælp til test og udarbejdelse af evalueringsstrategi for hele skolen.

Med hensyn til udbyttet af vejledningen på skolerne er skolelederne begejstrede. De mener især, at det har givet positive resultater, hvad angår skolens mulighed for at håndtere urolige og vanskelige elever og elever med læsevanskeligheder samt for skolens metodeudvikling. Lærerne mener også især, at udbyttet ses i forhold til deres egen evne til at håndtere urolige og vanskelige elever og til at sætte tidligt ind over for elever med læsevanskeligheder. Vejlederne selv er ikke i samme omfang så positive, men fremhæver et udbytte i kraft af, at lærerne er blevet bedre til at sætte tidligt ind over for læsevanskeligheder.

4.2 Vejledningens status på skolerne foråret 2006

Foråret 2006 har flere af skolerne vejledere, der er blevet uddannet i forbindelse med tidligere udviklingsprogrammer. 43 skoler har fået uddannet AKT-vejledere og læsevejledere i for-

bindelse med det tidligere skoleprojekt "Et godt skoleliv for alle", og med Ktf forventedes alle skoler at have AKT-vejledere og læsevejledere senest i 2008.

Nogle skoler har desuden lærere, der er uddannede som speciallærere med AKT som speciale, men som ikke er uddannede AKT-vejledere med en PD-uddannelse efter Ktf udviklingsprogrammet. Der er således vejledere på skolerne, som er speciallærere, men som ikke er uddannet med en PD-uddannelse. Der er imidlertid en vis uklarhed med hensyn til, hvad begrebet "vejleder" dækker over (jf. interview med skoleledere, juni 2006). Skolelederne er derfor blevet spurgt, om de har vejledere (henholdsvis AKT-, læse- eller evalueringsvejledere), som er uddannet eller under uddannelse.

Samlet set oplyser tre fjerdedele af skolelederne, at de p.t. har vejledere, som er uddannet eller i gang med en uddannelse som henholdsvis AKT-vejledere (81%) eller læsevejledere (77%).

Lidt under halvdelen af skolelederne (43%) oplyser, at deres skole i 2006 har adgang til mindst en evalueringsvejleder, hvor de antagelig henviser til vejleder på egen skole eller anden distriktsskole. Det kan være lærere, der er under uddannelse til evalueringsvejleder, eller lærere, der varetager sådanne funktioner uden endnu at have en uddannelse.

Antallet af skoler med adgang til henholdsvis AKT- og især læsevejledere er således gennemgående noget højere.

Som led i Ktf har hver skole fået tildelt fem timer pr. klasse til henholdsvis AKT- og læsevejledning fra skoleåret 2007.

Skolerne har imidlertid selv kunnet vælge at give ressourcer til vejledning i de(t) foregående skoleår. To tredjedele af skolelederne (68%) angiver, at de i skoleåret 2006 har afsat timer til vejledning, og en fjerdedel angiver, at vejlederne har fået tildelt mere end 50 timer på årsbasis. Det er altså kun et mindre antal af skolerne, som ikke har afsat timer til vejlederne.

4.3 Uddannelsen til vejledere

Lærernes interesse for vejlederuddannelsen

Ifølge skolelederne er der i 2006 en betydelig interesse blandt lærerne for at få en PD-uddannelse i vejledning. Næsten alle skoleledere angiver således, at der på deres skole i høj grad eller nogen grad er interesse for at blive uddannet som AKT-vejleder (96%) eller læsevejleder (94%), mens der ikke er den samme interesse på skolerne for evalueringsvejlederuddannelsen (60%). En mulig forklaring kan være, at evalueringsvejlederne skal fungere på tværs af skoler, og at der er usikkerhed om indholdet i evalueringsvejledningsfunktionen, som endnu ikke er fastlagt.

Skolelederne blev spurgt om deres kriterier for valg af, hvem på skolen der skulle have en vejlederuddannelse. Her svarer skolelederne, at det især drejer sig om faglige kompetencer (89%), om personlige kompetencer (62%), og hvorvidt de har kollegernes tillid (69%).

Lærerne og børnehaveklasselederne er blevet spurgt, om de selv har ansøgt om at få en vejlederuddannelse. Hertil svarer godt 17% (125 lærere samlet set) af de deltagende lærere, at de har været interesserede i at få en vejlederuddannelse.

5% af lærerne (37 lærere) angiver, at de skal have eller allerede har en læsevejlederuddannelse, og 4% af lærerne (31 lærere) angiver, at de skal have eller allerede har en AKT-vejlederuddannelse, mens 4% (31 lærere) oplyser, at de skal have eller allerede har en evalueringsvejlederuddannelse. 4% oplyser, at de ikke fik lov til at tage en vejlederuddannelse.

Barrierer for deltagelse i vejlederuddannelsen

De lærere, der blev interviewet (marts 2006), pegede på, at det kunne være uhyre vanskeligt som klasselærer at gå fra sin klasse i de seks uger en vejlederuddannelse varer, hvilket kunne være en barriere for deltagelse i uddannelsen, mens andre nyder at kunne fordybe sig.

Problemet (med at deltage i vejlederkurser) er, hvis man har klasselærerfunktionen. Hos os er vi ikke specielt ressourcestærke i elevgruppen, og der er klasselæreren det bærende element. Eleverne ser klasselæreren oftere, end de ser forældrene, især når de kommer i overbygningen.

Jeg synes, det var dejligt at være af sted i seks uger og fordybe mig i det stof. Vi var der flere dage om ugen og var i studiegrupper og mødtes også uden for (arbejdstiden). Og det var dejligt i seks uger kun at beskæftige mig med det. Da vi begyndte, fik vi at vide, at vi kun skulle være der og lade nogle andre passe skolen. Man skulle også skrive opgave, det havde vi en uge til, og vi var også til mundtlig eksamen. ... Det var hårdt, det var enormt hårdt, men jeg vil stadig foretrække den model, som er lagt her.

Set fra skolelederside (66%) er forventningen foråret 2006 også, at det vil give problemer i forhold til undervisningen på skolen. Den typisk påtænkte løsning på problemet med lærerfravær er, at det klares ved, at lærerteamet planlægger timerne fleksibelt, hvilket to tredjedele af skolelederne anfører. Omkring halvdelen af skolelederne angiver, at lærerfraværet løses ved brug af løse vikarer. En skole kan have flere løsninger samtidig.

De to tredjedele af skolelederne, der vurderer, at lærerfraværet vil give problemer, selv om løsninger påtænkes, viser, at det er en vigtig problemstilling at håndtere betids. Dette bekræftes af interview med skoleledere (juni 2006).

Vejlederne om deres uddannelse som vejledere

I de efterfølgende to skoleår færdiguddannes vejlederne løbende. Alle vejlederne er i de to spørgeskemaundersøgelser i foråret 2007 og 2008 blevet spurgt om deres udbytte af vejlederuddannelserne i forhold til deres kommende job som vejledere. Vejlederuddannelserne består af to moduler: Et teoretisk med særlig fokus på faglige vejledningsfunktioner og et supervisions- og vejledermodul (senere ændret til alene et vejledermodul).

Spørgeskemaundersøgelserne blandt vejlederne viser, at langt de fleste vejledere (77%) mener, at den faglige del af uddannelsen var nyttig i forhold til deres funktion som vejleder, mens kun lidt under halvdelen mener, at supervisions- og vejledningsmodulet var nyttigt. Dette på trods af, at vejlederuddannelsens supervisions- og vejledermodul hurtigt ændredes, da det viste sig, at der var utilfredshed med dette modul (som hurtigt ændredes til alene at blive et vejledermodul).

I interviewene med vejlederne viser det sig, at det især skyldes, at de sjældent har tidsmæssig mulighed for at etablere et egentlig supervisionsforløb med lærerne på skolen. Andre forklaringer er, at indholdet i uddannelsen lå for langt fra deres hverdag, og at de i et egentligt supervisionsforløb ville gå for "tæt på lærerne", som også er deres kolleger.

Nogle vejledere giver følgende forklaring på deres utilfredshed med supervisions- og vejledningsmodulet:

Supervisionsmodulet var rigtig godt, men mest personligt. Det er ikke noget, man vil gå ud og anvende, da det er meget tidskrævende, og det er også meget svært at gå ind og stille lærerne de helt rigtige spørgsmål. Jeg synes ikke, det er alle mine

kolleger, jeg vil kunne gå ind og supervisere på den helt rigtige måde. Det kan også være, det er svært for læreren at blive superviseret, da det hurtigt kan blive meget personligt. Jeg vil bedre kunne gå ind og give noget faglig vejledning ud fra noget materiale eller ud fra reelle test.

Supervisionskurset var dårligt og gav ikke redskaber til det praktiske, man skal ud på skolerne at lave. Det er for langt væk fra skoleverdenen. Det er mere psykologisk. Litteraturen var god nok... Som teorimodul var det o.k., hvis man havde en psykologiske tilgang, men ikke til den hverdag, vi står i.

Tabel 4.1 Vejlederne 2007 og 2008: I hvilken grad er du enig i følgende udsagn om den uddannelse, du har modtaget (PD-modulerne i vejledning)?

	2007 I høj grad N = 70	2008 I høj grad N = 136-139
a) Den faglige del (modul 1) var nyttig i forhold til min funktion som vejleder	74%	77%
b) Vejlednings- og supervisionsmodulet (modul 2) var nyttigt i forhold til min funktion som vejleder	44%	49%
c) Jeg fik noget ud af at være på uddannelse med kolleger og det netværk, jeg fik skabt i den forbindelse	59%	64%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

Det er kun kategorien "i høj grad", som er angivet i tabellen, da det kun var meget få vejledere, der syntes, at de kun havde fået lidt eller intet ud af vejlederuddannelsen, hvad angår spørgsmål a og c. Undtagelsen er vejledningsmodulet, hvor hele 20% syntes, at de kun fik lidt eller intet ud af vejledningsmodulet.

Stort set alle vejledere synes, at de i høj eller nogen grad fik noget ud af deres uddannelse. Læsevejlederne og evalueringsvejlederne er især "i høj grad" tilfredse med det faglige udbytte af uddannelsen (første modul), mens især evalueringsvejlederne synes, at de i høj grad er enige i, at de fik udbytte af supervisions- og vejledningsmodulet. Det er også især evalueringsvejlederne, der i høj grad synes, at de fik et udbytte i form af det kollegiale netværk.

Det er især de vejledere, der fik deres uddannelse i 2004, der var utilfredse med supervisions- og vejledningsmodulet, mens der blandt dem, der færdiggjorde deres uddannelse i 2005 og 2006, hvor indholdet var ændret på baggrund i de første års evalueringer af modulet, er forholdsvis flere, der var tilfredse med udbyttet, uden at der dog er signifikante forskelle mellem de to år 2007 og 2008.

4.4 Vejledernes funktionsbeskrivelser

Foråret 2006 svarer lidt under halvdelen (43%) af skolelederne, at AKT-vejledningen er funktionsbeskrevet, en fjerdedel (28%) svarer, at læsevejledningen er funktionsbeskrevet, mens kun én skoleleder angiver, at evalueringsvejledningen er funktionsbeskrevet. Især evalueringsvejledningen er hverken udarbejdet eller under udarbejdelse (se tabel 4.2).

Tabel 4.2 Skolelederne 2006: Planer for brugen af de uddannede vejledere

Vejledningen er	AKT-vejledere N = 51	Læse- vejledere N = 51	Evaluerings- vejledere N = 51
funktionsbeskrevet	43%	28%	2%
under udarbejdelse	29%	33%	29%
hverken under udarbejdelse eller beskrevet	28%	39%	69%

Det betyder, at en del skoler (fra en fjerdedel til en tredjedel) først går i gang med at udarbejde funktionsbeskrivelser foråret 2006. Det er ved krydstabulering undersøgt, om skoler med et fuldt udbygget ledelsesteam i højere grad end skoler uden et sådant har udarbejdet funktionsbeskrivelser for vejledningen på AKT- og læseområdet. Dette synes ikke at være tilfældet.

Fra interview med skoleledere juni 2006 fremgår det, at skolelederne på dette område forventer udmelding fra forvaltningen.

Vejlederne på deres side giver udtryk for, at de forventer at ville henholde sig til kommunens vejledning (i definitionen af deres arbejdsopgaver).

Evalueringen i 2007 (jf. kapitel 3) viser imidlertid, at kun en fjerdedel af AKT- og læsevejlederne synes, at kommunernes skriftlige vejledninger "i høj grad" er anvendelige i deres arbejde, mens omkring halvdelen af evalueringsvejlederne mener, at de "i høj grad" kunne anvende vejledningerne "Dokumentation af god evalueringspraksis" og "Evalueringsvejledningen på skolerne og i distriktet". I denne del af undersøgelsen indgår imidlertid kun 12 evalueringsvejledere, så tallene skal tages med forbehold.

Hvad angår vejledernes arbejdsopgaver i de to skoleår 2007 og 2008 har lidt over halvdelen af vejlederne (59% og 58%) drøftet deres opgaver med deres skoleleder – og det gælder især AKT-vejlederne (64%). De fleste vejledere (68% i 2007 og 78% i 2008) har også på et møde med lærerne på skolen fortalt om, hvad de kan tilbyde.

Derimod har kun lidt under halvdelen af vejlederne en skriftlig formuleret opgavebeskrivelse (ud over kommunens vejledninger) (jf. tabel 4.3). Det er især AKT-vejlederne, der har en skriftlig funktionsbeskrivelse (63%), mens de færreste evalueringsvejledere har en funktionsbeskrivelse udarbejdet sammen med skolelederen (25%).

Tabel 4.3 Vejlederne i 2007 og i 2008: Er dine vejlederfunktioner og -opgaver beskrevet og/eller drøftet?

	2007 Ja N = 60-68	2008 Ja N = 110-134
Jeg har på et møde med alle lærerne fortalt om, hvad jeg kan tilbyde som vejleder	68%	78%
Jeg har haft en drøftelse med min skoleleder om mine opgaver, hvor vi sammen har defineret, hvad jeg skal arbejde med	59%	58%
Vi har en skriftlig beskrivelse på skolen, vi selv har udarbejdet	43%	48%
Vi har haft en mundtlig drøftelse på et møde med alle lærerne om mine arbejdsopgaver	40%	48%
Vi henholder os alene til den vejledning, kommunen har udarbejdet	28%	40%
Mine opgaver har været drøftet med distriktets undervisnings- og fritidschef	27%	33%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

4.5 Vejledernes organisatoriske og faglige forankring

Hvad angår skoleledelsens støtte til de nyetablerede vejledere på skolerne angiver lidt over halvdelen af vejlederne i 2007, hvor vejledningsfunktionerne for alvor går i gang på skolerne, at de får støtte i kraft af regelmæssige samtaler med skolelederen om deres arbejde.

Begge skoleår oplever vejlederne også, at skoleledelsen er opmærksom på deres behov for løbende kompetenceudvikling (66% og 54%).

Men signifikant færre vejledere oplever i 2008, at de får støtte fra deres ledelse (33% i 2008 over for 54% i 2007) (se tabel 4.4). Det kan skyldes, at skolelederne især har brugt tid på at støtte deres vejledere det første år. Det kan også skyldes, at der sker meget på skolerne i skoleåret 2008 i form af skolesammenlægninger, skolenedlæggelser og deraf følgende ledelsesskift på skolerne.

Tabel 4.4 Vejlederne i 2007 og 2008: I hvilken grad er du enig i følgende udsagn om skoleledelsens holdning til din vejlederrolle?

Min ledelse	2007 I høj grad/i nogen grad N = 71	2008 I meget høj grad/i nogen grad N = 140
er opmærksom på min løbende kompetenceudvikling, fx i form af videreuddannelsesmuligheder	66%	54%
har inddraget mig i spørgsmål, der vedrører ledelsesopgaver på skolen (fx tilrettelæggelse af læseundervisningen og AKT-funktionen)	64%	37%
støtter mig ved, at vi regelmæssigt drøfter min vejlederrolle	54%	33%

Bem.: Signifikant færre i 2008 i forhold til 2007.

Vejlederne er især knyttet til skolernes specialcentre. Det gælder såvel AKT-vejledere som læsevejledere (på omkring tre fjerdedele af skolerne). På enkelte skoler er læsevejlederen knyttet til pædagogisk center, og på nogle skoler er AKT-vejlederen knyttet til en særlig AKT-enhed. Hvad angår evalueringsvejlederne er det de færreste, som har en særlig tilknytning på skolen (se tabel 4.5).

Tabel 4.5 Vejledere 2008 – fordelt på vejledergrupper: Hvor er du organisatorisk tilknyttet på skolen?

Jeg er tilknyttet	AKT- vejledere N = 48	Læse- vejledere N = 56	Evaluer- ings- vejledere N = 48
specialcentret	79%	63%	10%
en/et særlig vejledningsenhed/-center på skolen	13%	13%	33%
et AKT-center/et AKT-team	54%	-	-
pædagogisk center	4%	13%	8%
ingen bestemt tilknytning	13%	29%	48%

Bem.: Tabellen summer op til mere end 100%, da vejlederne godt kan have flere tilknytninger og flere vejledningsfunktioner.

Vejlederne på skolerne er desuden typisk knyttet til et vejledernetværk med andre vejledere i distriktet (70% af vejlederne) samt for fleres vedkommende (52%) et vejledernetværk på egen

skole. Især netværksdannelsen på tværs af skoler har udviklet sig i løbet af de to skoleår. Der er således signifikant flere vejledere, der deltager i netværk med andre vejledere i samme skoledistrikt (se tabel 4.6). Således deltager stort set alle vejlederne i 2008 i et vejledernetværk med vejledere på andre skoler. Det betyder så måske også, at de ikke nødvendigvis har samme behov for ledelsesmæssig støtte som i skoleåret 2008 (jf. tabel 4.4). Det er især læsevejlederne, der i løbet af 2007-2008 udvikler et netværk med de andre vejledere i distriktet (se tabel 4.7).

Tabel 4.6 Vejledere 2007 og 2008: Indgår du i et vejledernetværk?

	2007 N = 71-72	2008 N = 142-144
a. Deltager i et netværk med andre vejledere i distriktet	82%	94%
b. Deltager i et netværk på skolen med de andre vejledere	54%	58%
c. Deltager uden for skolen i et uformelt netværk med kolleger fra uddannelsen eller andre steder fra	70%	57%

Bem.: Signifikante forskelle vedr. a og c.

Tabel 4.7 Vejledere 2007 og 2008 – opdelt på vejledergrupper: Indgår du i et vejledernetværk?

	2007 N = 29-30 AKT-vejledere	2008 N = 48	2007 N = 26 Læsevejledere	2008 N = 53-55	2007 N = 13 Evaluerings- vejledere	2008 N = 45
a. Deltager i et netværk med andre vejledere i distriktet	80%	92%	85%	98%	77%	91%
b. Deltager i et netværk på skolen med de andre vejledere	52%	58%	58%	49%	46%	67%
c. Deltager uden for skolen i et uformelt netværk med kolleger fra uddannelsen eller andre steder fra	70%	58%	73%	57%	54%	56%

Bem.: Signifikante forskelle for læsevejledere i a).

4.6 Skolelederne om brugen af vejlederne på skolen

Forventningerne i 2006

Over to tredjedele af skolelederne vurderer i 2006, at deres lærere bruger hhv. AKT- og læsevejlederne i høj eller nogen grad (73% hhv. 65%). De skoler, der bruger vejledning i mindre grad, er de skoler, som endnu ikke selv har uddannede vejledere. Forventningerne til kommende brug må betegnes som høje: for AKT- og læsevejledere forventer samtlige skoleledere i høj eller nogen grad, at lærerne kommer til at bruge vejledning fremover. De fleste (79%) skolelederne vurderer også, at lærerne i høj grad eller i nogen grad vil få brug for evalueringvejledning (se tabel 4.8).

Tabel 4.8 Skolelederne i 2006: Lærernes brug af vejledning i dag og forventninger til den fremtidige brug. Andelen af skolelederne, der har svaret "i høj grad" eller "i nogen grad" på lærernes brug af vejledning

	Brug af vejledning i dag N = 52	Forventet brug af vejledning N = 52
AKT-vejledning	73%	100%
Læsevejledning	65%	100%
Evalueringsvejledning	–	79%

Bem.: Spørgsmål med hensyn til evalueringsvejledning i 2006 er ikke stillet, da ingen skoler i 2006 havde uddannede evalueringsvejledere.

Skolelederne mener også, at skolens behov for AKT- og læsevejledning vil blive dækket (86% og 89% af skolelederne mener dette), mens der er noget færre (60%), der forventer, at behovet for evalueringsvejledere vil dække skolens behov. Alt i alt er der dog tale om, at en stor del af skoleledere har positive forventninger.

Tre fjerdedele (72%) af skolelederne mener, at deres skole er godt forberedt i forhold til at bruge evalueringsvejledning, men andelen er højere for henholdsvis AKT- og læsevejledere, hvor henholdsvis 98% og 91% vurderer, skolen er parat til at varetage og bruge vejledningsfunktionerne (se delrapport 1).

Skoleledernes forventninger til brugen af vejledere er således meget høje. Det er gunstigt for gennemførelsen af målet med Ktf-projektet, at skolelederne har så positive forventninger. Men det kræver, at evt. forhindringer for brugen af vejledere ryddes af vejen.

I fokusgruppeinterviewene med lærere og skoleledere i marts 2006 fremgik, at der kunne forventes at være en række forhindringer for bedst mulig anvendelse af vejledningen.

En af disse forhindringer er, ifølge interviewene med lærerne, det antal vejledningstimer, man har fået tildelt på de enkelte skoler fra 2006, som udgør fem timer pr. klasse på skolen. En anden forhindring kunne være manglende interesse eller mod blandt lærerne for brug af vejledere. En tredje forhindring kunne være, at man ikke nærmere overvejer og planlægger, hvordan brugen og organisering af vejlederne skal foregå.

Det er således i interviewene med såvel skoleledere som lærere blevet nævnt, at det i nogle tilfælde kan være svært at acceptere, at man har brug for vejledning (jf. interview med skoleledere marts 2006):

Jeg vil tro, at der er en del af dem, der er uddannet som vejleder, som slet ikke kommer ud med deres kompetencer. Og det kan også være skolens organisation, som ikke kan finde ud af at gøre det. En banal ting er, hvornår læreren har tid til vejledning. I akkordsystemet skal der afsættes tid til, at læreren kan tale med vejlederen.

I interviewene med skolelederne (marts 2006) betones vigtigheden af, at skolens organisation tilpasses og udvikles:

Jeg kunne godt tænke mig en kulegravning af, hvad det betyder at lave organisationsudvikling samtidig med, at man laver et skoleudviklingsprojekt. Det bliver svært dér, hvor skolerne har et fasttømret skema og ingen fleksibilitet, og hvor lærerne er orienteret mod mange indsatsområder. Der er mange opfordringer til, at vi skal gøre noget, men der er ikke sat gang i, at vi skal arbejde mere som en organisation. Lærerne skal dels kunne have en personlig oplevelse, dels kunne omsætte indholdet af kurser til deres undervisning. Men hvordan får vi det til at gælde for

andre end de lærere, som er på kursus. Det bliver svært, hvis der ikke arbejdes med skolens organisation. Det er ikke nødvendigvis en kritik af forvaltningen, det handler også om selvrefleksion. Nu tager vi det faglige og den pædagogiske praksis og styrter derudaf, men hvad med organisationen?

2007 og 2008

Spørgeskemaundersøgelserne i foråret 2007 og 2008 viser, at skolelederne mener, at vejlederne "i høj grad" er blevet anvendt af skolens lærere – det gælder især AKT-vejlederen (63% og 65% af skolelederne mener dette) (se tabel 4.9).

Læsevejlederne anvendes i mindre omfang (46% og 28% af skolelederne mener, at det gælder "i høj grad"). Det gælder især i skoleåret 2008 – hvorfor er der ingen umiddelbar forklaring på. Evalueringsvejlederne er dem, der anvendes mindst eller næsten slet ikke (jf. tabel 4.9).

Interviewene med skolelederne viser, at lederne mener ligesom vejlederne selv, at det kan skyldes, at lærerne er usikre på, hvordan de skal bruge evalueringsvejlederne, fordi evalueringsvejlederne enten er helt nyuddannede eller knap nok færdige med deres uddannelse.

Dette er selvfølgelig tankevækkende, fordi forventningerne til brugen af dem foråret 2006 var store, samtidig med at en del skolelederne ikke mente, at skolerne kunne få deres behov for evalueringsvejledere dækket.

Tabel 4.9 Skolelederne 2006-2008: I hvilken grad vurderer du, at lærerne har anvendt vejlederne på skolen i indeværende skoleår? På de skoler, som har sådanne vejledere (uddannede eller i gang med en uddannelse) har ingen skoler i 2006 PD-uddannede evalueringsvejledere

	2006 I høj grad N = 51	2007 I høj grad N = 52	2008 I høj grad N = 40
AKT-vejleder ¹⁾	37%	63%	65%
Læsevejleder (20% af skolerne havde ikke læsevejleder i 2007) ¹⁾	33%	46%	28%
Evalueringsvejleder (60% af skolelederne angiver, at skolen ikke havde adgang til evalueringsvejleder i 2007 og 34% ikke i 2008)	-	3%	3%

1) Der er stærke, signifikante forskelle mellem 2006 og 2007 vedr. brug af AKT-vejledere og for alle tre år vedr. brug af læsevejledere.

Skolelederne selv har også især efterspurgt AKT-vejlederen. Det er meget få skoleledere, der slet ikke synes, at de har haft behov for vejledning fra vejledernes side i deres opgaver som skoleleder (læsekurser fx).

Andelen af skoleledere, der har anvendt vejlederne i eget ledelsesarbejde er markant forøget i 2008, hvilket kan skyldes et øget behov eller øget opmærksomhed på, at de kan være en hjælp i ledelsesarbejdet, men det hænger formodentlig også sammen med, at vejledningsfunktionerne er udbygget i skoleåret 2008. Der er således stærkt signifikante forskelle mellem brugen af AKT- og læsevejledere i 2008 og i 2007. Men begge år er brugen af evalueringsvejledere markant mindre end brugen af hhv. AKT- og læsevejledere (se tabel 4.10).

Tabel 4.10 Skolelederne 2007 og 2008: I hvor mange tilfælde – i dit arbejde som skoleleder – har du gjort brug af vejlederne i indeværende skoleår?

	2007 Fem-seks tilfælde eller mere N = 51	2008 Fem-seks tilfælde eller mere N = 40
AKT-vejleder	62%	84%
Læsevejleder (20% af skolerne havde ikke læsevejleder i 2007)	45%	55%
Evalueringsvejleder (60% af skolelederne angiver, at skolen ikke havde adgang til evalueringsvejleder i 2007 og 34% ikke i 2008)	15%	18%

Bem.: Forskellene er stærkt signifikante for brugen af AKT- og læsevejleder de to år.

4.7 Lærerne om brugen af vejlederne på skolen

2006

Tre fjerdedele af skolerne har i foråret 2006 AKT- og læsevejledere. En tredjedel (33%) af lærerne angiver foråret 2006, at de bruger læsevejledere i høj eller nogen grad. Det samme gælder brugen af AKT-vejledere, hvor lidt over en tredjedel (40%) angiver, at de i høj grad eller i nogen grad bruger AKT-vejledning (se tabel 4.11).

Tabel 4.11 Lærere 2006: I hvilken grad bruger du skolens eksisterende læse-/AKT-vejleder? På skoler, hvor lærerne har adgang til de nævnte typer af vejledere

	Læsevejledere N = 578	AKT-vejledere N = 625
Jeg bruger dem i høj eller nogen grad	33%	40%
Jeg bruger dem kun i lille omfang eller aldrig	61%	57%
Ved ikke	6%	3%

AKT-vejlederne er dem, der bruges mest, men i spørgeskemaundersøgelsen i 2006 angiver godt en tredjedel af lærerne (36%) imidlertid samtidig, at anvendelse af AKT-vejleder kun i lille grad eller slet ikke har været en hjælp for dem i forhold til elevernes faglige fremgang (se delrapport 1).

Vejledere anfører i fokusgruppeinterviewene i juni 2006, at det kan skyldes, at vejledningen kun hjælper på kort sigt, og at der i højere grad er brug for psykologbistand. En af vejlederne i fokusgruppeinterviewene siger følgende:

Arbejdet med mennesker tager tid. Der skal ske et paradigmeskifte oppe i hovedet på læreren. Vi, AKT-vejledere, kommer ikke for at fjerne børnene, men for forhåbentlig at gøre det lidt nemmere. Hvis de tror, at når de kalder efter en AKT-vejleder, så går der ikke længe, før det går gennem en psykolog, og barnet får et andet skoletilbud, sådan hænger det ikke sammen.

Lærerne på deres side anfører i fokusgruppeinterviewene juni 2006, at når nogle lærere aldrig anvender AKT-vejledere, kan det skyldes, at der er for få vejledere, og at vejlederne ikke er tilstrækkeligt tilgængelige:

På vores skole er AKT-vejlederen dygtig, men hun underviser også samtidig med, at hun er på støttecentret (specialcentret). Derfor føler man, at man skal holde fast i hende som et lille barn, inden hun løber videre, fordi hun har så travlt. Så det er svært at bruge hende, når hun har så travlt. Der skal mere tid til og måske især på de belastede skoler. Jeg synes ikke, at der er tid nok. Fem timer til en klasse er ikke særlig meget pr. år. Jeg skal bare have ét barn, så har jeg opbrugt min kvote. Den har jeg allerede brugt – to måneder på et barn. Men samtidig har jeg også tre andre børn, som jeg gerne ville have, at AKT-vejlederen skulle tale med.

I interviewene (juni 2006) giver såvel lærerne som skolelederne udtryk for, at der bør tages alvorligt fat på tilrettelæggelse og organisering af vejledningen.

Men det er desuden også et spørgsmål om at ændre lærernes indstilling til at anvende vejledere. Lærere angiver i fokusgruppelinterview juni 2006 følgende grunde til, at vejlederen ikke anvendes mere: utilbøjelighed til at bede andre om hjælp, manglende organisering omkring brug af vejledningen, samt at vejledningsfunktionen er relativ ny.

En del skoler har måske heller ikke lige fået lavet nogen strukturer, hvor kollegerne kan se, hvordan, hvornår og hvor meget man rent faktisk kan få fat i dem. Det kræver de rette informationer og en synlighed: Vi kan tilbyde det her, vi skal arbejde med det her, og vi har de og de timer. Så man prøver at lave en organisering, der gør det tilgængeligt for alle.

Dette sætter resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen i relief. Når relativt mange lærere aldrig anvender vejledere, er spørgsmålet, om det er fordi, lærerne ikke har behov for vejledere? Svarene på spørgsmålet om, hvor stort behovet for vejledning forventes at være det kommende skoleår, kunne tyde på det.

Her svarer knap halvdelen af lærerne, at de har stort behov for AKT-vejledning, mens kun en tredjedel af lærerne angiver, at de har stort behov for læsevejledning.

Vedrørende evaluering angiver lærerne især, at de har behov for vejledning. Her angiver lidt over halvdelen (59%) at have et meget stort eller stort behov for vejledning (se tabel 4.12).

Tabel 4.12 Lærere 2006: Hvor stort et behov har du for vejledning på følgende områder: AKT-, læse- og evalueringsvejledning

	AKT-vejledning	Læsevejledning	Evaluerings- vejledning
Meget stort behov/stort behov	47%	35%	59%
Lille behov/intet behov	53%	65%	41%
I alt N = 673	100%	100%	100%

Der er samlet set foråret 2006 ganske høje forventninger til mere brug af vejledere af alle tre typer fremover, især til evalueringsvejlederne.

Skoleåret 2007

På de skoler, hvor der er AKT-vejleder og læsevejleder i 2007, angiver flertallet af lærerne (74%) også, at de har "meget gode" eller "gode" muligheder for at få hjælp fra en vejleder, når de har haft behov for vejledning. Det er især AKT-vejlederne, der har været hjælp at hente hos, ligesom det også er den type vejledning, der er mest udbygget på skolerne.

Derimod er der forholdsvis mange lærere (63%), der mener, at de har haft mindre gode eller dårlige muligheder for at få hjælp fra evalueringsvejleder (se tabel 4.13), når de har haft behov for vejledning.

Tabel 4.13 Lærerne 2007: Hvordan har dine muligheder været for at få hjælp i dette skoleår, når du har haft elever med alvorlige faglige, disciplinære eller sociale problemer? Blandt de lærere, der har adgang til de nævnte typer af vejledning på deres skole, og som har haft behov for vejledning

	Meget gode/ gode	Mindre gode/ dårlige
Hjælp fra AKT-vejlederen/-funktionen på skolen N = 766	74%	26%
Hjælp fra læsevejleder N = 568	73%	27%
Hjælp fra evalueringsvejleder N = 217	37%	63%

Skoleåret 2008

I skoleåret 2008 er lærerne spurgt til, hvor ofte de har brugt vejledere, hvilken type vejledning, de har modtaget, og i hvilken grad deres behov for vejledning er blevet dækket. Der var færre spørgsmål vedr. vejledningen i 2008 af pladsmæssige årsager, da en del af spørgsmålene i spørgeskemaet også gjaldt et nyt tema, nemlig elevplaner og evalueringssamtaler (skemaerne måtte maksimum fylde 10 sider af hensyn til lærernes tidsforbrug til besvarelsen af spørgeskemaet).

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at lidt over halvdelen af lærerne har modtaget vejledning fra AKT-vejleder, lidt under halvdelen har modtaget vejledning fra læsevejleder, og kun 18% har modtaget vejledning fra evalueringsvejleder, selv om 80% af lærerne i 2008 angiver, at de har adgang til en evalueringsvejleder, og selv om et stort flertal af lærerne i 2006 angav, at de forventede at have behov for vejledning i evaluering.

Tre fjerdedele af lærerne (76%) angiver således i 2008, at de ikke har behov for en evalueringsvejleder (se tabel 4.14). Set i forhold til, at 59% af lærerne i 2006 mente, at de have et meget stort eller stort behov for evalueringsvejledning, er det et overraskende lille tal.

Her skal der desuden gøres opmærksom på, at kun en fjerdel af alle lærere deltog i 2006 og kun halvdelen af lærerne deltog i 2007 og 2008. Resultaterne er derfor alene et fingerpeg på en tendens, og må tages med forbehold. Det skal dog her bemærkes, at såvel skoleledere som evalueringsvejlederne selv synes, at evalueringsvejlederne kun bruges lidt.

En nærmere analyse af spørgeskemaundersøgelsens resultater af, hvem der især anvender vejledere, viser, at det især er lærere med lav anciennitet (dvs. fem år og derunder) samt klasselærere, mens lærere med længere anciennitet (end fem år) og lærere, som ikke varetager en klasselærerfunktion, i mindre omfang bruger vejlederne. Det er desuden især klasselærere i de mindste klasser, der bruger AKT- og læsevejledere. Lignende forskelle gør sig ikke gældende for evalueringsvejlederne.

Tabel 4.14 Lærerne 2008: Hvor ofte har du modtaget vejledning i indeværende skoleår?
På de skoler, hvor lærerne har adgang til nævnte typer af vejledning

	AKT-vejledning N = 952	Læsevejledning N = 919	Evaluerings- vejledning N = 725
1-2 gange	32%	33%	19%
3-4 gange	11%	9%	3%
5 gange og derover	11%	4%	1%
Jeg har ikke haft behov for vejledning	45%	54%	76%

Omkring indholdet i vejledningen viser spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerne i 2008, at vejlederne især har været anvendt til vejledning og støtte omkring enkeltelever og grupper af elever, mens lærerne forholdsvis sjældent har fået vejledning til elevplaner og evaluerings-samtaler (se tabel 4.15).

Tabel 4.15 Lærerne 2008: Hvor ofte har du modtaget følgende typer af vejledning?

	3-6 gange	1-2 gange	Aldrig
Støtte til en enkelt elev eller grupper af elever N = 1019	33%	39%	37%
Vejledning om enkeltelever N = 1027	28%	38%	34%
Vejledning om materialer N = 1026	17%	36%	48%
Vejledning om metoder N = 1025	7%	30%	63%
Test og gennemførelse af test N = 1023	8%	38%	55%
Vejlederen indgår i arbejdet med hele klassen N = 1011	8%	16%	76%
Planlægning af læseundervisningen i klassen N = 1004	4%	20%	76%
Hjælp til udarbejdelse af elevplaner N = 1019	4%	21%	75%
Hjælp til planlægning af evalueringssamtaler N = 1011	1%	12%	87%
Støtte i forældresamarbejdet fx ved deltagelse i forældre-samtaler/evalueringssamtaler eller forældremøder N = 1003	5%	20%	75%

I fokusgruppeinterviewet med evalueringsvejlederne i 2008 gav disse udtryk for, at de sjældent/aldrig blev brugt på egen skole og aldrig var blevet bedt om vejledning fra lærerne selv. De brugte mest deres tid på mundtlige oplæg og især på andre skoler end deres egen. Der forelå heller ingen jobbeskrivelse, og det synes op til dem selv at definere deres rolle og funktion som vejledere, hvilket opleves som svært, da det er en helt ny funktion på skolerne. De interviewede følte sig samtidig usikre på deres rolle.

Evalueringsvejlederne gav i interviewet desuden udtryk for, at det ville kunne være rart at specialisere sig, da evalueringsområdet er meget bredt. Selv følte de også, at deres rolle som vejleder for deres kolleger omkring vejledning var vanskelig, fordi de samtidig var kolleger, dvs. at der i en vejledningssituation ville opstå et asymmetrisk forhold.

I fokusgruppeinterviewet med AKT-vejlederne oplyser disse derimod, at de i vid udstrækning oplever, at de anvendes af lærerne omkring enkeltelever, dvs. der er mere fokus på eleven end lærerens funktion i klassen. Men det handler tit om, at læreren henvender sig, fordi hun/han vil have eleven over i specialcentret mere end om vejledning af dem selv som lærere i forhold til vanskelige elever. AKT-vejlederne har samme problem som evalueringsvejlederne med at skulle vejlede lærerne med fokus på deres rolle som lærere og undervisere.

4.8 Vejlederne om brugen af vejledning på skolen

Hvem efterspørger vejledning

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at langt de fleste vejledere (88%) såvel i 2007 som i 2008 har modtaget anmodninger om vejledning fra lærerne på skolen. Halvdelen af vejlederne har fået 5-6 anmodninger eller flere om vejledning fra deres lærerkolleger (se tabel 4.16).

Tabel 4.16 Vejlederne i 2007 og 2008: Hvor ofte har du i det forløbne skoleår – indtil nu – modtaget anmodning om vejledning?

	2007 Fem-seks gange eller flere N = 60-67	2008 Fem-seks gange eller flere N = 125-144
Kolleger på min skole	49%	53%
Kolleger på andre skoler	3%	2%
Ledelsen på skolen	18%	12%
Distriktschefen	-	1%

Bem.: Kun signifikant forskel mellem de to år, hvad angår ledelsens brug af vejlederne.

Der er især henvendelser til AKT- og læsevejlederne, mens der knap så ofte er bud efter evalueringsvejlederne fra lærerne. Kun halvdelen af evalueringsvejlederne har fået mere end tre henvendelser fra lærerne. Stort set alle AKT- og 80% af læsevejledere har foråret 2008 fået mere end tre henvendelser i løbet af skoleåret.

Derimod er skoleledelsens brug af vejlederne ikke så omfattende, og der ses et signifikant fald fra 2007 og til 2008 i ledelsens brug af vejlederne (se tabel 4.16).

En nærmere analyse af spørgeskemaundersøgelsens resultater viser, at skolelederne ifølge vejlederne især har haft bud efter AKT-vejlederne, hvor 40% af AKT-vejlederne har fået henvendelse om hjælp fra deres skoleleder, mens de samme tal for hhv. læse- og evalueringsvejlederne er på 25% og 13%. Kun et par af evalueringsvejlederne har fået henvendelse fra skoledistriktets ledelse om brug af deres ekspertise.

Et flertal af AKT- og læsevejledere (hhv. 76% og 73%) oplever, at lærerne er meget interesseret i at få vejledning, mens det samme kun gælder forholdsvis få af evalueringsvejlederne (29%). En række vejledere mener samtidig, at lærerne mangler tid til vejledning. Det er især evalueringsvejlederne, der oplever, at lærerne synes, at de mangler tid til at modtage vejledning (jf. tabel 4.17).

Tabel 4.17 Vejledere 2008 – fordelt på vejledergrupper: I hvilken grad vurderer du, at lærerne er interesseret i at modtage vejledning inden for dit felt? Andel der svarer "i høj grad eller i nogen grad"

	AKT-vejleder N = 44-45	Læsevejleder N = 53-56	Evaluerings- vejleder N = 41-42
a) Lærerne er interesseret i at få vejledning	76%	73%	29%
b) Lærerne er tilbageholdende med at bede om hjælp, fordi de synes, de selv burde klare det	22%	24%	42%
c) Lærerne er usikre på, hvad jeg kan tilbyde dem	16%	25%	31%
d) Lærerne synes, at de mangler tid til at modtage vejledning	51%	63%	79%

Bem.: Signifikante forskelle i punkt a), b) og d).

Evalueringsvejlederne, som skal yde vejledning til flere skoler i et distrikt, giver i fokusgruppeinterviewene såvel i 2007 som 2008 udtryk for en del usikkerhed omkring deres vejledningsfunktion, og nogle føler, at de slet ikke bliver brugt. Nogle oplever desuden, at der mangler kendskab til deres funktion ude hos lærerne, og de er også selv usikre på, hvordan de skal komme i gang.

Målet er lige nu, at der skal være tre vejledere i alle distrikter, og man skal gå på tværs af alle skolerne. Det er fint nok – problemet er bare, at dem, der skal bruge os, ikke rigtig ved, hvad de skal bruge os til, og os, der skal bruges, er ikke klar over, hvordan vi skal sætte os selv i spil. Det er meget diffust p.t.

I fokusgruppeinterviewene i 2008 giver alle typer af vejledere udtryk for i lighed med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen med vejlederne i 2008, at de mener, at en barriere for at modtage vejledning er, at der i lærernes planlagte tid ikke er afsat tid til at modtage vejledning.

Man kunne her stille sig spørgsmålet, om det ikke i højere grad eller i lige så høj grad er et strukturelt problem frem for et tidsmæssigt problem (vejledning kunne fx lægges sammen med klasseteammøder). En anden grund kunne være, at lærerne er usikre på, hvordan og hvornår de kan bruge vejlederne eller måske i høj grad synes, at de selv burde klare evt. problemer og spørgsmål (58% af vejlederne mener, at dette i "høj eller nogen grad" er tilfældet, se tabel 4.17).

Hvad bruges vejlederne til

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen med vejlederne i foråret 2008 ønsker lærerne især vejledning eller støtte til enkeltelever eller til en gruppe af elever samt til valg af materialer.

Tabel 4.18 Vejlederne 2008 – fordelt på vejledergrupper: I hvilken grad har lærerne efterspurgt følgende vejledning i indeværende skoleår? Andel vejledere, der har svaret "i høj grad" eller "i nogen grad"

	AKT-vejledere N = 48	Læsevejledere N = 56	Evaluerings- vejledere N = 48
a) Vejledning om metoder	72%	66%	55%
b) Vejledning om materialer	53%	79%	62%
c) Vejledning om enkelt elever	96%	68%	27%
d) Test og gennemførelse af test	20%	86%	53%
e) Støtte til enkelte elever eller enkelte elever	94%	61%	23%
f) Planlægning af læseundervisningen	-	51%	11%
g) Hjælp til udarbejdelse af elevplaner	24%	16%	39%
h) Hjælp til planlægning af evaluerings-samtaler	14%	14%	16%
i) Støtte i forældresamarbejdet fx ved deltagelse i forældresamtaler, evaluerings-samtaler eller forældremøder	72%	26%	9%

Bem.: For a) og h) er der ikke tale om signifikante forskelle. Der er signifikante forskelle på alle de øvrige områder.

AKT-vejlederne efterspørges især til vejledning og støtte omkring enkeltelever samt metoder, ligesom de ofte deltager i forældresamtaler. Læsevejlederne bruges især i forbindelse med

test og materialer. Evalueringsvejlederne efterspørges især i forhold til materialer, metoder samt test (se tabel 4.18).

Hvad angår skoleledelsen, har denne oftest kun anvendt en enkelte vejlederfunktion en eller to gange.

Med hensyn til skoleledelsen er vejlederne i 2008 spurgt til, hvilken form for vejledning ledelsen har efterspurgt mindst en gang (se tabel 4.19).

AKT-vejlederne angiver, at skoleledelsen især har bedt om hjælp til indsats over for enkeltelever og hele klasser (hhv. 83% og 76% af vejlederne angiver dette) (se tabel 4.19).

Læsevejlederne er især bedt om hjælp i forbindelse med (elev)test, til udarbejdelse af læsestrategi for hele skolen og bidrag til udarbejdelse af skolens kvalitetsrapport (hhv. 70%, 63% og 61% af vejlederne er bedt om dette af deres skoleledelse).

Evalueringsvejlederne, som bruges mindst, er især blevet bedt om hjælp til test og udarbejdelse af evalueringsstrategi for hele skolen (hhv. 50% og 49% af vejlederne).

Tabel 4.19 Vejlederne 2008: Hvilken type vejledning har skoleledelsen efterspurgt og hvor ofte? Andel vejledere, der er spurgt inden for den enkelte funktion mindst en gang i indeværende skoleår

	AKT- vejleder N = 44-47	Læse- vejleder N = 52-55	Evaluerings- vejleder N = 43-45
Indsats over for enkeltelever	83%	32%	19%
Indsats over for en hel klasse	76%	46%	25%
Test (gennemførelse og fortolkning)	25%	70%	50%
Udarbejdelse af elevplaner	16%	17%	42%
Hjælp til udarbejdelse af strategi for hele skolen (læsning, AKT eller evaluering)	68%	63%	49%
Mundtligt oplæg for personalegruppen (fx på PR-møde)	67%	54%	39%
Supervision og kursusvirksomhed for skolens lærere	49%	36%	39%
Bidrag til udarbejdelse af skolens kvalitetsrapport	57%	61%	41%
Bidrag til forberedelsen af skolelederens resultatsamtale med distriktsledelsen	34%	51%	31%

4.9 Udbyttet af vejledningen på skolerne

Med hensyn til udbyttet af vejledningen på skolerne (og lærernes efteruddannelse) i forhold til øget kvalitet i undervisningen var forventningen, at lærerne ville udvikle nye metoder og værktøjer i deres undervisning, at de ville blive mere opmærksomme på at sætte tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder og blive bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever med henblik på at skabe ro til undervisningen. Desuden forventedes det, at lærerne i øget omfang ville sparre med hinanden bl.a. i læseundervisningen (jf. kurset "Læsning på tværs"), samt at evalueringskulturen på skolen ville blive styrket.

Såvel vejledere som skoleledere og lærerne selv er spurgt til udbyttet af vejledningen. Der skal her gøres opmærksom på, at udbyttet er set ud fra forskellige sider og dermed forskellige sæt af forventninger. Når lærerne spørges, er det ud fra deres individuelle behov og forventninger både til sig selv og deres vejleder – og lærerkolleger. Når skolelederne spørges, er det ud fra, hvad man som skole vurderer, at man kan forvente og har behov for. Med hensyn til vejlederne selv er det selvfølgelig ud fra den individuelle vejleders synspunkt og forventninger til egen rolle og position.

Først lidt om skoleledernes syn på effekten af vejledningen på deres skole.

Udbyttet set fra skoleledernes side

Skolelederne er meget positive over for betydningen af vejlederne for deres skoles arbejde både i 2007 og 2008. De mener især (93% af skolelederne), at det har givet positive resultater, hvad angår skolens mulighed for at håndtere urolige og vanskelige elever og elever med læsevanskeligheder samt for skolens metodeudvikling (se tabel 4.20).

En del (66%) skoleledere mener også, at lærerne på deres skole er blevet bedre til at sparre fagligt med hinanden. Der er også en del (58% og 53%), der mener, at det har styrket evalueringskulturen på skolen, selv om det ikke er der, de ser den største effekt (se tabel 4.20). Dette hænger antagelig sammen med, at evalueringsvejlederne ikke anvendes ret meget på skolerne.

Der ses ikke signifikante forskelle i skoleledernes vurdering af skolens udbytte af vejledningen i 2007 og 2008.

Tabel 4.20 Skoleledere i 2007 og 2008: I hvilken grad mener du, at etableringen af vejledere på skolen har betydning for skolens arbejde?

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 52	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 40
Vi er bedre til at sætte ind over for og håndtere urolige og vanskelige elever	92%	93%
Vi sætter tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder	84%	98%
Det styrker vores metodeudvikling	73%	77%
Lærerne er blevet bedre til at sparre fagligt med hinanden	66%	65%
Det styrker evalueringskulturen på skolen	58%	53%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem 2007 og 2008.

Set fra lærernes side

I spørgeskemaundersøgelsen i 2007 er der spurgt til lærernes vurdering af vejledningens betydning for deres arbejde på skolen.

I lighed med skolelederne mener lærerne også, at der har været et positivt udbytte af vejledningen. Lidt over halvdelen af de lærere, der har modtaget vejledning, mener således, at de er blevet bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever. To tredjedele af lærerne angiver, at de sætter tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder (se tabel 4.21).

Tabel 4.21 Lærerne 2007: I hvilken grad mener du, at etableringen af vejledere på skolen har betydning for dit arbejde? Blandt de lærere, der har modtaget vejledning

	I høj grad/ i nogen grad	I mindre grad/ slet ikke
Jeg er bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever N = 701	57%	43%
Jeg sætter tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder N = 662	63%	37%

Set i forhold til den samlede lærergruppe er der knap så mange lærere, der mener, at de er blevet bedre til at sparre fagligt med deres kolleger og mere opmærksomme på nye metoder

og værktøjer i deres undervisning, og flertallet mener, at det kun gælder ”i nogen grad”. De færreste lærere mener, at de er blevet bedre til at evaluere egen undervisning (se tabel 4.22).

Tabel 4.22 Lærerne 2007: I hvilken grad mener du, at etableringen af vejledere på skolen har haft betydning for dit arbejde?

	I høj grad/ i nogen grad	I mindre grad/ slet ikke	Har ikke mod- taget vej- ledning ¹⁾
Jeg er bedre til at evaluere min egen undervisning N = 1091	32%	28%	41%
Jeg er mere opmærksom på nye metoder og værktøjer i min undervisning N = 1095	42%	27%	32%
Jeg sparrer fagligt mere med mine kolleger N = 1096	46%	28%	27%

1) Andelen af lærere, der angiver, at de ikke har modtaget vejledning, varierer under de enkelte svarkategorier. Baggrunden for dette kan der ikke siges noget om.

I 2008 er lærerne alene blevet spurgt til, om de har fået dækket deres behov for vejledning. En tredjedel (38%) af lærerne oplyser, at de i høj grad eller nogen grad har fået deres behov for AKT-vejledning dækket, mens en anden tredjedel (35%) svarer, at de slet ikke har haft behov for AKT-vejledning. Den sidste tredjedel svarer, at de ikke har fået deres behov for AKT-vejledning dækket (se tabel 4.23)

Vedrørende læsevejledning angiver en fjerdedel (27%) af lærerne, at de i høj grad eller nogen grad har fået deres behov for læsevejledning dækket. Ca. en tredjedel oplever ikke, at de har fået deres behov for læsevejledning dækket, mens 42% slet ikke synes, de har haft behov for læsevejledning.

Kun 10% har i høj grad eller nogen grad fået deres behov for evalueringsvejledning dækket, mens omkring en tredjedel af lærerne ikke synes, at de har fået dækket deres behov for vejledning. Halvdelen af lærerne angiver, at de slet ikke har haft behov for evalueringsvejledning (se tabel 4.23).

Tabel 4.23 Lærerne 2008: Har du fået dækket dit behov for vejledning i indeværende skoleår?

	AKT-vejleder N = 1020	Læsevejleder N = 1010	Evaluerings- vejleder N = 992
I høj grad/ i nogen grad	38%	27%	10%
I lille grad/slet ikke	26%	30%	41%
Har ikke haft behov for vejledning	35%	42%	48%

Hvorvidt det udækkede behov gælder kvantitativt eller kvalitativt (indhold) er der ikke spurgt til. Det synes ifølge interview med lærere, vejledere og skolelederne at være både og. Der klages blandt lærerne om manglende tid til at modtage vejledning, men også, at fx AKT-vejlederne dækker et udækket behov for skolepsykologer, hvorfor AKT-vejledningen kun dækker det akutte behov for støtte.

Set fra vejledernes side

Med hensyn til lærernes udbytte af vejledningen viser især spørgeskemaundersøgelsen i 2007 et positivt udbytte af vejledningen set fra vejledernes side, mens billedet er knap så positivt i 2008.

I 2007 vurderer lidt over halvdelen af vejlederne, at lærerne som følge af vejledningen er blevet mere opmærksomme på nye metoder i undervisningen, faglig sparring samt evaluering af egen undervisning. Den anden halvdel af vejlederne vurderer, at de enten ikke kan sige noget om lærernes udbytte, eller at vejledningen kun har haft lidt betydning for lærerne.

I 2008, hvor der er omkring dobbelt så mange vejledere på skolerne, er billedet knap så godt. Set i kombination med lærernes efteruddannelse er det kun en tredjedel af vejlederne, der mener, at lærerne er blevet bedre til at evaluere deres egen undervisning, og knap halvdelen af vejlederne mener, at de er blevet bedre til indbyrdes faglig sparring. Andelen af vejledere, der mener, at lærerne er blevet mere opmærksomme på nye metoder i deres undervisning, er den samme i 2007 og 2008 (se tabel 4.24).

Tabel 4.24 Vejlederne 2007 og 2008: I hvilken grad mener du, at etableringen af vejledere har betydning for lærerne – i 2008 set i kombination med lærernes 30 timers efteruddannelse?

Lærerne	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 68-70	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 130-133
er blevet bedre til at evaluere egen undervisning bedre ¹⁾	56%	36%
er blevet mere opmærksom på nye metoder og værktøjer i deres undervisning	65%	61%
er blevet bedre til at sparre fagligt med hinanden	62%	46%
er blevet bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever ¹⁾	64%	22%
sætter tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder ¹⁾	76%	49%

1) Stærke, signifikante forskelle mellem 2007 og 2008.

Vejledernes vurdering skoleåret 2007 af, i hvilken grad lærerne i kraft af vejledningen er blevet bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever og til at sætte tidligt ind over for elever med læsevanskeligheder, er i høj grad positiv. To tredjedele (64%) af vejlederne vurderer, at lærerne er blevet bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever, og 76% mener, at lærerne er blevet bedre til at sætte tidligt ind over for elever med læsevanskeligheder (se tabel 4.24).

I 2008, hvor der er dobbelt så mange vejledere og flere skoler med vejledere, er vejledernes vurdering knap så positiv. I 2008 mener kun 22% af vejlederne, at lærerne er blevet bedre til at håndtere vanskelige og urolige elever, og kun 49% af vejlederne, at lærerne sætter tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder (se tabel 4.24).

I 2008-spørgeskemaundersøgelsen er vejlederne desuden spurgt til en evt. effekt i forhold til det antal elever, lærerne henviser til specialundervisning. Her er det kun 5% af vejlederne, der synes, at det i nogen grad har haft en effekt i denne henseende. Ingen mener, at det i høj grad er tilfældet (se tabel 5.3).

En forklaring på, at vejlederne overvejende vurderer, at vejledningen ikke har haft så stor betydning for lærerne, som lærerne selv og deres ledere synes, knytter sig måske til, at det ifølge vejledere og lærere tidsmæssigt og praktisk er svært at få skabt rum for lærerne til at modtage vejledningen. Det mærker vejlederne måske især, da de har afsat tid til vejledning i modsætning til lærerne, som ikke har "øremærket tid" til at modtage vejledning.

Evalueringsvejlederne i fokusgruppeinterview i skoleåret 2008 udtrykker det således:

Virkeligheden er, at når man kigger ind på lærerværelserne ved 15-16-tiden, arbejder lærerne altså stadig. Der er kommet meget mere arbejde til lærerne, og det vil sige, når lærerne kan sidde og sortere i deres opgaver, så bliver evalueringerne pillet ud, og man siger, at man ikke har tid til at tage imod vejledning, medmindre det er akut.

Samtidig understreger vejlederne i fokusgruppeinterviewene, at der ikke skal afholdes flere og nye mødeaktiviteter på skolen.

5 Lærernes efteruddannelse

5.1 Introduktion

Som led i Ktf deltog en række lærere på skolerne i kommunen i et 30 timers kursus i "Læsning på tværs" med henblik på træning af elevernes læsefærdigheder på tværs af de enkelte fag.

Lærerne, skolelederne og vejlederne mener, at lærerne især har fået et fagligt og et socialt samvær med kolleger af at deltage i efteruddannelsen. Over halvdelen af lærerne mener også, at de er blevet bedre til at samarbejde på tværs af fag. Det samme mener to tredjedele af skolelederne, mens kun en tredjedel af vejlederne har samme opfattelse. De mener derimod, at lærerne især har udviklet nye metoder i deres undervisning.

De færreste mener, at lærerne er blevet bedre til at evaluere egen undervisning.

5.2 Lærernes udbytte af efteruddannelsen

Lærernes vurdering

De lærere, der har været på efteruddannelse, oplever, at de især har haft et stort fagligt (69% i 2007 og 64% 2008) og socialt udbytte (59% og 63%). Dernæst er oplevelsen, at de i høj eller i nogen grad er blevet bedre til kollegial supervision og bedre til at samarbejde på tværs af fag omkring børnenes læsefærdigheder samt til at evaluere egen undervisning.

Ud over det faglige udbytte, hvor der er lidt færre lærere i 2008, der mener, at de i høj grad har haft et fagligt udbytte af uddannelsen, er lærernes angivelse af udbytte de to skoleår nogenlunde det samme, og der ses ingen signifikante forskelle mellem 2007 og 2008 (se tabel 5.1).

Tabel 5.1 Lærerne 2007 og 2008. I hvilken grad har du haft udbytte af efteruddannelsen? Blandt de lærere, som har deltaget i efteruddannelsen

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 643-661	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 549-562
Jeg har (personligt) haft et fagligt udbytte	69%	64%
Jeg har haft et socialt udbytte af at være på kursus sammen med kolleger	59%	63%
Jeg er blevet bedre til at give og modtage vejledning i forhold til mine lærerkolleger/kollegial supervision	31%	29%
Jeg er blevet bedre til at samarbejde med kolleger på tværs af fag omkring elevernes læseindlæring	56%	54%
Jeg er blevet bedre til at evaluere min egen undervisning	16%	15%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

Skoleledernes vurdering

Der er også fra skoleledernes side en meget positiv oplevelse af skolens udbytte af lærernes efteruddannelse. Skoleledernes vurdering er den samme som lærernes, nemlig at lærerne især har haft et personligt, fagligt og socialt udbytte. På denne måde er formålet med uddannelsen langt hen ad vejen blevet imødekommet (se tabel 5.2).

Der er derimod en vis usikkerhed blandt skolelederne med hensyn til at samarbejde på tværs af fag omkring børnenes læsefærdigheder (52% i 2008) og til at evaluere på egen undervisning (43% i 2008) (se tabel 5.2).

Hvad angår kollegial supervision, mener to tredjedele (65%) af skolelederne i 2007, at lærerne er blevet bedre til dette, men i 2008 er det kun en tredjedel (32%) af skolelederne, der mener dette. Dette fald kan ikke umiddelbart forklares.

Tabel 5.2 Skoleledere 2007 og 2008: I hvilken grad vurderer du, at lærerne og skolen har haft nytte af efteruddannelsen? *På skoler, hvor lærerne har været på efteruddannelse*

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 34-37	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 30-37
Lærerne har haft et fagligt udbytte	89%	87%
Lærerne har haft et socialt udbytte af at være på kursus sammen med kolleger	81%	71%
Lærerne er blevet bedre til kollegial supervision ¹⁾	65%	32%
Lærerne er blevet bedre til at samarbejde på tværs af fag omkring børnenes læsefærdigheder	61%	52%
Lærerne er blevet bedre til at evaluere deres egen undervisning	58%	43%
Lærerne bruger læsevejledningen på skolerne mere ²⁾	-	53%
Lærerne bruger evalueringsvejledningen mere ²⁾	-	21%
Skolen har samlet set haft fagligt udbytte af lærernes efteruddannelse	71%	78%

1) Signifikante forskelle mellem de to år.

2) Disse spørgsmål er kun stillet i 2008.

Vejledernes vurdering

Vejlederne er i spørgeskemaundersøgelsen skoleåret 2007 spurgt om deres vurdering af lærernes udbytte af efteruddannelsen i relation til at modtage vejledning og indgå i gensidig faglig sparring med kolleger. Lidt under halvdelen af vejlederne mener, at lærerne har haft udbytte i forhold til deres interesse for gensidig faglig sparring mellem kolleger (46% af vejlederne i høj eller nogen grad), og at det har øget lærernes interesse for at modtage vejledning fra dem som vejledere (57%). Det gælder især læsevejlederne.

I 2008 er tallet noget lavere (der er tre gange så mange vejledere, der deltager i spørgeskemaundersøgelsen i 2008 set i forhold til 2007), idet kun en tredjedel af vejlederne mener, at det har øget lærernes interesse for at bede om vejledning.

Hvad angår vejledernes vurdering af lærernes udbytte af 30 timers efteruddannelsen i kombination med betydningen af vejledningsfunktionen på skolen i forhold til målet for efteruddannelsen og vejledningsfunktionen, mener de især, at lærerne er blevet mere opmærksomme på nye metoder i deres undervisning og er blevet bedre til at "sætte tidlige ind over for elever med læsevanskeligheder" (49% af vejlederne).

Tabel 5.3 Vejlederne 2008: Betydningen af (vejledningen og) lærernes efteruddannelse for lærerne? *På skoler, hvor lærerne har været på efteruddannelse*

Lærerne	I høj grad/ i nogen grad	I lille grad/ slet ikke	Ved ikke
er blevet bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever N = 129	22%	36%	42%
sætter tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder N = 132	49%	13%	38%
er blevet bedre til at evaluere egen undervisning N = 129	36%	30%	34%
er blevet mere opmærksom på nye metoder og værktøjer i deres undervisning N = 132	61%	20%	19%
er blevet bedre til at sparre fagligt med hinanden N = 132	46%	27%	27%
er blevet bedre til at samarbejde på tværs af fag N = 130	35%	35%	30%
henviser færre elever til specialundervisning N = 130	5%	54%	41%

6 Skole-hjem-samarbejdet

6.1 Introduktion

Målet om en udvikling af samarbejdet mellem skole og hjem ved hjemmebesøg står centralt i Kvalitetsløft til folkeskolen. Gennem de to skoleår 2007 og 2008 er der afsat penge til at iværksætte hjemmebesøg i 25% af alle hjem. Gennem de tre år, evalueringen varer, sker der en lille stigning i antallet af lærere, der gennemfører hjemmebesøg, nemlig fra en femtedel til en tredjedel af lærerne.

Foråret 2006 er der ikke en udpræget positiv holdning blandt lærerne i forhold til at gennemføre hjemmebesøg samt til effekten af at gennemføre hjemmebesøg. Kun knap halvdelen af de lærere, der deltager i spørgeskemaundersøgelsen, mener, at det vil styrke samarbejdet med forældrene. Skolelederne er derimod udpræget mere positive, idet to tredjedele af skolelederne mener, at det vil styrke forældresamarbejdet. Omkring halvdelen af såvel lærere som skoleledere giver samtidig udtryk for, at de synes, at det giver bedre udbytte, hvis skole-hjem-samtalerne gennemføres på skolen. Dette skal måske også ses i lyset af, at langt de fleste lærere og skoleledere allerede har et godt samarbejde med forældrene. Der er således blandt skoleledere og lærere en noget delt holdning til at gennemføre hjemmebesøg.

En femtedel af lærerne giver udtryk for, at de er lidt nervøse for at skulle ud i hjem, de ikke kender, og en tredjedel vil gerne have vejledning i at gennemføre hjemmebesøg. Blandt skolelederne giver op til tre fjerdedele af disse udtryk for, at deres lærere er usikre ved at skulle tage ud i hjem, de ikke kender så godt. På trods af dette er det kun omkring en fjerdedel af lærerne, der giver udtryk for, at de kan hente hjælp og støtte hos skoleledelsen til at gennemføre hjemmebesøg.

Langt de fleste lærere, der har gennemført hjemmebesøg, har positive erfaringer med disse. De oplever forældrene som motiverede, og at de får en god, konstruktiv samtale med forældrene om deres barns undervisningssituation. Effekten af hjemmebesøgene er derimod ikke så entydig. Kun en tredjedel af de lærere, der har gennemført hjemmebesøg, synes, at de kan se en effekt i forhold til forældrenes engagement i skolen og barnets adfærd og præstationer i undervisningen.

I skoleåret 2007/08 startede skolerne med at gennemføre evalueringssamtaler med forældrene. Skolernes planlægning af disse forud for gennemførelsen af dem synes ikke særlig omfattende, og de nyuddannede vejledere har kun deltaget i planlægningen på lidt under halvdelen af skolerne. Hvad angår effekten af evalueringssamtalerne, ser såvel skoleledere som lærere en positiv effekt i form af en styrket dialog med forældrene om elevens faglige udvikling.

Hvad angår elevplaner set som en del af grundlaget for såvel evalueringssamtaler med forældrene som elevsamtaler, synes planlægningen af disse på skolerne at være mere omfattende end planlægningen af evalueringssamtalerne. Hvad angår udbyttet af elevplanerne, synes lærerne også, at disse har betydet større fokus på elevernes faglige udvikling og en styrket faglig dialog med forældrene.

Eleverne, på deres side, synes at være blevet godt integreret i den evalueringskultur, der har udviklet sig på skolerne, og de giver udtryk for, at det er rart med prøver, test (og karakterer) samt skole-hjem-samtaler, fordi det giver dem en melding om, hvordan de klarer sig fagligt, og hvad de skal gøre mere ud af i deres skolearbejde. Med hensyn til hjemmebesøg synes især de mindste elever og elever på mellemtrinnet, at det er rart og mere afslappende, at skole-hjem-samtalen foregår hjemme hos dem i deres eget hjem. Blandt de største elever

gives udtryk for det stik modsatte, nemlig at læreren kommer alt for tæt på deres privatliv, når de besøger dem i deres hjem.

6.2 Skolernes status foråret 2006

I den indledende spørgeskemaundersøgelse i 2006 men henblik på at undersøge, hvordan situationen var før projektets iværksættelse, viste resultaterne, at hjemmebesøg foråret 2006 ikke var et udbredt fænomen blandt de lærere, der besvarede det udsendte spørgeskema.

Undersøgelsen viste, at en femtedel af klasselærerne (20%) har været på hjemmebesøg i løbet af skoleåret, og tre fjerdedele (76%) af lærerne angiver, at der ikke på deres skole er faste traditioner for hjemmebesøg (se delrapport 1).

Hjemmebesøg hos tosprogede familier vil i mange tilfælde kræve en tolk. Der er derfor spurgt til, hvor nemt det er at få tolk tilknyttet, når der skal gennemføres besøg i hjem med anden etnisk baggrund end dansk. En fjerdedel af lærerne svarer, at det er nemt at få en tolk tilknyttet, og nogle få svarer, at det er svært. De øvrige ved det ikke, formodentlig fordi de ikke har været på hjemmebesøg.

Tre fjerdedele af de lærere, der har været på hjemmebesøg, vurderer deres samarbejde med familierne som godt eller særdeles godt.

Blandt de lærere, der har været på hjemmebesøg, angiver en tredjedel, at de udveksler erfaringer angående hjemmebesøgene med kolleger.

Klasselærerne er blevet bedt om at vurdere, om forældrene i deres klasse samarbejder godt med lærerne. Det vurderer godt 80% af lærerne at være tilfældet (se delrapport 1).

Alt i alt tyder besvarelsenerne fra lærerne og børnehaveklasselederne på, at hjemmebesøg og forældresamarbejdet overvejende fungerer godt. Og det er ikke, fordi der er en overrepræsentation af lærere fra skoler med en høj andel etnisk danske elever. Tværtimod viser bortfaldsanalysen, at skoler, hvor over halvdelen af eleverne er tosprogede, gennemgående har en højere svarprocent set i forhold til skoler med en mindre andel af tosprogede elever.

Hvad var så forventningerne til betydningen af flere hjemmebesøg?

De er hos de fleste lærere ikke så høje. Det er kun knap halvdelen af lærerne (45%), som i foråret 2006 mener, at de udvidede hjemmebesøg vil styrke skole-hjem-samarbejdet, mens en tredjedel af lærerne (33%) kun er lidt enige eller slet ikke enige i udsagnet om, at hjemmebesøg vil styrke skole-hjem-samarbejdet.

6.3 Forældrenes opbakning til deres børns skolegang

I skoleåret 2007 spørges klasselærerne om deres kontakt med klassens forældre, hvor forældrenes interesse for deres børns skolegang er centralt i skole-hjem-samarbejdet. Ifølge langt de fleste klasselærere kommer forældrene i deres klasse i høj grad til forældrekonsultationerne, mens det kniber mere med forældremøderne. De fleste forældre interesserer sig mest for deres eget barns trivsel og faglige udbytte nævnt i prioriteret rækkefølge. Set fra de fleste læreres side samarbejder de fleste forældre (90%) også i høj eller nogen grad godt med lærerne (se tabel 6.1 og delrapport 2).

Det samme billede ses blandt skolelederne, når de skal vurdere forældrene og forældresamarbejdet på skolen, hvilket der er spurgt til såvel i 2007 som i 2008 (se tabel 6.2). 95% af skolelederne mener i 2008, at der er et godt samarbejde mellem forældre og lærere på deres skole.

Halvdelen af skolelederne vurderer, at de fleste forældre på deres skole har svært ved at hjælpe deres børn med lektielæsning. På denne måde tegner der sig et billede af en forholds-

vis stor andel skoler, hvor det kniber for de fleste forældre at støtte deres børn med hjælp til lektielæsning (se tabel 6.2).

Tabel 6.1 Klasselærerne 2007: I hvilken grad synes du, at følgende udsagn karakteriserer de fleste forældre i den klasse, du er klasselærer for eller underviser mest i? Kun besvarelser fra klasselærere

De fleste af forældrene i klassen	I høj grad/ i nogen grad N = 792-800	I mindre grad/slet ikke N = 792-800
kommer til forældremøder i klassen	87%	13%
kommer til forældrekonsultationer (skole-hjem-samtaler)	98%	2%
samarbejder godt med lærerne	90%	10%
interesserer sig for, hvad der sker i klassen	81%	19%
føler et medansvar for, at hele klassen fungerer godt socialt	69%	31%
hjælper deres børn med lektielæsning	64%	35%
interesserer sig for deres barns faglige udbytte af undervisningen	86%	14%
interesserer sig for deres barns trivsel	94%	6%

Tabel 6.2 Skolelederne 2007 og 2008: I hvilken grad synes du, at de fleste af forældrene på skolen kan karakteriseres på følgende måde?

De fleste forældre på skolen	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 53-55	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 39
kommer til forældremøder i klassen	87%	82%
kommer til forældrekonsultationer (skole-hjem-samtaler)	99%	100%
samarbejder godt med lærerne	93%	95%
interesserer sig meget for, hvad der sker på skolen	85%	82%
hjælper deres børn med lektielæsning	66%	59%
har svært ved at hjælpe eleverne med lektielæsning	48%	51%
interesserer sig for deres barns faglige udbytte af undervisningen	96%	92%
interesserer sig for deres barns trivsel	97%	90%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

6.4 Skolernes holdninger til hjemmebesøg

I evalueringen er der spurgt til de generelle erfaringer med og holdninger til hjemmebesøg blandt lærere og skoleledere.

2006

Foråret 2006 vurderer en tredjedel af lærerne, at de har et meget stort eller stort behov for vejledning omkring hjemmebesøg. Omvendt er der 70%, der ikke mener, at de har behov for vejledning i relation til hjemmebesøg.

Tabel 6.3 Lærerne 2006: Hvor stort er dit behov for vejledning ved hjemmebesøg i det kommende skoleår?

Behov for vejledning om hjemmebesøg	
Meget stort	9%
Stort	21%
Lille	38%
Jeg har ikke noget behov	32%
Total N = 673	100%

En forklaring kunne være, at hjemmebesøg på nogle skoler i højere grad end på andre kræver vejledning fx på skoler med en høj andel tosprogede elever. En anden forklaring kunne være, at lærerne ikke har stor erfaring med hjemmebesøg og derfor ikke har oplevet, at de har det store behov for vejledning.

Det er undersøgt, om behovet for vejledning varierer med andelen af tosprogede på skolerne. Det viser sig ikke at være tilfældet. Behovet for vejledning i forbindelse med hjemmebesøg er det samme uanset skolernes andel af tosprogede elever.

I interviewene foråret 2006 med nøglepersoner, herunder med lærere, gives der udtryk for forskellige holdninger til hjemmebesøg:

Jeg har problemer med hjemmebesøg. Jeg synes, at det er at snage i privatlivet. Det synes jeg ikke er min opgave. Det må være socialkontoret, hvis der er nogen, der skal derind. Hvis man er indbudt, er det fint nok, men (ellers ikke).

Det vigtige er, at de er på hjemmebane, for så får man et helt andet indtryk af familien, som man kan bruge i mange sammenhænge bagefter. Og jeg tror, at nogle af de familier, som har det svært med skole-hjem-samtalerne, måske kunne have det nemmere, hvis de var på hjemmebane. At der er nogle af dem, der selv havde det svært med at gå i skole, og bare det at komme derhen, det minder dem om det. Det skaber sådan en underlig distance mellem lærere og forældre, som måske kan undgås.

2007 og 2008

I foråret 2007 og 2008 svarer forholdsvis mange lærere "ved ikke", når de skal svare på deres holdning til og opfattelse af hjemmebesøg. Det kan måske skyldes, at de ikke har erfaring med hjemmebesøg, eller at de ikke synes, at det er relevant for dem med hjemmebesøg. Forholdsvis få (22% og 27% i hhv. 2007 og 2008) mener, at de kan hente egentlig støtte og hjælp fra skolens ledelse til at gennemføre hjemmebesøg. Men det er også værd at bemærke, at forholdsvis få lærere mente, at de havde behov for støtte hos deres skoleleder (se tabel 6.4).

Det er således kun få lærere (16% og 15%), der synes, at de vil have svært ved at finde ud af, hvordan de skal gennemføre hjemmebesøg, og kun få (18% og 21%), der er nervøse for at skulle gennemføre hjemmebesøg. Imidlertid er det alligevel værd at bemærke, at det også kun er få lærere (22% og 34% i hhv. 2007 og 2008), der mener, at de opmuntres af skolens ledelse til at gennemføre hjemmebesøg.

Knap halvdelen af lærerne (49% og 45%) angiver, at de mener, at det giver bedre udbytte, hvis skole-hjem-samtalerne gennemføres på skolen. Og en tredjedel (36% og 33%) angiver, at hjemmebesøg går ud over deres fritidsaktiviteter og familieliv. Der er således ikke en udelt positiv holdning blandt lærerne til hjemmebesøg (se tabel 6.4).

Tabel 6.4 Lærerne 2007 og 2008: I hvilken grad er du enig i følgende udsagn om hjemmebesøg?

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 976-990	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 937-946
Jeg opmuntres af skolens ledelse til at gennemføre hjemmebesøg	22%	34%
Jeg kan hente god støtte og hjælp fra skolens ledelse til at gennemføre hjemmebesøg	22%	27%
Jeg er lidt nervøs for at skulle ud i hjem, hvor jeg ikke kender forældrene godt	18%	21%
Jeg har svært ved at finde ud af, hvordan jeg skal gennemføre hjemmebesøget	16%	15%
Det er svært at få en tolk med på hjemmebesøg, fordi der ikke er penge til det	8%	8%
Det er svært at få tolkebistand, fordi vi ikke har en tolk, vi kan bruge	9%	8%
Det går ud over mit familieliv og fritidsaktiviteter, hvis jeg skal tage på hjemmebesøg, fordi det foregår sent om eftermiddagen/eller om aftenen	36%	33%
Jeg synes, det giver bedre udbytte for mig, at skole-hjem-samtalerne gennemføres her på skolen	49%	45%
Vi har ikke tradition for at tage på hjemmebesøg her på skolen	45%	38%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

Set fra skolelederside oplyser lidt over halvdelen af skolelederne, at deres skole ikke har tradition for hjemmebesøg (se tabel 6.5). Der er dog ingen forskel på skoleledernes holdninger til hjemmebesøg på skoler, hvor der er tradition for hjemmebesøg, set i forhold til skoler, hvor der ikke er tradition for hjemmebesøg.

De fleste skoleledere mener, at såvel lærere som forældre er motiverede for hjemmebesøg i høj eller i nogen grad (se tabel 6.5). Men forholdsvis mange skoleledere vurderer også, at lærerne på skolen er usikre over for at skulle på hjemmebesøg (hhv. 60% i 2007 og 75% i 2008), og det er værd at bemærke her, at selv om lederne synes opmærksomme på, at der er lærere, der er usikre på at skulle gennemføre hjemmebesøg, oplever lærerne ikke, at deres leder støtter dem i at gennemføre hjemmebesøg.

Det er derfor i samme forbindelse også værd at bemærke, at omkring en fjerdedel af skolelederne (24% og 36% i hhv. 2007 og 2008) mener, at lærerne på deres skole har svært ved at finde ud af, hvordan de skal gennemføre hjemmebesøg.

Tolkebistand synes kun få skoleledere (5%) er noget, der er svært at få etableret, hvis der er behov for det. Den samme erfaring ses hos lærerne (jf. tabel 6.4). Kun få skoleledere (18%) mener, at lærerne synes, at det går ud over deres fritid at tage på hjemmebesøg.

Tabel 6.5 Skolelederne 2007 og 2008: I hvilken grad er du enig i følgende udsagn om hjemmebesøg?

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 44-45	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 35-37
Forældrene er motiverede for at modtage hjemmebesøg ¹⁾	69%	81%
Lærerne er motiverede for at tage på hjemmebesøg	69%	68%
Lærerne er usikre ved at skulle ud i hjem, hvor de ikke kender forældrene så godt	60%	75%
Lærerne har svært ved at finde ud af, hvordan de skal gennemføre hjemmebesøget	24%	36%
Lærerne har svært ved at få en tolk med på hjemmebesøg, fordi der ikke er penge til det	5%	9%
Lærerne har svært ved at få tolkebistand, fordi vi ikke har en tolk, vi kan bruge	7%	6%
Lærerne synes, at det går ud over deres fritid, hvis de skal tage på hjemmebesøg, fordi det foregår om eftermiddagen/eller om aftenen	18%	28%
Skolen synes, at det giver bedre udbytte, at skole-hjem-samtalerne gennemføres her på skolen	41%	41%
Skolens holdning er, at hjemmebesøg foretages hos familier, der selv har udtrykt ønske om hjemmebesøg	38%	44%
Skolen har ikke tidligere haft tradition for at tage på hjemmebesøg	53%	57%

1) Svag signifikant forskel fra 2007 til 2008. Ellers ingen signifikante forskelle mellem 2007 og 2008.

Der er også en del skoleledere (41%) (ligesom blandt lærerne), der mener, at det giver bedre udbytte, hvis skole-hjem-samtalerne gennemføres på skolen. Men samlet set synes holdningen blandt skolelederne at være mere positiv end blandt lærerne. Her skal der dog gøres opmærksom på, at det kun er ca. halvdelen af lærerne, der besvarede spørgeskemaet, det kan derfor ikke udelukkes, at det især er de mere kritiske lærere, der har besvaret spørgeskemaet. Omvendt er de deltagende læreres besvarelser udtryk for et forbehold over for hjemmebesøg blandt en del lærere på skolerne.

Set fra skolelederside synes der ikke at være de store barrierer for at gennemføre hjemmebesøg, mens lærerne synes mere tøvende. Spørgsmålet er dog, hvor stor motivationen og interessen er på skolerne for at gennemføre hjemmebesøg. Den fremtræder ikke som udelte positiv.

6.5 Skolernes erfaringer med effekten af hjemmebesøg

Forholdsvis få af lærerne har i 2007 erfaring for, at forældre kun i mindre grad eller slet ikke dukker op til forældrekonsultationer (se tabel 6.1), hvor det gælder noget så vigtigt som en personlig samtale mellem skole og hjem om den enkelte elev og dennes skolegang. Her kan læreren alternativt besøge forældrene og barnet i barnets hjem. Det er et område, kommunen ønsker styrket.

I spørgeskemaundersøgelsen, foråret 2007, angiver 12% af lærerne (145 lærere), at de har været på hjemmebesøg. Derudover angiver 10% af lærerne (111), at de har planlagt hjemmebesøg senere på skoleåret, dvs. samlet set har ca. en femtedel af lærerne været på

hjemmebesøg eller har planlagt det. I spørgeskemaundersøgelsen i foråret 2008 er tallet dobbelt så stort, idet 24% har gennemført hjemmebesøg og 10% har planlagt det senere på skoleåret, dvs. samlet set har en tredjedel af lærerne gennemført hjemmebesøg eller har planlagt det.

Spørgeskemaundersøgelsen i 2007 viser, at der er stor variation mellem skolerne. I den ene ende er der skoler, hvor op til 17 lærere har gennemført eller har planlagt at gennemføre hjemmebesøg, og i den anden ende skoler, hvor der kun er en enkelt lærer på skolen, der har gennemført eller har planlagt at gennemføre hjemmebesøg samt 7 skoler, hvor der ikke er en eneste, der har været på eller har planlagt hjemmebesøg (se delrapport 2).

Tallene for 2008 er sværere at opgøre, da der var flere skoler, der ikke deltog i undersøgelsen (grundet skolelukninger og sammenlægning af skoler). Men disse resultater efterlader et billede af, at der på skolerne er meget forskellig kultur, hvad angår hjemmebesøg og indstilling til hjemmebesøg.

De fleste lærere i 2007 mener, at forældrene i høj eller nogen grad er motiverede for hjemmebesøg (76%) og især, at de opnår en god kontakt med forældrene (85%) – samt at de kan sparre fagligt med kolleger vedr. hjemmebesøg (68% i høj eller nogen grad) (se tabel 6.6).

Tabel 6.6 Lærere skoleåret 2007: I hvilken grad er du enig i følgende udsagn om hjemmebesøg? Blandt de lærere, der har gennemført hjemmebesøg

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad/ slet ikke	Ved ikke
Forældrene er motiverede for at modtage hjemmebesøg N =142	37%	39%	18%	6%
Jeg opnår en god kontakt med forældrene, når jeg snakker med dem i deres eget hjem N =143	59%	26%	7%	9%
Jeg har gavn af at udveksle erfaringer med kolleger om hjemmebesøg N = 138	30%	38%	15%	16%

Med udgangspunkt i deres konkrete erfaringer med hjemmebesøg i såvel foråret 2007 som 2008, er stort set alle lærere, der har foretaget hjemmebesøg, i høj eller nogen grad enige i følgende udsagn: Forældrene var glade for hjemmebesøget (92% og 80%), lærerne fik etableret en god kontakt med forældrene (89% og 79%), og de fik snakket om barnets undervisningssituation på en konstruktiv måde (85% og 73%) (se tabel 6.7).

Tabel 6.7 Lærerne 2007 og 2008: I hvilken grad er du enig i følgende udsagn om hjemmebesøg? Blandt lærere, der har været på hjemmebesøg eller har planlagt det

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 126-141	2008 I høj gad/ i nogen grad N = 272-277
Forældrene var glade for hjemmebesøget	92%	80%
Jeg fik etableret en god kontakt med forældrene	89%	79%
Jeg fik snakket med forældrene om deres barns undervisningssituation på en konstruktiv måde	85%	73%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

I den sidste devaluering i foråret 2008 er lærerne spurgt til deres vurdering af effekten af de gennemførte hjemmebesøg. Kun en tredjedel af lærerne mener, at det har betydet, at for-

ældrene er blevet mere engageret i skole-hjem-samarbejdet, og forholdsvis få (19%) lærere mener, at det har haft positiv effekt på forældrenes deltagelse i arrangementer på skolen.

Omkring en tredjedel af lærerne mener, at det har haft en positiv effekt på elevernes adfærd, hvad angår interesse for skolearbejdet og ændret adfærd i positiv retning samt på deres indbyrdes sociale relationer.

Men generelt er der flere lærere, der mener, at det ikke har haft nogen effekt. Dette skal måske også ses i lyset af, at forholdsvis mange lærere (halvdelen) mener, at det giver bedre udbytte, at gennemføre skole-hjem-samtalerne på skolen, ligesom der generelt heller ikke – set fra lærernes side – er den store ledelsesmæssige opbakning til gennemførelse af hjemmebesøgene (se tabel 6.8).

Tabel 6.8 Lærerne 2008: I hvilken grad synes du, at følgende udsagn karakteriserer effekten af hjemmebesøgene? Blandt de lærere, som har gennemført hjemmebesøg

	I høj grad/ i nogen grad	I lille grad/ slet ikke	Ved ikke
Forældrene er blevet mere engageret i skole-hjem-samarbejdet N = 282	37%	35%	29%
Forældrene deltager mere i arrangementer på skolen N = 280	19%	43%	39%
Barnet er blevet mere interesseret i sit skolearbejde (koncentration i timerne og lektier) N = 280	33%	40%	28%
Barnets adfærd har ændret sig i en positiv retning N = 280	35%	39%	26%
Barnets sociale relationer til de andre elever har ændret sig i en positiv retning N = 277	29%	48%	32%

6.6 Evalueringssamtaler med forældrene

Kommunen har afsat penge over to år til at iværksætte evalueringssamtaler med alle forældre. Evalueringssamtalerne indledtes i skoleåret 2007/08, der er derfor spurgt til skolernes planlægning af og erfaringer med evalueringssamtaler.

Omkring planlægningen af evalueringssamtalerne er skolelederne spurgt til, hvordan denne er sket på deres skole. Planlægningen synes på et flertal af skoler ikke at have været særlig omfattende. Kun 24% af skoleledere angiver, at der på deres skole har været afholdt fælles temadag eller pædagogisk dag for lærerne om deres afholdelse af evalueringssamtaler med forældrene (se tabel 6.9).

Tabel 6.9 Skolens planlægning af evalueringssamtaler og elevplaner

	Ja
Har der på din skole været afholdt fælles temadag/pædagogisk dag forud for lærernes afholdelse af evalueringssamtaler med forældrene? N = 35	24%
Har I udarbejdet en samlet strategi for skolens arbejde med evalueringssamtaler? N = 37	35%
Har det på din skole været afholdt fælles temadage eller pædagogisk dag forud for beslutning om, hvordan skolens elevplaner skal se ud? N = 38	76%
Har skolen selv udviklet et fælles koncept for elevplaner? N = 38	86%

Kun en tredjedel af skolelederne (35%) angiver, at der er udarbejdet en samlet strategi for skolens arbejde med evalueringssamtaler. På disse skoler er det især skolens ledelse sammen med skolens udviklingsgruppe samt de enkelte klasse- og årgangsteam, der har deltaget i udviklingen af strategien, mens vejlederne kun har deltaget på de færreste skoler (47% af skolerne) (se tabel 6.10).

Tabel 6.10 Skolelederne 2008: Hvem har primært været involveret i skolens udvikling af strategi for evalueringssamtaler og for elevplaner? *Blandt de skoler, som har en samlet strategi eller et fælles koncept*

	Evaluerings- samtaler N = 15-16	Elevplaner N = 29-35
Udviklingsgruppen	81%	86%
Vejleder (læse-, evaluerings-, AKT-, it-vejleder)	47%	31%
Funktionslærer for skolens specialcenter	33%	23%
Funktionslærer for skolens sprogcenter	27%	23%
Skolens ledelse	88%	94%
Klasse- eller årgangsteam	80%	65%
Fagteam eller faggrupper	39%	31%

Næsten alle skolelederne angiver, at de især har hentet inspiration til arbejdet med evalueringssamtaler fra deres egne lærere på skolen (94%), fra kommunens skriftlige vejledning om evalueringssamtaler og forældresamarbejde (79%) og fra faglitteraturen om evalueringssamtaler (68%) (se tabel 6.11).

Tabel 6.11 Skolelederne 2008: Hvor har I på din skole hentet inspiration til arbejdet med evalueringssamtaler/elevplaner?

	Evaluerings- samtaler N = 31-33	Elevplaner N = 35-37
I faglitteratur om evalueringssamtaler/elevplaner	68%	81%
I kommunens vejledning om evalueringssamtaler/elevplaner	79%	73%
Fra andre kommuners hjemmeside	10%	58%
Fra Undervisningsministeriets hjemmeside	44%	69%
Fra skolens ledelse	73%	86%
Fra lærere på skolen	94%	92%
Fra vejlederne på skolen	42%	46%

Hvad angår udbyttet af evalueringssamtalerne, angiver lederne, at de mener, at de især har bidraget til større fokus på elevernes faglige udvikling i samarbejde med forældrene og i en styrket dialog med forældrene om elevens faglige udvikling og skolegang samt elevens personlige og sociale udvikling, samt forældrenes forståelse af elevens faglige udvikling. Derimod skønner lederne ikke, at det har haft den store betydning for elevens forståelse af egne udviklingsmuligheder og forældrenes mulighed for at støtte deres børns skolegang (se tabel 6.12).

Skolelederne er også overvejende positive, hvad angår udbyttet af evalueringssamtalerne. Det samme billede ses hos lærerne, men knap i samme omfang. Flertallet af lærere (62-64%) synes også, at evalueringssamtalerne har bidraget til større fokus på elevernes faglige udvik-

ling i samarbejde med forældrene og i en styrket dialog med forældrene om elevens faglige udvikling og skolegang samt elevens personlige og sociale udvikling (se tabel 6.12).

Tabel 6.12 Lærerne og skolelederne 2008: I hvor høj grad har evalueringssamtalen bidraget til følgende?

Evalueringsamtalen har bidraget til	Lærerne: I høj grad/ i nogen grad N = 686-709	Lederne: I høj grad/ i nogen grad N = 31-32
større fokus på elevens faglige udvikling i samarbejdet med forældrene	67%	97%
større fokus på elevens personlige/sociale udvikling i samarbejdet med forældrene	64%	94%
styrket dialog med forældrene om elevens skolegang og udvikling	62%	87%
forældrenes forståelse af elevens faglige udviklingsmuligheder	54%	87%
forældrenes engagement i elevens skolegang	48%	69%
forældrenes mulighed for at støtte barnets skolegang	60%	78%
elevens forståelse af egne udviklingsmuligheder	55%	87%
elevens engagement i dennes skolearbejde	50%	68%

6.7 Elevplaner

Elevplanerne indgår som en del af grundlaget for afholdelse af evalueringssamtaler med forældrene, ligesom de indgår som en del af indholdet i den årlige elevsamtale, der er derfor spurgt til skolernes planlægning af og erfaringer med elevplaner.

I modsætning til planlægningen af evalueringssamtalerne angiver de fleste skoleledere (76%), at der på deres skole har været afholdt fælles temadag/pædagogisk dag forud for beslutningen om, hvordan skolens elevplaner skal se ud, og næsten alle skoler har selv udviklet et koncept for elevplanen (86%) (se tabel 6.9).

Det er især skolens ledelse (94% af skolerne) sammen med udviklingsgruppen (86%), der har stået for dette arbejde. På færre skoler har årgangs- og klasseteam været involveret (65%) i planlægningen (se tabel 6.10).

På lidt over halvdelen af skolerne (55%) anvender klasselærerne skolens egen udviklede elevplan, men en del har også udviklet deres egen elevplan (42%). Elevplaner beskrives oftest (66%) som målrelaterede og med udgangspunkt i elevens potentialer (63%). Det er kun få skoler (17%), hvor man anvender en elevplan med smiley'er (se tabel 6.13).

Der er især (92% af skolerne) hentet inspiration til udarbejdelsen af elevplaner fra skolens lærere, dernæst fra kommunens vejledning om elevplaner (73%) og i faglitteraturen (81%). Vejlederne på skolen har på knap halvdelen af skolerne (46%) været inddraget i udviklingen af elevplanen (se tabel 6.11).

Tabel 6.13 Klasselærerne 2008: Hvilken type elevplan vælges i den klasse, du er klasselærer for? Kun besvaret af klasselærerne

	Ja	Nej	Ved ikke
a) Skolens egen udviklede elevplan N = 348	55%	38%	7%
b) Vi har i lærergruppen for klassen udarbejdet vores egen elevplan N = 334	42%	53%	6%
c) Elevplan med smiley'er N = 320	17%	77%	6%
d) Målrelateret elevplan N = 324	66%	26%	8%
e) Elevplan med udgangspunkt i elevens potentiale N = 322	63%	28%	10%
f) Elevplan på SkoleIntra N = 323	51%	40%	9%

Bem.: De to første kategorier a) og b) drejer sig om valg af skabelon, mens c-f drejer sig om udformningen og indholdet i elevplanen.

Hvad angår elevplanens betydning for lærernes arbejde med eleverne, angiver lærerne (53%), at elevplanerne især har bidraget til større fokus på elevens faglige udvikling sammen med forældrene, større fokus på elevens personlige og sociale udvikling i samarbejde med forældrene (49%). Desuden har det betydet en styrket dialog med forældrene om elevens skolegang og udvikling og forståelse af barnets udviklingsmuligheder samt forældrenes mulighed for at støtte barnets skolegang (43 og 44%) (se tabel 6.14).

Tabel 6.14 Lærerne 2008: I hvilken grad har elevplanen bidraget til følgende?

	I høj grad/ i nogen grad	I lille grad/ slet ikke	Ved ikke
Større fokus på elevens faglige udvikling i samarbejdet med forældrene N = 1007	53%	37%	10%
Større fokus på elevens personlige/sociale udvikling i samarbejdet med forældrene N = 1008	49%	41%	11%
Styrket dialog med forældrene om elevens skolegang og udvikling N = 1003	44%	41%	11%
Forældrenes forståelse af elevens faglige udviklingsmuligheder N = 1000	44%	40%	16%
Forældrenes engagement i elevens skolegang N = 1001	29%	56%	16%
Forældrenes mulighed for at støtte barnets skolegang N = 1004	43%	42%	16%
Elevens forståelse af egne udviklingsmuligheder N = 998	36%	51%	14%
Elevens engagement i dennes skolearbejde N = 992	29%	56%	14%

6.8 Eleverne om evaluering og skole-hjem-samarbejdet

Eleverne er jo centrum for såvel skole-hjem-samtaler som evaluering, derfor er det også naturligt at spørge dem om, hvad de mener. Derfor er der gennemført fire fokusgruppeinterview med 20 elever fra hhv. indskolingen (3. klasse) mellemtrinnet (6.-7. klasse) og udskolingen (8. klasse). Eleverne er overvejende glade for at gå i skole og har meget fokus på, at de selvfølgelig skal lære noget, men at de også går i skole for at have det sjovt. Som en af de store elever siger, man går i skole, og det skal indeholde fifty-fifty læring og socialt samvær "man

går i skole 50% for at have det sjovt og 50% for at lære noget". Det hindrede dog ikke især de store elever i at pjække fra undervisningen.

Flere af de store elever lagde ikke skjul på, at det meste af deres undervisningstid på skolen gik med at "hænge på gangen", hvilket de gjorde, når noget var kedeligt eller svært. Det var ikke svært at få lov til at hænge på gangen, det var sædvanligvis ikke noget lærerne opdagede, og hvis de gjorde, sagde de bare til læreren, at de havde det dårligt, så fik de lov til at blive derude (på gangen). Det forhindrede dem dog ikke i at have ambitioner om at få sig en god uddannelse.

Eleverne giver således på tværs af køn, alder, social baggrund (forældreinteresse for skolen) og etnisk baggrund udtryk for, at de synes, at det er godt, at de får tilbagemelding på, hvor godt de klarer sig i fagene. "Det er rart at vide, hvor man står", som de typisk siger. Derfor kan de faktisk godt lide test, prøver og karakterer.

Eleverne har følgende udsagn om test og prøver:

I tysk lærer man meget gennem de test, man får.

Jeg synes, det er godt, at man får karakterer, så ved man, hvor man står.

Jeg synes, at man får for få test og prøver, jeg vil gerne vide, hvordan jeg klarer mig.

Samtidig er eleverne lidt ambivalente. De synes også, at det er lidt hårdt, når de fx får test og efterfølgende testresultater. "Det er lidt stressende" og "jeg arbejder ikke godt under stress", fordi "man bliver sådan lidt nervøs, så de kunne godt hygge lidt om os bagefter en test", som en pige fra 3. klasse siger.

Portefolio og logbøger som dagbøger om, hvad man har lavet i løbet af ugen, er eleverne især glade for. Om logbøger: "så tager vores lærer dem med hjem fredag, og så har hun dem med mandag morgen og siger, hvad der er rigtig godt, og hvad der er mindre godt", som en anden elev siger.

Når eleverne spørges til deres opfattelse af elevsamtalerne, giver de udtryk for, at de er rigtig glade for elevsamtalerne. Det er rart at snakke alene med en lærer, og "så får man at vide, hvad man er god til, og hvad man skal arbejde videre med", som en elev siger. Og en anden elev: "her skriver vi aftaler og mål sammen med læreren, og året efter følger vi op på de aftaler og mål, vi laver". Det gælder såvel de store som de små elever.

Vigtigheden af at have lærernes fortrolighed understreges især i forhold til forældrene, for som en elev siger, "man kan jo sige noget, som man ikke ønsker, ens forældre skal vide".

Når eleverne spørges til deres oplevelse af hjemmebesøgene, udtrykker især eleverne i de små klasser glæde ved hjemmebesøgene. Det er hyggeligt, og "så spiser vi kager – og læreren ser mit værelse, det er meget mere afslappende, end når man er på skolen", og "man er mere rolig ved hjemmebesøg, fordi det er så hyggeligt".

De store skoleelever er derimod helst fri. Det kommer for tæt på privatlivet. "Mit hjem er privat, og der skal min lærer ikke komme". De ser helst at skole-hjem-samtalerne foregår på skolen.

Skole-hjem-samtaler på skolen kan derimod være lidt ubehagelige, fordi man er i fokus og ikke rigtig ved, hvad man kan tillade sig at sige, "for man er jo den, der skal evalueres", som en stor elev siger, "det er svært at give læreren kritik, man ved ikke, om de tager det personligt og de bliver nogen gange sure". Feedback den anden vej opleves således ikke som legalt. Men omvendt er det rart at være til stede og høre, "hvad der bliver sagt om en", og "de siger, du er rigtig dygtig, men det er ærgerligt, at du ikke kommer i skole så tit". Nogle

elever ser det også som en god formidlingskanal til forældrene. *"Jeg kan godt lide skole-hjem-samtaler, fordi jeg ikke fortæller mine forældre så meget."* Når eleverne spørges til deres oplevelse af hjemmebesøgene, udtrykker især eleverne i de små klasser glæde ved hjemmebesøgene. Det er hyggeligt, og *"så spiser vi kager"*. De store skoleelever er derimod helst fri. Det kommer for tæt på privatlivet. De ser helst, at skole-hjem-samtalerne foregår på skolen.

Det er på mange måder også tydeligt, at eleverne oplever, at de er den passive part i skole-hjem-samtalerne. *"Det er mest de voksne, som snakker."*

7 Skoleledelsen og ledelsesfunktioner

7.1 Introduktion

I forbindelse med ønsket om at styrke kvaliteten i undervisningen har der også været fokus på styrkelse af ledelsesfunktionen på skolerne. Det har betydet, at skoleledelsen på skolerne i kommunen udvides fra en skoleinspektør med en viceskoleinspektør til en firleddet ledelse med en skoleleder, en administrativ leder, en pædagogisk leder og en leder for undervisningsmiljøet. Desuden udførtes der resultatsamtaler med skolelederne fra efteråret 2006. I delrapport 1 er der spurgt til skoleledernes erfaringer med resultatsamtaler fra det første år, men da mål og indhold i disse ændredes fra skoleåret 2007/08, er der ikke spurgt yderligere til resultatsamtalerne. Den udvidede skoleledelse er heller ikke en del af den foreliggende evaluering, da denne langsomt udvikledes på skolerne over et par år og derfor ikke var effektueret på alle skoler, da evalueringen igangsattes.

Evalueringen af skolernes ledelsesfunktion viser, at det er de færreste lærere, der oplever, at deres skoleledelse følger undervisningen i klasserne samt yder vejledning individuelt eller kollektivt i forhold til lærerklasse teamet. De fleste skoleledere giver udtryk for, at de ikke følger undervisningen i klasserne. Derimod oplever de fleste skoleledere, at de yder individuel vejledning til lærere, og at de gennemfører lærerteammøder og deltager i klassekonferencer. Kort sagt, de har en langt mere positiv opfattelse af deres egen ledelsesfunktion, end lærerne har. Derimod er såvel de fleste lærere som skoleledere enige i, at skoleledelsen involverer dens lærere i beslutninger og drøftelser, der angår hele skolen, og at ledelsen sikrer, at der foreligger årsplaner for undervisningen i alle klasser. Ledelsen kræver også på langt de fleste skoler, at der foreligger en evalueringsplan i årsplanen med hensyn til, hvordan lærerne evaluerer deres undervisning.

Fra skoleåret 2006/07 opdeltes kommunen i otte skoledistrikter med hver deres forvaltningsenhed med henblik på at sikre et tættere samarbejde mellem distrikter og forvaltning og lette de administrative procedureopgaver på skolen. I 2007 oplever kun en femtedel af skolelederne dette som en positiv effekt af distriktsopdelingen. I 2008 er der sket en markant stigning, idet næsten halvdelen af skolelederne nu mener, at det er tilfældet. Det er også værd at bemærke, at begge år oplever to tredjedele af skolelederne, at distriktssamarbejdet har forbedret samarbejdet med kommunens forvaltning. På skoleledermøderne drøftes især administrative problemstillinger, mens skolelederne i de ledernetværk, de deltager i med andre skoleledere uden forvaltningen, især bruger hinanden til pædagogisk og faglig sparring. På disse netværksmøder har halvdelen af skolelederne drøftet brugen af vejledere på deres skoler.

7.2 Ledelsens interne ledelsesfunktioner

Ønsket fra kommunens side er en styrket skoleledelse og en skoleledelse, der bl.a. følger undervisningen på skolen og yder deres lærere faglig vejledning. Men de færreste lærere og skoleledere angiver, at dette er tilfældet på deres skole.

Lærerne: Udviklingen fra 2006 frem til 2008

I forhold til, hvorvidt skolelederen bruger tid på at følge undervisningen i klasserne og yde supervision til lærerne, er de færreste lærere (12%) foråret 2006 enige i, at deres skoleleder følger undervisningen i klasserne (enten ved direkte tilstedeværelse eller på anden måde), og kun få (21%) er enige i, at deres skoleleder bruger tid på supervision (se tabel 7.1).

Det er dårligt, at de ikke har tid til det. De ved slet ikke, hvad der foregår...Vores ledere har god tid, men de følger ikke undervisningen. Jeg oplever, at mange lærere stresser, fordi de har dårlig ledelse. Og de ledere er dårlige til at kommunikere ud. At så informationerne kommer på et lærermøde, hvor der ikke bliver lyttet særlig meget efter, fordi informationsmængden er relativ stor, er ikke nok. Jeg er mødeleder, og jeg har svært ved at se, hvad de bruger al deres tid til. Men jeg nikker genkendende til jeres tal og er faktisk lidt forbavset over, at tallet ikke er større! Vi laver sjov og siger, at vores elever ikke kan pege inspektøren ud på et billede! Der er ligesom to ekstremer: En meget synlig, hvor der bruges meget tid på skolen, og en meget usynlig, hvor man flygter til administrationen. Hos os kommer skolens ledelse ikke ud i klasserne. Men i forhold til for fem år siden ved de mere om undervisningen nu. De kommer til nogle teamsamtaler eller måske bare med klassens to lærere, hvor man bliver spurgt ind til, hvordan det foregår. De gør lidt mere for at vide, hvad der sker i klasserne.

Hvad angår skoleledelsens involvering af lærerne i beslutninger på skolen er lidt over halvdelen af lærerne foråret 2006 i høj grad eller i nogen grad enige i, at skoleledelsen på deres skole involverer lærere i beslutninger, der vedrører dem eller hele skolen, hvilket kan tolkes som, at de føler, at der lyttes til dem, og at de høres af ledelsen, inden der tages beslutninger på lærernes og hele skolens vegne (se delrapport 1).

Det samme billede ses i 2007. Kun få lærere (16%) er enige i udsagnet om, at deres skoleleder bruger tid på at følge undervisningen i klasserne. Der er spurgt forholdsvis bredt, da ønsket var at få lærernes oplevelse af ledelsesadfærden i forhold til undervisningen. At følge undervisningen kan fx både være at være til stede i klassen eller løbende at snakke med den enkelte lærer undervejs i undervisningsforløbet (se tabel 7.1).

Kun forholdsvis få lærere mener (34%), at skoleledelsen bruger tid på individuel vejledning af lærerne. Det samme gælder ledelsens afholdelse af lærerteammøder (51%) og deltagelse i klassekonferencer om eleverne (31%).

Lærerne oplever derimod, at de bliver involveret i beslutninger, der vedrører deres job (84%) og i udarbejdelsen af skolens virksomhedsplan (80%), ligesom de også oplever, at skoleledelsen sikrer, at årsplaner afleveres (87%).

Tabel 7.1 Lærerne 2006-2008: I hvilken grad er du enig/synes du, at følgende udsagn karakteriserer ledelsen på din skole?

Skoleledelsen	2006 I høj grad/ i nogen grad N = 698	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 1112-1151	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 1036-1060
a) bruger tid på at følge undervisningen i klasserne	12%	16%	18%
b) bruger tid på individuel vejledning/supervision af lærerne	21%	34%	33%
c) involverer mig i de beslutninger, der vedrører mig som lærer	75%	84%	78%
d) involverer lærerne i udarbejdelsen af udviklingsplanen for skolen (2007 og 2008)	-	80%	81%
e) holder lærerteammøder med lærerne omkring den enkelte klasse (2007 og 2008)	-	51%	47%
f) deltager i klassekonferencerne omkring eleverne i den enkelte klasse (2007 og 2008)	-	31%	36%
g) sikrer, at der afleveres årsplaner for undervisningen i alle klasser (2007 og 2008)	-	87%	81%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de tre år. Punkterne d til g er der ikke spurgt til i 2006.

Skolelederne

Flertallet af skoleledere er enige med deres lærere i, at de som skoleledere ikke bruger megen tid på at følge undervisningen i de enkelte klasser (se tabel 7.2).

Derimod er der forholdsvis mange skoleledere, der i høj grad eller i nogen grad er enige i, at de som skoleleder bruger ”megen tid på at yde supervision til lærerne” (68% i 2008).

Dette skulle betyde, at flere lærere ville sige det samme. Men her skal man dels være opmærksom på, at det kun er halvdelen af skolernes lærere, der besvarer spørgeskemaet, samt at det er en subjektiv oplevelse, der spørges til. Det kan fx godt være at skolelederne bruger rigtig meget tid på få lærere, og derfor føler, at de bruger megen tid på supervision, selv om det kvantitativt måske er få lærere, det drejer sig om.

Det er jo ikke så mærkeligt (at vi ikke følger undervisningen): for det første er der ikke tid til det, for det andet er det en diskussion om, hvad man forstår ved at følge undervisningen. Jeg mener, man følger det ved at holde teamsamtaler med lærerne og i øvrigt ved at få de informationsskrivelser, der sendes hjem til familierne. Hvis man med ”at følge” mener, at man skal overvære undervisningen, vender man tilbage til en underlig kontrolfunktion af højt fagligt uddannede mennesker. Jeg mener også, det er i strid med OECD-anbefalingerne at skulle overvære undervisningen. Der er også blevet rettet i formuleringen fra, at man skulle ”overvære” til at man skulle ”komme forbi” undervisningen.

Men hvad forstår man ved supervision? En samtale med vejledning og råd med en lærer er vel supervision, men det er ikke sikkert, læreren opfatter det sådan. Det hænger også sammen med, at man nogle steder har teamstruktur, hvor der finder gensidig supervision sted i teamene. Her kontakter man først ledelsen, hvis man ikke kan løse en given problemstilling.

Ligesom lærerne er de færreste skoleledere (31% i 2008) enige i udsagnet om, at de følger undervisningen i klasserne. Derimod har skolelederne som gruppe en noget mere positiv oplevelse af omfanget af deres egen støtte til lærerne, end lærerne har. De fleste skoleledere (79% og 68% i hhv. 2007 og 2008) angiver således, at de yder individuel vejledning til lærerne, og at de holder lærerteammøder (88% og 83% i hhv. 2007 og 2008 af skolelederne), samt at de deltager i klassekonferencer (72% og 73% i hhv. 2007 og 2008) (se tabel 7.2).

Tabel 7.2 Skolelederne 2006-2008: I hvilken grad synes, du at følgende udsagn karakteriserer ledelsen af skolen?

	2006 I høj grad/ i nogen grad N = 52	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 49-51	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 40
a) Skoleledelsen bruger tid på at følge undervisningen i klasserne	29%	33%	31%
b) Skoleledelsen bruger tid på at følge undervisningen i klasserne ved løbende samtaler med lærerne ¹⁾	-	94%	73%
c) Skoleledelsen bruger tid på individuel vejledning af lærerne (supervision i 2006)	64%	79%	68%
d) Skoleledelsen involverer lærerne i udarbejdelsen af udviklingsplanen (2007)/evalueringsrapporten (2008) for skolen ved drøftelse af denne på møder o.l. ¹⁾	-	98%	67%
e) Skoleledelsen involverer lærerne i de beslutninger, der vedrører den enkeltes job som lærer (fx fagfordeling og skemalægning)	-	100%	98%
f) Skoleledelsen holder lærerteammøder med lærerne omkring den enkelte klasse	-	88%	83%
g) Skoleledelsen deltager i klassekonferencerne omkring eleverne i den enkelte klasse	-	72%	73%
h) Der er et krav om, at lærerne hvert år udarbejder en årsplan for deres egen undervisning	-	92%	95%
i) Der er et krav om, at lærerne hvert år udarbejder en fælles årsplan i teamet for deres undervisning i den enkelte klasse	-	98%	96%
j) Der er en fast skabelon for indholdet i lærernes årsplan, som lærerne skal følge	-	59%	58%
k) Der er en forventning om, at lærerne anvender skolens udviklingsplan som ramme for udarbejdelsen af deres årsplan	-	90%	80%
l) Der er et krav om, at lærerne i deres årsplan beskriver, hvordan de evaluerer deres undervisning	-	79%	77%

Bem.: Der er kun spurgt til punkt a) og c) i 2006 – og ikke til de øvrige punkter.

1) Signifikante forskelle mellem 2007 og 2008. Ellers ingen signifikante forskelle mellem de to år.

Hvad angår styringsredskaber som årsplaner for den enkelte lærers undervisning og for lærerteamets undervisning er det højt prioriteret af de fleste skoleledere (92% og 95% i hhv. 2007 og 2008), hvilket lærerne også oplever.

Set fra såvel lærernes som skoleledernes side involveres lærerne i udarbejdelsen af skolens udviklingsplan, hvor mange skoleledere (80% i 2008) også forventer, at lærerne anvender udviklingsplanen som ramme for deres årsplan.

Endelig er der blandt de fleste af skolelederne (79% og 77% i hhv. 2007 og 2008) krav om, at lærerne i deres årsplan beskriver, hvordan de evaluerer deres undervisning (se tabel 7.2).

7.3 Skolernes samarbejde med forvaltning og andre skoler

Fra skoleåret 2007 indførte kommunen en ny struktur for skolevæsenet. I den nye struktur er skolerne delt op i otte distrikter med hver deres skolechef, som skolelederne har regelmæssige møder med. Der er i 2007 og 2008 spurgt til, hvilke eventuelle positive resultater dette distriktssamarbejde har ført til.

Distriktssamarbejdet

Skolelederne synes især, at distriktssamarbejdet har ført til et styrket samarbejde mellem skoleledelserne (75%) samt forbedret samarbejde med forvaltningen (64% og 68% i hhv. 2007 og 2008).

Derimod mener kun få (20%) i foråret 2007, at distriktssamarbejdet har forenklet de administrative og tekniske opgaver på egen skole. I foråret 2008 ser billedet derimod lidt anderledes ud, idet knap halvdelen af skolelederne (46%) mener, at det er tilfældet (se tabel 7.3).

Hvad angår mødernes indhold opfatter de fleste skoleledere (76%) møderne som fora for meddelelser fra forvaltningen, mens pædagogiske problemstillinger sjældnere er noget, der drøftes på møderne (37% og 38% af skolelederne i hhv. 2007 og 2008).

Tabel 7.3 Skolelederne 2007 og 2008: I hvilken grad synes du, at følgende udsagn karakteriserer distriktssamarbejdet?

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 54-55	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 39-40
Distriktssamarbejdet styrker samarbejdet mellem skoleledelserne	75%	75%
Distriktssamarbejdet forbedrer samarbejdet med forvaltningen	64%	68%
Distriktssamarbejdet forenkler de administrative og tekniske opgaver på skolen ¹⁾	20%	46%
Skoleledermøderne med distriktschefen er primært orienterende møder med meddelelser fra forvaltningen	76%	85%
Vi drøfter særlige administrative problemstillinger (lønsumsstyring, ressourceudnyttelse o.l.) på møderne med distriktschefen	65%	80%
Vi drøfter særlige pædagogiske problemstillinger på møderne med distriktschefen	37%	38%

1) Signifikante forskelle mellem 2007 og 2008. Ellers ingen signifikante forskelle.

Netværkssamarbejde mellem skolelederne

Langt de fleste skoleledere deltager såvel i 2007 som i 2008 i et ledernetværk med andre skoleledere (hhv. 80% og 87%, se tabel 7.4). I disse netværk diskuteres i højere grad end på distriktsmøderne faglige problemstillinger, ligesom man i højere grad bruger tiden på indbyrdes faglig sparring og drøftelse af personalelederfunktionen i skoleledelsens lederarbejde.

Tabel 7.4 Skolelederne 2007 og 2008: Deltager du i et skoleledernetværk?

	2007 N = 55	2008 N = 39
Ja	80%	87%
Nej	20%	13%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

Det er også i disse netværk, at særlige, administrative problemstillinger drøftes. Derimod er temaer som vejlederne på skolerne noget, de færreste angiver som et tema i netværkssamarbejdet (se tabel 7.5).

Tabel 7.5 Skolelederne 2007 og 2008: I hvilken grad synes du, at følgende udsagn karakteriserer møderne med skolelederne i dit netværk?

	2007 I høj grad/ i nogen grad N = 51	2008 I høj grad/ i nogen grad N = 40
Vi drøfter vores rolle som personaleledere på skolerne med henblik på indbyrdes sparring	74%	74%
Vi drøfter særlige, administrative problemstillinger på vores skoler (fx lønsumsstyring eller ressourceudnyttelse)	88%	92%
Vi drøfter særlige problemstillinger omkring elever og forældre på vores skoler (fx hjemmebesøg)	65%	60%
Vi drøfter faglige emner og problemstillinger	88%	80%
Vi drøfter brugen af vejlederne på skolerne	35%	54%
Vi bruger møderne til indbyrdes faglig og/eller pædagogisk sparring	72%	69%

Bem.: Ingen signifikante forskelle mellem de to år.

Litteratur

Mehlbye, Jill og Olaf Rieper (2006): *Kvalitetsløft til folkeskolen – et skoleudviklingsprojekt i Københavns Kommune*, 1. Delrapport. AKF, København.

Mehlbye, Jill; Olaf Rieper og Flemming Troels Jensen (2007): *Evaluering af skoleudvikling i Københavns Kommune – Kvalitetsløft til folkeskolen*, 2. Delrapport. AKF, København.

English Summary

School Development Planning in the City of Copenhagen 2006-2008

– School Counselling System and School-Home Cooperation

Evaluation focus

The Ktf ("Kvalitetsløft til folkeskolen") project was initiated in 2006 to boost quality at primary and lower secondary level. The project was based on the PISA studies and can be summarised under the following headings:

- 1 Strengthening and developing the teaching of reading skills
- 2 Strengthening the AKT function at schools (AKT = behaviour, social skills and well-being)
- 3 Fostering an evaluation culture
- 4 Promoting school-home cooperation
- 5 Quality assurance of teaching by strengthening the school-management function

The objective of this evaluation has been to map the quality development progress at the schools, focusing on the following key issues: To what extent were the schools ready to implement the school project initiatives in the spring of 2006? What progress had the schools achieved in the spring of 2007? What effects of the initiatives could be observed in the schools in the spring of 2008?

Annual evaluations have been carried out (spring 2006, spring 2007 and spring 2008) by means of questionnaire surveys and focus group interviews with principals, counsellors and teachers (including pre-school class teachers) and pupils.

Strengthening the teaching of reading skills and the AKT function, and fostering an evaluation culture

A central element of the Ktf project has been to establish counsellor functions at the schools with a view to boosting efforts to improve reading skills, strengthening the AKT function and fostering an evaluation culture. This highlights the importance of recruiting counsellors, among other things. A number of teachers have completed the 30-hour "Interdisciplinary reading" course aimed at developing the pupils' reading and writing skills across disciplines.

In 2007 and 2008 under half of the counsellors worked on the basis of a written job description. Written job descriptions are available mainly for AKT counsellors followed by reading counsellors, while they are only rarely available for evaluation counsellors. The latter is a particular problem because the evaluation counsellors – who are to undertake a new function at the schools – find it difficult to define their work areas.

In 2007 and 2008 the AKT and reading counsellors were thus most in demand, while the evaluation counsellors were less in demand. As regards the teachers, one barrier to using counsellors is, according to teachers and counsellors, that the teachers do not have allotted time for being counselled. As regards the evaluation counsellors, both teachers and counsellors state that the main reason is uncertainty as to what the evaluation counsellors can be used for.

At the same time, no less than two thirds of the teachers who had access to evaluation counsellors in 2007 reported that the opportunities of receiving assistance were anything but

optimum. This seems to be a paradox since only one fourth of the evaluation counsellors reported that the teachers are interested to a high or medium degree in being counselled, and since the evaluation counsellors in particular find that the teachers think that they have insufficient time for being counselled.

It is also noteworthy that in 2008 two thirds of the teachers reported that they had had no need for evaluation counselling, especially in view of the fact that just before the project started, more than half of the teachers believed that they would need counselling services to a high degree.

This could be interpreted as insufficient prioritisation of evaluation counselling among teachers relative to the far greater interest that the AKT and reading counsellors encounter from the teachers. Another possible explanation is a possible mismatch between the evaluation counsellor system and the schools' use of the counsellors. Finally, a third explanation may be the above-mentioned uncertainty as to how to use the evaluation counsellors.

As regards the content of counselling, the teachers especially ask for counselling or support for individual pupils or groups of pupils or guidance in selecting materials. In relation to school activities overall, e.g. planning of evaluation dialogues with parents, the newly qualified counsellors have only participated in the planning of evaluation dialogues and preparation of pupil development plans at somewhat less than half of the schools.

The vast majority of principals find that the counselling functions at the schools are extremely useful. The principals find that counselling has been particularly productive in relation to the schools' ability to deal with restless and difficult pupils and support pupils with reading impairment, and has boosted method planning at the schools. In addition, the teachers find that the benefits are apparent especially in relation to their own ability to tackle restless and difficult pupils and to support pupils with reading impairment at an early stage.

Promoting school-home cooperation

The teachers' attitude towards home visits and their effects is not all that positive. This attitude does not seem to change over the two-year evaluation period. The principals, on the other hand, are far more positive. Two thirds of them find that home visits will strengthen relations with parents.

Up to three fourths of the principals report that their teachers feel uncertain about visiting homes they do not know well. Nevertheless, only around one fourth of the teachers in the survey state that they can get help and support from the school management when it comes to home visits.

The experience of making home visits has been positive for the vast majority of the teachers who have tried it. Their perception is that the parents are motivated and that dialogues with the parents about the child's educational situation were conducted in a pleasant and constructive atmosphere. However, only one third of the teachers who have made home visits report that they see an effect as regards the parents' commitment to the school and the child's behaviour and academic performance.

The overall conclusion is that the schools see a positive effect of home visits in terms of good relations and dialogue with the parents about their child's educational situation, but that relatively few otherwise report an effect of the home visits. It should also be noted that support from the principals for making home visits seems to have been rather limited as the attitude of teachers and principals towards home visits is not all that positive. About half of the teachers and principals state that it is more effective to conduct school-home dialogues at the school.

Strengthening the school management function

Focus on strengthening the management function at the schools has been an element of the effort to boost teaching quality.

An evaluation of the school management function in relation to teaching quality shows that a small minority of the teachers (12%) find that the management at their schools monitors class teaching (by being present or through dialogues) and provides individual or collective guidance to the teacher teams (21% of the teachers). On the other hand, a majority (63%) of the principals state that they provide individual guidance to the teachers.

Only half the teachers state that the management at their schools participates in teacher team meetings, whereas most (83%) of the principals state that they participate in teacher team meetings, and a large share (73%) of the principals report that they participate in class conferences about the pupils in the various classes, whereas this is only stated by one fourth of the teachers. In other words, the principals have a far more positive perception of their own management performance than the teachers have.

Recommendations for further development

Counselling activities

The counselling activities at the schools have been at the core of this evaluation. The evaluation pinpoints a number of problems in the development and implementation of the counselling system. As a result, the counsellors are not used to their full potential.

The recommendation is to ensure targeted integration of the new counsellors into the school organisation as a special focus area for the school management. This task is clearly to be undertaken by the school management. In this evaluation, there are many indications that this has not been the case. Instead, it has generally been up to the teachers to approach the management.

One way of integrating the counsellors could be for the school to focus more on involving them in teacher team meetings on the preparation and evaluation of year plans for the individual classes.

In this connection, effective utilisation of the counsellor resources at the individual schools could be ensured by the school management mapping the counsellor resources. How can they be used most effectively in relation to the school's planning of and strategy for reading, evaluation and the AKT function? This is also to avoid that all or too many of the resources go to individual pupils.

In addition, the following suggestions are made as regards the individual counsellor functions:

AKT counsellors

- The AKT counsellors seem to be the counsellors that are best integrated into school activities since the AKT function is by no means new to schools. These counsellors are indeed the most frequently used by teachers and principals, but mostly for individual pupils. The question is whether they are used sufficiently as actual counsellors to the teachers. It should therefore be ensured that they do not merely serve as teachers with an AKT function, but as actual counsellors to the teachers at a more general level in order to make full use of their competencies.
- The schools should consider whether the AKT counsellors are used more or less as "substitute psychologists". There are indications of this in the evaluation. The reason is that psychologists have long waiting lists. For this reason, the functions of the AKT counsellors should be clearly defined in relation to the school psycholo-

gists to avoid overlapping. If overlapping exists, it should be a decision taken by the school in cooperation with the City of Copenhagen's educational and psychological advisory function (PPR).

Reading counsellors should be used at a more general and broad-based level

- The reading counsellors should be used more in the planning of the teaching of reading skills, and for guiding teachers in this respect, including in relation to interdisciplinary teaching of reading skills.
- The school management should ensure that the reading counsellors are used all the way through the school years, and that their functions are described at all levels, i.e. the first years, middle years and final years. It would also be useful to divide the activities of the reading counsellors into support for individual pupils and planning of and strategy for the development of reading skills at the school.
- In this connection, the school management should ensure that the "Interdisciplinary reading" course is anchored in the school's activities.
- As regards the subject "Danish", the reading and evaluation counsellors should cooperate closely.

Evaluation counsellors should be more visible in school activities:

- Together with the principals in the district, the district management should undertake to define the functions and tasks of the evaluation counsellors, and their functions and evaluation should be a regular item on the agenda of the district manager meetings to make sure that the evaluation counsellors are not forgotten.
- Evaluation counsellors should be more integrated into the school's activities e.g. by participating in management meetings and meetings of the school's teacher teams/subject specialist teams e.g. when preparing and evaluating year plans.
- The school management should keep in mind that evaluation is an important task for the teachers – and require that evaluation should (still) be an element of the year plans for the classes, possibly after consultation of the evaluation counsellors.
- The evaluation counsellors should be represented in the school's development group where they are involved in new developments at the school as well as pupil development plans or evaluation dialogues.
- Evaluation counsellors should be attached to a centre/unit or be part of the group of counsellors at the school to ensure e.g. internal sparring.
- The school management should promote a counsellor or sparring culture at the school to ensure that giving and receiving guidance is a natural part of the cooperation with the teachers, including teachers with counselling functions.

Home visits

The school management is recommended to ensure that the teachers who feel uncertain as regards home visits get sufficient support and guidance in home visits – that are not necessarily made easier by a decision to conduct school-home dialogues preferably in the home, as regards socially disadvantaged homes. This guidance could come from the school management itself or from others at the school, e.g. AKT counsellors.

School management

In recent years, in order to strengthen school management, the City of Copenhagen has been developing a four-pronged school management structure. This organisation and the management tasks are paramount to the many general strategic tasks at the school, to the supervision of teaching and to the teachers' needs of support and guidance, especially when implementing new measures. Implementing and organising new local authority measures should be a priority task, in which the school management should be supported by the district management, and new measures at the schools should be discussed and planned at the district management meetings. A key task for the district management in this connection is to support and help its principals in relation to the schools' strategic and planning tasks, especially regarding new measures. This also applies to the measures under this school development planning project.

I 2006 iværksatte Københavns Kommune et udviklingsprojekt på kommunens skoler med henblik på at

- *styrke og udvikle læseundervisningen*
- *styrke AKT-funktionen*
- *udvikle en evalueringskultur*
- *udvikle skole-hjem-samarbejdet*
- *styrke ledelsesfunktionen med henblik på at sikre kvaliteten af undervisningen*

AKF's evaluering af projektet er gennemført i perioden 2006-2008 og viser, at vejledningsfunktionen, hvad angår AKT og læsning, især har været en succes i kraft af, at lærerne er blevet bedre til at håndtere urolige og vanskelige elever og sætte tidligere ind over for elever med læsevanskeligheder. Evalueringsvejlederne bruges derimod kun i ringe omfang på skolerne, og de synes ikke integreret i skolens virksomhed, så især her er en udfordring, da skolernes evalueringskultur heller ikke synes udviklet i særlig vid udstrækning.